Mrs Klein, B3. SAKP, 11
Emma Huisman
15.

ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

Vrye Weekblad

6 Julie 1990 Tel: (011) 836-2151 Fax: 838-5901 Prys: R1,50 (R1,33 + 17c AVB)

Diego Primadonna en die Duitsers - bl 24

FW en Nelson regeer gou saam

JACQUES PAUW

NELSON MANDELA kan Staatspresident FW de Klerk voor die einde van die jaar al help om die land te regeer, meen die gewese leier van die Opposisie en mede-direkteur van die Instituut vir 'n Demokratiese Alternatief vir Suid-Afrika (Idasa), dr Van Zyl Slabbert.

Slabbert het vandeesweek in 'n onderhoud in Grahamstad gesê dat 'n stelsel van gemeenskaplike besluitneming tussen Mandela en De Klerk reeds teen Augustus of September vanjaar kan ontstaan.

Die binnelandse leier van die ANC, Walter Sisulu, sê in sy reaksie op Slabbert se voorspelling dat die ANC en die regering reeds 'n ver pad gevorder het, maar dat hy in hierdie stadium nie só 'n ooreenkoms in die vooruitsig wil stel nie. Hy sê daar bestaan egter reeds 'n "gees van welwillendheid en samewerking".

Verskeie politieke ontleders glo 'n effektiewe vorm van magsdeling tussen die regering en die ANC bestaan reeds en dat die een nie besluite neem sonder om die ander te raadpleeg nie.

Hiermee stem Sisulu wel saam: "Mandela en De Klerk het 'n uitstekende verhouding en konsulteer mekaar gereeld. Maar om nou te sê dat Mandela so gou mede-aanspreeklikheid vir die bestuur van die land gaan kry, is dalk 'n bietjie vinnig."

Mandela self het vandeesweek in Londen oor die kwessie van sanksies gesê Brittanje moet "ons nog net 'n paar maande gee", dan sal die omstandighede reg wees vir 'n opheffing van strafmaatreëls.

Slabbert het gister teenoor Vrye Weekblad op sy belangwekkende onderhoud met die nuus-agentskap Reuter uitgebrei en gesê indien daar enige sprake van mede-verantwoordelikheid sou wees, Mandela eers die gewapende stryd sal moet opsê. Hy sê Mandela moet nou aanvaar dat die proses van hervorming en die oorgang na 'n nie-rassige regering onomkeerbaar is.

Sisulu het gesê dat daar nie nou al sprake van die afskaffing van die gewapende stryd kan wees nie, maar dat die ANC alles in sy vermoë doen om vrede te bevorder.

Slabbert sê: "Die kritieke faktor is dat Mandela en De Klerk sal moet aanvaar dat die oorgangsproses onomkeerbaar is. De Klerk sê dit is inderdaad al so, hoewel Mandela nie met hom saamstem nie. Indien Mandela dit ook sou sê, sal dit 'n onmiddellike invloed op die gewapende stryd hê.

"Daar is geen manier waarop Mandela medeverantwoordelikheid vir die oorgangsfase kan aanvaar en met die gewapende stryd of sanksies voortgaan nie," sê Slabbert.

Hy meen egter dat die wit kieserspubliek swak voorberei is vir die vinnige ontwikkelinge wat gaan kom. Hy sê min mense besef hoe dinamies die proses tussen die regering en die ANC op die oomblik is.

"Ons moet egter nie Mandela se betrokkenheid by die besluitnemingsproses verwar met uiteindelike onderhandelings vir 'n nuwe grondwet nie. Dis 'n proses wat lank kan duur. Maar in die tussenfase is daar geen rede hoekom die regering nie Mandela sal intrek nie," sê Slabbert.

Vervolg op bl 2

Brig Leon Mellet van die SAP oorhandig 'n dokumenthouer van die SAP aan die ANC se Terror Lekota. Mellet, wat in sy jonger dae 'n fotoboek-held was, het vandeesweek saam met Lekota by 'n vergadering oor geweld opgetree. Berig op bl 2

(Foto: Sue Kramer - Afrapix)

Bolanders verklaar oorlog teen die polisie

CHRISTELLE TERREBLANCHE

DIE kruitvat in die Breëriviervallei wat die afgelope paar weke smeul, het dié week vlam gevat en inwoners in 'n staat van oorlog met die polisie gedompel.

Geweldaddige polisie-optrede het die lewens van drie mense op die Bolandse dorp Robertson geëis, terwyl tientalle daar en op ander dorpe beseer is. Gerhard Baily, 'n veertienjarige seun en Johannes Jones (22) het albei weens kopwonde gesterf nadat polisiemanne tegelykertyd met donshael, traanrook en skerp ammunisie op mense losgebrand het in 'n poging om 'n polisieman se huis teen die inwoners van Robertson se bruin dorp te beskerm.

Hierdie militante optrede volg op die dood van Demas Arnoldus (36) na vier weke in polisie-aanhouding. Arnoldus, 'n arbeider van die plaas Wolfkloof, is in Mei ingevolge 'n kriminele ondersoek deur die polisie in hegtenis geneem. Gemoedere op Robertson het hoog geloop toe gerugte die ronde begin doen dat hy "in aanhouding deur die polisie gemartel is". Sy familie beweer hy was gesond toe hy tronk toe is.

Toe sy skielike dood op die lappe kom, het jeugdiges 'n strooptog op eiendom van die plaaslike owerheid begin. Maandag se landwye wegblyaksie deur Cosatu, die ANC en die UDF het die protesaksie aangeblaas.

Baily is deur sy ma winkel toe gestuur en is op slag dood toe 'n polisieman hom vermoedelik in kruisvuur raakgeskiet het. Johannes Jones is in die mond getref toe hy saam met 'n groep jeugdiges 'n polisieman se huis met klippe gegooi het. Hy is later in die hospitaal dood.

Op 'n monstervergadering Dinsdag in die gemeenskapsaal en tydens 'n vreedsame optog Woensdagoggend het inwoners dit duidelik gestel dat hulle die polisie verantwoordelik hou vir drie "moorde" op inwoners van die dorp.

Die optog deur die blanke woonbuurt tot by die polisiekantoor, waaraan minstens 800 inwoners deelgeneem het, was daarop gemik om die gemeenskap se sorg oor die SAP se optrede die afgelope week oor te dra en om beswaar te maak teen die teenwoordigheid van Burgermag-lede wat die strate van die dorp sedert Maandag in koeëlvaste SAW-voertuie patrolleer.

Die petisie was ter aanvulling van 'n gesprek wat die ANC se mede-streekkoördineerder in die Wes-Kaap, Reggie September, Dinsdag met die streek-kommandement van die SAP op Worcester gevoer het ná 'n toer deur die Breëriviervallei dorpe Montagu, Ashton, Bonnievale, Robertson en Swellendam.

Die ANC en die polisie het albei die ontmoeting as vrugbaar bestempel en teen dieselfde aand was daar aanduidings dat die patrollerings

Vervolg op bl 2

FW (Francois Wolfaardt) se July-wenke - bl 23

Lekota en Mellet skud blad

Gladdebekke verskil oor geweld

AUDREY BROWN

DIE eerste openbare vergadering waar die ANC en 'n amptenaar van die regering 'n verhoog gedeel het, het behalwe vir 'n paar knelpunte, goed afgeloop. Sowat 150 mense het Johannesburg se snerpende koue getrotseer om te hoor wat die ANC se Natalse streekhoof, Terror Lekota, en brigadier Leon Mellet, woordvoerder vir die minister van Wet en Orde, te sê het op 'n byeenkoms wat in Parktown deur die Five Freedoms Forum gereël is.

'n Sterk gevoel van welwillendheid het geheers: Mellet en Lekota het mekaar met 'n innige handdruk gegroet. Mellet gee vir Lekota sy visite-kaartjie en beloof om dag en nag beskikbaar te wees om enige probleme uit te stryk. Lekota beloof op sy beurt dat hy die uitnodiging emstig sal opneem.

Albei sprekers was versigtig om nie te veel na die verlede terug te kyk nie en het die klem op samewerking in die toekoms laat val.

Maar dit is tog onmoontlik om te verwag dat die verlede nie in die verbygang genoem word nie en hier en daar was 'n paar verwyte en 'n sweempie van skuld-erkenning merkbaar.

Mellet het eerste begin. Gladweg smeer hy dit toe dat polisie-optrede verantwoordelik is vir baie van die probleme wat die land tans ondervind. Hy verswyg dat die polisie op dieselfde dag op 'n groep mense in Helderberg geskiet het en dat 'n jeugdige die naweek doodgeskiet is by 'n vergadering om Alfred Nzo, die ANC se hoofsekretaris, in Alexandra terug te verwelkom.

Mellet begin toe ongemaklik lyk en vertel eerder van die kursusse wat die polisie aanbied om hul bemanning vir die nuwe Suid-Afrika te heroriënteer. "Ek is self verbaas dat die polisie so gou leer", merk hy op.

Van Lekota sê hy: "Ons het op verskeie geleenthede mekaar ontmoet en ons het nie met mekaar saamgestem nie. Dit is die eerste keer dat ons mekaar in die openbaar ontmoet. Die blote feit dat ons hier is, is 'n aanduiding dat ons almal besorgd is oor wat tans in ons land aangaan. Nie net oor vandag nie, maar ook oor wat in die verlede gebeur het en wat in die toekoms gaan gebeur. Ek glo nie enigeen van ons sal wil sien dat ons land in die geskiedenisboeke opgeteken staan as die land wat verloor het deur geweld, bloedvergieting en misdaad nie."

Lekota het hierdie ontmoetings glimlaggend onthou. Maar die verskille in die twee se benadering ten opsigte van misdaad en geweld was duidelik sigbaar. Albei glo in 'n land vry van misdaad, maar vir Mellet is die antwoord meer polisiemanne. Vir Lekota moet daar politieke oplossings gevind word.

Knelpunt nommer twee was die situasie in Natal. Mellet sê: "Ons gaan nog mense in Natal sit. Daar gaan meer as 'n duisend meer mense ingepomp word, mense wat met die hand gekies is. Mense wat die kultuur en die taal van die mense verstaan."

Weer is Lekota se benadering anders. Sy organisasie het so pas 'n veldtog geloods om juis dié mense uit Natal uit te kry.

Mellet deel verder sy gevoelens oor die wegbly-aksie. Vir hom deug dit nie en hy noem toe sommer 'n paar voorvalle van geweld wat die dag plaasgevind het - kleefmyn-ontploffings, gevalle van intimidasie, en so aan.

Toe raak die speletjie meer ernstig. Lekota sê "mense se ondervindings met die polisie trek pres De Klerk se geloofwaardigheid in twyfel. Hulle word nog op geskiet en aangehou. Totdat dié situasie verander, sal daar altyd verskille wees tussen ons."

Maar die ironie van die hele situasie is opgesom in 'n vraag wat Lekota aan Mellet gerig het oor die regse gevaar.

Mellet se antwoord: "Ons het drie dekades ondervinding met terreur vanuit linkse geledere. Ons netwerke is goed ontwikkel, maar dit is moeiliker om die terreur van die regses te stop omdat ons nie baie ondervinding daarmee het nie. Om terreur van links te bekamp is makliker - ons het netwerke oor die afgelope drie dekades gebou, dus het ons meer ondervinding daarvan."

FW en Nelson

Van bl 1

Sisulu sê die onderhandelingsfase het nou 'n kritieke stadium bereik met die ANC wat 'n memorandum aan die regering voorlê oor die struikelblokke wat onderhandelings steeds verhoed. Hy sê sodra dié struikelblokke uit die weg geruim is en werklike onderhandeling begin, maak dit die proses onomkeerbaar.

Mandela het tydens sy huidige wêreldtoer gesê dat sanksies volgehou moet word en die gewapende stryd sal voortduur totdat daardie punt bereik is. Slabbert sê hy glo De Klerk het reeds te ver gevorder om nou te terug te draai.

"Hy het effektief reeds sy eie, tradisionele politieke magsbasis vernietig. Die Nasionale Party soos ons hom leer ken het, is iets van die Verlede," sê hy.

Politieke ontleders wys daarop dat verskille tussen die ANC en regering oor sanksies en die gewapende stryd veel minder is as wat blyk uit openbare uitsprake. In die privaat begryp die regering die ANC se amptelike standpunt en hoekom Mandela volhou met verklarings oor die gewapende stryd.

Slabbert sê Mandela weet hy sal een of ander tyd deel van die proses moet word. "Die vraag is net wanneer. Ek sal nie verbaas wees as een of ander vorm van gesamentlike verantwoordelikheid vir die oorgangsfase teen Augustus of September bereik word nie.

"Die beginsel wat hier ter sprake is, is dat eensydige wit besluitneming wat in die verlede die lot van die meerderheid beslis het, iets van die verlede is. Daar sal een of ander vorm van verdeling moet wees," sê hy.

Bronne in die ANC en die regering het reeds laat blyk dat hulle begerig is dat die ware onderhandelingsfase oor 'n nuwe grondwet reeds so vroeg as Oktober vanjaar kan begin.

Sisulu sê die ANC is baie begerig om so gou as moontlik met onderhandelings te begin, maar dit gaan nie noodwendig beteken dat Mandela in die besluitneming van die regering betrek gaan word nie.

"Al is daar reeds 'n goeie verstandhouding, is daar fundamentele verskille tussen ons en die regering. Ware onderhandelings kan 'n lang en moeilike proses wees," sê Sisulu.

Slabbert sê Mandela en De Klerk sal baie gou moet begin saamwerk om wettigheid aan die oorgangsfase van wit oorheersing na 'n demokrasie te gee en te verseker dat 'n swart insae in die herstrukturering van Suid-Afrika het.

Mandela se deelname sal 'n teken aan die regering en buitelandse beleggers wees dat die oorgangsfase glad kan verloop en dat hul sanksies kan ophef. Hy meen dat beide leiers "berekende kanse" sal moet neem in die komende proses.

Die VVO, die Europese Ekonomiese Gemeenskap en ander teenstanders van apartheid stel as voorvereiste vir die opheffing van ekonomiese sanksies dat die onomkeerbare punt op die weg na 'n nuwe Suid-Afrika bereik is.

Verwysende na voorstelle van die gesamentlike komitee van die regering en die ANC om bestaande struikelblokke te verwyder, sê Slabbert: "Daar is geen twyfel in my gemoed nie dat Mandela en De Klerk weet dat iets uit daardie verslag moet voortspruit.

"Een of ander titel vir Mandela is onvermybaar. Sy rol is nie om te kibbel oor konsessies en eise nie. Sy rol is om wetlikheid aan die proses in die oë van die meerderheid te verleen," sê hy.

Hy glo beide De Klerk en Mandela is hul tradisionele steungroepe ver vooruit. Hy sê De Klerk sal moet rekening hou met die aanklag dat hy mag aan swartes oorgee. Mandela sal daarvan beskuldig word dat hy aan wit belange kapituleer.

Sisulu het gesê die groeiende aanslag uit regse geledere en toenemende polisie-geweld hou 'n al hoe groter bedreiging vir onderhandelings in. Na verwagting sal die toenemende geweld 'n belangrike struikelblok wees.

"Ons het probeer om geweld te stop en neem steeds stappe om dit tot 'n einde te bring. Ons is verontrus dat geweld egter in regering- en regse geledere toeneem," het hy gesê.

* Die politieke onderwyshoof van die ANC, Raymond Suttner, het vandeesweek tydens 'n toespraak by Wits gesê die ANC sal nie onderhandel voor hy nie volledig ingelig is oor die bedrywighede van die Burgerlike Samewerkingsburo (BSB) nie.

Die ANC het voorheen al gesê dat die BSB 'n ernstige struikelblok tot onderhandelings is en dat 'n klimaat van vrede moeilik geskep kan word terwyl daar nog 'n organisasie opereer wat ANC-lede as vyande beskou en van verskeie terreurdade teen aktiviste beskuldig word.

'ANC vol magsvertoon'

AUDREY BROWN

MAANDAG SE wegbly-aksie waaraan drie miljoen werkers deelgeneem het, is 'n duidelike teken dat die oorgrote meerderheid Suid-Afrikaners met die Natal-vraagstuk identifiseer.

Dit was die ANC-leier Terror Lekota se reaksie op kritiek uit alle oorde dat die ANC in alliansie met Cosatu die dag van boikot as 'n "magsvertoon" gebruik het en politieke munt daaruit probeer slaan het.

Leiers van die PAC, AZAPO, NACTU sê dat geen konsultasie plaasgevind het nie en dat wegbly-aksies geen oplossing bied nie. Daar word gesê dat die ANC sy magsposisie in die swart politiek wou bewys.

"Daar is van ons verwag om net in te val by hul planne. Ons is nie die geleentheid gegee om met ons lede daaroor te praat nie," sê Cunningham Ncukana van Nactu.

Volgens Lekota is die feit dat drie miljoen mense weggebly het 'n duidelike teken dat die meerderheid Suid-Afrikaners met die Natal-vraagstuk identifiseer. Vir hom was dit ook 'n treffende bewys dat die ANC "die wil van die mense weerspieël."

"Ons het die beroep gemaak in die konteks van krygshere wat mense vermoor en nooit aangekla word nie, die KwaZulu-polisie se optredes en die staat se onwilligheid om aan die eise van die Harare-verklaring te voldoen, wat die beëindiging van die noodtoestand in Natal insluit," sê Lekota.

Van Nactu, Azapo en die PAC se uitlatings sê hy: "Ons het beslis nie die veldtog as 'n magsvertoon geloods nie. Ons het gehoop dat hulle die erns van die situasie in ag sou neem. Hulle is van die veldtog in kennis gestel en uitgenooi om deel te neem voor dit geloods is."

Lekota sê verder dat sy organisasie baie moeite gedoen het om mense te laat verstaan waaroor die wegbly-aksie gaan. "Ons het pamflette in mense se moedertale uitgereik en vergaderings gereël waar mense kon vrae stel.

"Maar ons is nie so arrogant as om te dink dat almal wat weggebly het ondersteuners van die ANC is nie. Hulle het weggebly om hul ondersteuning vir ons pogings om vrede te bewerkstellig in die gebied, te wys. Die veldtog word voortgesit met vredesoptoge dwarsdeur die land en 'n vredeskongres word vir die begin van Augustus beplan. Inkatha is nie uitgenooi nie.

Boland

Van bl 1

en wat inwoners bestempel as "intimidasie deur die polisie" aan die afneem is.

Die petisie lui dat die meerderheid van die 9 000 bruin inwoners van Robertson die "brutale optrede van die polisie veroordeel soos geopenbaar deur die afgelope paar dae se polisie-optrede teen weerlose mans, vroue en veral kinders en verwerp dit in die sterkste moontlike taal".

Inwoners dring voorts aan op die onvoorwaardelike onttrekking van die "oormag gewapende magte en die gepaardgaande provokasie wat geensins bydra tot die normalisering van toestande op ons dorp nie. Die gemeenskap verwag dieselfde mate van respek vir persoon, lewe en eiendom wat deur die Veiligheidsmagte verwag word."

Die lykskouings op slagoffers is nog nie voltooi nie, maar inwoners beweer dat van skerp ammunisie gebruik gemaak is. Mark van der Merwe het 'n klag van poging tot moord teen die polisie op die dorp aanhangig gemaak nadat koeëls deur die slaapkamervenster van sy huis gedring het terwyl sy baba op die bed geslaap het.

Op Bonnievale het ds. Norman Steyn gesê die SAP skiet met skerp ammunisie in die lug om groepe oproerige jeugdiges uiteen te jaag sonder om vooraf met traanrook te waarsku.

Vader Michael Wheeder van die Anglikaanse Kerk op Ashton, waar meer as 70 mense sedert verlede week in polisie-optrede beseer is, sê 'n jong meisie het 50 donshaelwonde, terwyl Jan Gertse die gebruik van albei sy oë verloor het.

Baie van die mense het kopwonde. 'n Aantal mense word nog in die hospitale op Montagu en Worcester behandel.

Op Ashton is mense veral ontevrede oor die uittartende houding van die polisie. Vrye Weekblad het self gesien hoe polisiemanne en lede van die onluste-eenheid die skare met opmerkings en geluide uitlok.

Die polisiemanne het Vrye Weekblad op soortgelyke manier probeer intimideer.

Azapo-leier se dood ondersoek

THANDEKA GQUBULE

DIE dood van die Azapo-leier Muntu Myeza in 'n motorongeluk in die Vrystaat vroeër dié week, is die derde in 'n reeks ongelukke waarin 'n lid van die swart bewussynsbewegings in Suid-Afrika gesterf het.

Die Myeza-familie, 'n span prokureurs en Azapo het 'n kommissie aangestel om Myeza se dood te ondersoek. Ander lede van die PAC en Azapo wat vanjaar reeds in motorongelukke gesterf het, is Japhta Masemola, 'n veteraan van die PAC wat twee weke gelede noodlottig beseer is in 'n ongeluk buite Pretoria, en Ismael Chand, die broer van Sam Chand, die PAC-lid wat in April in Botswana doodgeskiet is.

Die 40-jarige Myeza is dood nadat sy motor buite Bloemfontein omgeslaan en in die veld beland het. Myeza is een van die stigterslede van die Swart Bewussynsbeweging in Suid-Afrika en hy was nou betrokke by die ontwikkeling van dié ideologie in die laat sestiger- en vroeë sewentigerjare.

Hy het in die regte aan die Universiteit van Zululand studeer en het saam met ander leiers soos Steve Biko, Barney Pityana en Malusi Mpumlana gewerk om Swart Bewussyn te bevorder.

In 1973 is Myeza tot president van die South African Students' Organisation verkies en die volgende jaar is hy as sekretaris-generaal aangewys. In 1976 is hy, saam met Terror Lekota van die ANC en Azapo se perssekretaris, Strini Moodley, weens terrorisme aangekla omdat hulle pro-Frelimo saamtrekke gereël het. Hulle is tot ses jaar gevangenisstraf gevonnis.

Met sy terugkeer tot die openbare lewe in die vroeë tagtigerjare, het Myeza betrokke geraak by die aktiwiteite van Azapo. Hy is onlangs as publisiteitsekretaris en beleid-koördineerder aangewys.

Volgens 'n verklaring deur die Azanian Student's Movement, is dit "ironies dat Myeza die brutaliteite van die staat en sy politieke vyande oorleef het, net om in 'n motorongeluk te sterf".

Azapo sê Myeza se dood is nie net 'n slag vir Azapo en die Swart Bewussynsbeweging nie, maar vir alle Suid-Afrikaners.

'n Vreemdeling in Jerusalem

Steun Magnus nog FW se skikplan?

JACQUES PAUW

GENERAAL Magnus Malan, om wie se kop die afgelope maande 'n storm woed, het vandeesweek steun uit 'n onverwagse oord gekry: van sy eertydse kollega in die Parlement en mede-leier van die Demokratiese Party, Wynand Malan.

Ondanks hernieude beroepe op Staatspresident FW de Klerk om van sy minister van Verdediging ontslae te raak omdat hy die onderhandelingsproses wil kelder, het Malan gesê hy glo die generaal is hervormingsgesind en staan vierkantig agter De Klerk. Hy glo nie sy uitsprake moet te ernstig opgeneem word nie.

Malan het gereageer op 'n toespraak van Malan verlede Saterdag by die verjaardagvieringe van die SA Weermag in Pretoria waar hy gesê het ANC-soldate sal onder geen omstandighede by die weermag ingelyf word nie en die ANC se opregtheid oor onderhandelings word bevraagteken.

Malan het gesê die ANC mag miskien die proses na onderhandelings misbruik om die sogenaamde gewapende stryd voort te sit, of om onderhandelings as 'n dekmantel te gebruik om die bestaande orde met 'n ANC-regime te vervang.

Malan, al beskryf as die weeskind van die De Klerk-kabinet nadat hy onverwags uit die onderhandelspan gelaat is, is vandeesweek wyd gekritiseer oor sy standpunte wat nie sou strook met die gees van onderhandeling en versoening wat tussen die regering en die ANC heers nie.

Malan is die afgelope maande daarvan beskuldig dat hy hom persoonlik daartoe geroepe voel om gesprekke tussen die regering en die ANC te kelder.

Boonop hang die skaduwee van moordbendes soos 'n donker wolk oor hom en word sy bedanking uit opposisieleiers links en regs van die regering geëis.

'n Woordvoerder van die ANC, Terror Lekota, het skerp gereageer op Malan se uitlatings en gesê hy behoort summier deur De Klerk ontslaan te word.

Sy praatjies van geweld hoort tuis in die donker era van PW Botha toe Malan nog aan die voorpunt van die veldtog teen die "totale aanslag" gestaan het, sê hy.

Peter Gastrow, Natalse DP-LP, verskil van Wynand Malan en sê die generaal het beslis probleme om die nuwe rigting van die staatspresident te aanvaar en deel daarvan te wees. Hy stem saam met Lekota dat Malan in die PW Botha-era tuishoort en saam met hom moes uitgetree het.

Die leier van die Konserwatiewe Party, dr Andries Treurnicht, het Malan vandeesweek geprys vir sy standpunt teen die ANC en gesê dit is vir die KP bemoedigend dat daar minstens nog een kabinetsminister is wat nie bang is om die ANC aan te val nie.

Lekota sê dis duidelik dat Malan nog nie "vorentoe beweeg" het nie en in 'n party regs van die regering tuishoort.

"Hy kan die hele onderhandelingsproses ondermyn. Hy is 'n wolf tussen die skape en FW (de Klerk) sal van hom moet ontslae raak."

Wynand Malan verskil en sê: "Malan is hoegenaamd nie in stryd met De Klerk nie. Ek glo hy is totaal toegewy aan 'n onderhandelde skikking. Al stem ek nie noodwendig met hom saam nie, dink ek nie ons moet al sy praatjies emstig opneem nie. Inteendeel, ek dink dit is baie gesond.

"Hy praat uit sy wêreld as sekurokraat, net soos Hani ook uit sy eie perspektief soortgelyke verklarings maak. Ek meen Malan is steeds 'n vertroueling van De Klerk en dat die staatspresident volkome op hom kan vertrou," sê Malan.

Malan sê hy stem in baie opsigte nie met die generaal saam nie en glo dat Umkhonto we Sizwe wel by die weermag ingelyf moet word. Dit is egter vir die minister belangrik om dié soort retoriek te uiter sodat hy nie van die weermag vervreemd raak nie, sê die DP-leier.

Prof Lourens du Plessis, regsfilosoof aan die Universiteit van Stellenbosch, sê Magnus Malan is definitief 'n "vreemdeling in Jerusalem" wat onderhandelings betref en dit hou emstige probleme vir De Klerk in.

Hy meen egter dat dit nou moeilik is vir De Klerk om summier van Malan ontslae te raak omdat hy bang is dat hy 'n deel van die weermag polities van hom mag vervreem. De Klerk het sonder twyfel die steun van sy veiligheidsmagte in 'n oorgangstydperk nodig.

"Malan kom uit die range van die weermag en daar is beslis 'n belangrike groep offisiere wat as soldate lojaal teenoor hom is. Hy kan egter ook nie deel van die onderhandelingspan wees nie omdat hy nog nie die oorgang na onderhandelingspolitiek gemaak het nie," sê Du Plessis.

Lekota sê as die regering die steun van swartmense vir die nuwe Suid-Afrika wil hê, is dit belangrik om die weermag 'n ware volksweermag te maak en ANC-soldate daarby in te lyf.

"Malan word verbind met moordbendes en is 'n simbool van 'n era waarin baie van ons kamerade onskuldig deur sy bendes vermoor is. As De Klerk nie nou van hom ontslae kan raak nie, moet hy ten minste sorg dat Malan nie in 'n posisie is waar hy sulke uitsprake kan maak nie."

Gastrow sê hy glo Malan is op pad uit, en dat Malan dit weet, maar dat hy nie die indruk wil skep dat hy verslaan is nie. Daarom hou hy sy bravade vol en tree hy steeds kragdadig op. Hy meen ook Malan beduiwel die vertroue wat in die onderhandelingsproses geplaas word.

Kind oor speelgoedgeweer aangehou

CHRISTELLE DE JAGER

'N DERTIENJARIGE kind met 'n speelgoedgeweer is Dinsdag aangehou nadat die polisie sonder 'n lasbrief die Nelspruitse huis van Matthew Phosa deursoek het. Phosa is 'n lid van die ANC se regsdepartement en 'n lid van die ANC se werkgroep wat aangestel is ná die Groote Schuur-ontmoeting tussen die ANC en die regering.

Die 13-jarige seun, Sunnyboy Nkosi, is tydelik aangehou nadat die speelgoedgeweer in die huis gevind is. Dit is een van die insidente wat die Menseregte Kommissie hierdie week noem in hul weeklikse verslag oor menseregte en aanhoudings in Suid-Afrika.

Die Kommissie sê volgens hul rekords word niemand tans ingevolge die noodtoestand aangehou nie, maar dat daar sedert verlede week 22 mense onder Afdeling 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid aangehou is. Daar word tans altesaam 69 mense onder Afdeling 29 aangehou.

Die Kommissie vermoed dat die jongste aanhoudings verband hou met die terugkeer van ANC-lede wat nie op die regering se goedgekeurde lys is nie.

Die aangehoudenes sluit in die UDF-aktivis en die eerste president van die Congress of South African Students, Ephraim Mogale, en 'n lid van die National Association of Democratic Lawyers, JB Sebanyoni.

In die voorval op Nelspruit het die polisie en weermag Phosa se huis Dinsdagoggend omsingel. Hulle wou die huis deursoek, maar omdat hulle nie 'n lasbrief gehad nie, het die inwoners hulle toegang geweier. Phosa was nie by die huis nie.

Kort daarna het agt weermag voertuie, insluitend vier buffels, by die huis aangekom en die huis is deursoek sonder dat 'n lasbrief gewys is.

Die weermag lede het beweer dat een van die inwoners 'n vuurwapen op hulle gerig het, maar nadat polisie die huis deeglik deursoek het, is net 'n speelgoedgeweer gevind.

Ander voorvalle van onderdrukking wat genoem word in die Kommissie se verslag, is die arrestasie van eerwaarde S Schalete verlede Sondag by die opening van die ANC-kantore op Heilbron en die moord op 'n burgerlike leier, A Dikgale, op Dikgale in Noord Transvaal. Die moord is na bewering gepleeg deur 'n vigilante groep wat bekend staan as die "hoofman se polisie".

Pretoria, O Pretoria

INA VAN DER LINDE

PRETORIA het dié week drupsgewys begin om sy nuwe beleid vir die oopstelling van sekere openbare geriewe toe te pas - in hierdie geval die oopstel van munisipale biblioteke. En byna onmiddellik is die oopstelling gevolg deur 'n twis oor 'n bepaling dat mense wat buite die munisipale grense van Pretoria woon, R50 ledegeld moet betaal om by 'n biblioteek aan te sluit.

In die praktyk kom dit daarop neer dat alle swart inwoners van Pretoria se townships, soos Mamelodi en Atteridgeville, uitgesluit word.

Die besluit om die biblioteke oop te stel is in Januarie geneem, en munisipale regulasies om dit moontlik te maak, is in Maart goedgekeur. Die verordeninge, wat op 1 Julie in werking getree het, maak daarvoor voorsiening dat belastingbetalers binne die munisipale gebied voortaan R15 ledegeld moet betaal om by die biblioteek aan te sluit. Inwoners van die Indiër-gebied, Laudium, en inwoners van die bruin woongebied Eersterust, is hierby ingesluit.

Nog 'n nuwe bepaling is dat net lede van die biblioteek die naslaanafdeling mag gebruik. Volgens die adjunk-stadsbibliotekaris, Elke Hansen, is dit juis die naslaan-afdelings wat hoofsaaklik deur swart lesers gebruik word. Selfs die KP het die NP beskuldig van "diskriminasie teen swartes" weens die R50 ledegeld wat inwoners van swart gebiede rondom Pretoria moet betaal.

'n KP-lid van die stadsraad, Frik van Zyl, het gesê die maatreël is ingestel om te voorkom dat mense verdring word.

*Die munisipale busse, swembaddens, ontspanningsale en hengelgeriewe, wat aanvanklik ook van 1 Julie af oopgestel sou word, gaan na verwagting nou eers op 15 Oktober oopgestel word.

Kapelane kla oor onhoudbare skisofrenie

PEARLIE JOUBERT

'N KAPELAAN moet hom volledig identifiseer met die "simbole-wêreld van die veiligheidsmagte" en juis dít staan in die pad van die versoenende rol wat hy moet speel in "'n situasie van konflik en geweld".

Dit is die menings van twee predikante van die NG Kerk, Marius Maree en Lourens Erasmus, wat in die jongste uitgawe van die kerk se lyfblad, Die Kerkbode, kritiek lewer op die "onhoudbare skisofrenie" wat predikante in hul beroep beleef as lede van die weermag.

Maree en Erasmus sê die "diensknegge stalte van die amp" word aangetas omdat 'n kapelaan 'n dubbele verantwoordelikheid het.

"Hy funksioneer enersyds as 'n predikant van sy kerk en andersyds as 'n militêre staf-offisier. Die kapelaan se betrokkenheid as staf-offisier by militêre keurrade en militêre meriete-komitees, het baie emstige en negatiewe implikasies vir die pastorale vertrouensverhouding met lidmate wat voor keurrade en meriete-komitees verskyn."

Hoewel albei predikante sê dat dit die kerk se "onvervreembare reg en verantwoordelikheid" is om aan lidmate in die weermag diens te doen, is die "praktiese reëling" onaanvaarbaar omdat hulle die kerk in die weermag net as "verlengstuk van die weermag" beleef.

In die kerklike bediening wat die kapelaan verrig, "word die kritiese afstand tussen die kerk en staat" tot so 'n mate prysgegee dat "die uniekheid van die kerklike bediening emstig in gedrang kom", sê hulle.

Maree en Erasmus sê 'n kapelaan is dikwels "niks meer as 'n moreel-offisier wat moet help om die vegkrag van die troepe te verhoog nie". Volgens hulle dra dit alles by tot "die kapelaan se onvermoë om as 'n ongebonde vredemaker in 'n konfliksituasie op te tree".

Hulle sê 'n predikant (kapelaan) mag nooit aan geweldpleging meedoen of dit goedkeur nie en "die ontplooiing van kapelane saam met vegspanne tydens teeninsurgensie-operasies en die betrokkenheid van kapelane by die beplanning van militêre operasies maak die kapelaan se posisie ondraaglik.

Hoewel "geweldloosheid" nie deur hulle voorgestel word nie "omdat 'n Christen geweld mag gebruik", vind hulle hul posisie as kapelane waar "kerk en staat tot so 'n mate verenig is", onaanvaarbaar. "Die kapelaan se taak as vredemaker in 'n oorlogsituasie word (deur dié situasie) 'n blote geestelike motiveringsfunksie," sê hulle.

Hulle kritiseer ook die "onwetenskaplike beoordeling" van bevrydingsteologie waarin "navorsing gedoen word oor die rol wat bevrydingsteologie in die aanslag teen die kerk speel".

"Ons is oortuig dat kapelane op hierdie wyse gelei word om byvoorbeeld strukturele onreg, wat ook 'n bydrae lewer tot die aanstigting van rewolusionêre geweld, uit die oog te verloor."

Maree en Erasmus spreek ook sterk kritiek uit teen die feit dat die diensplig kapelaan ondertoesig en leiding van 'n staandemagkapelaan staan. "Hierdie leiding impliseer dat die staandemagkapelaan voorskriftelik optree met betrekking tot die bedieningsdoelwitte en die uitvoering daarvan."

Hulle stel onder andere voor dat kapelane nie die uniform of rang van die weermag dra nie en bepleit die demilitarisering van die kapelaansdiens.

Gaan dit makliker nou?

Hoe vry is ons nou?

Joernaliste word steeds deur 'n magdom wette en regulasies beperk. Mense wat aan protes-optogte deelneem word steeds met traanrook gespuit, met knuppels geslaan en geskiet. Die Publikasieraad gaan voort om films en boeke te verban. Wetgewing wat verslag-gewing oor die polisie, weermag en gevangenes beperk, word steeds toegepas. Die dinge vind steeds plaas ten spyte van die sogenaamde "nuwe Suid-Afrika", ten spyte van ontbannings en die gees van versoening waarvan ons elke dag hoor.

Jy kan jou stem voeg by die stryd teen sensuur deur by die Anti-Censorship Action Group (ACAG) aan te sluit.

Ons maandelikse publikasie (Update) dokumenteer alle wette en regulasies van sensuur. Ledegeld is R10 vir individue en R20 vir organisasies.

Vir meer inligting skakel: (011) 331-3517.

A C A G
ANTI-CENSORSHIP ACTION GROUP

☐ JA, ek wil graag deel word van die stryd teen sensuur. Ek sluit in 'n tjek/posorder gekruis en uitbetaalbaar aan die Anti-Censorship Action Group vir die bedrag van R10 ☐ R20 ☐. (Merk A.S.B.)

Naam: ______________________

Posadres: ______________________

______________________ Kode: __________

Tel: (H) ______________ (W): ______________

Pos aan: Anti-Censorship Action Group, Posbus 260425, Excom 2023.

Dorpsbewoners verklaar oorlog teen polisie

Noodkrete uit die Boland

CHRISTELLE TERREBLANCHE

DIE reenboë wat dié week saam met die eerste sneeu van die winter oor die berge rondom die Breëriviervallei in die Boland verskyn het, het min hoop vir die bruin en swart inwoners van die gebied gebring.

Hulle politieke aspirasies en lankgekoesterde klagtes oor ontoereikende openbare geriewe en haglike lewensomstandighede word steeds meedoënloos deur die polisie onderdruk terwyl owerhede net op simboliese vlak na hulle uitreik. SAW burgermagkommando's het vir die eerste keer in baie jare weer hulle verskyning op Robertson gemaak om die sake-sentrum en die blanke woonbuurt, met die talle plakkate van KP-vergaderings, te beskerm.

Twee mense is in die strate van Robertson doodgeskiet en een het in polisie-aanhouding gesterf. Minstens eenhonderd het donshaelbeserings ná skermutselings op Ashton, Robertson, Montagu en Bonnievale.

Die mense se noodkrete het die afgelope twee weke met hernieude drif deur die stofstrate van townships teen die asemrowende agtergrond van die Bolandse berge weerklink, namate die koue winterweer deur die karige wonings begin dring.

Kerkleiers, gemeenskapsleiers, moeders en jeugdiges vertel almal die welbekende verhaal waarvoor plaaslike besture en streekdiensterade al so dikwels 'n dowe oor gedraai het.

Petisie op petisie aan munisipaliteite en stadsrade vra vir beter paaie, beter behuising, water- en elektrisiteitsvoorsiening, beter riolering, straatligte en hulle kla oor die "onregverdige hoë huishuur" en "vernederende optrede teenoor inwoners." Inwoners se behoeftigheid stel hulle in 'n swak posisie om hulle eie lot te beredder. Werkloosheid is steeds aan die toeneem en baie mans moet deesdae op Worcester werk om die pot aan die kook te hou. Die vroue van veral Ashton, Montagu en Robertson, het net vier maande van die jaar tydens die vrugteseisoen werk. Baie werk dan vir die Langeberg-inmaakfabriek, die grootste in sy soort in die suidelike halfrond. Die fabriek het soos ander in die omgewing, min permanente werknemers.

Op die dorpsrade sit die bestuurders en eienaars van die groot en klein sake-ondernemings van die dorpies, asook boere wat toenemend sonder arbeid kan klaarkom. Inwoners voel dat die jare van die noodtoestand om die voortbestaan van die vryemarkstelsel te verseker, hulle politieke aspirasies onderdruk het, terwyl min op plaaslike en streekvlak vir hul welsyn gedoen is. Nou is hulle woede aan die oplaai.

Jeugdiges, op skool- en kollegevakansies, het die laaste twee weke van vroegdag tot laatnag hulle ontevredenheid in die strate uitbasuin, terwyl die polisie en onluste-eenhede dit met traanrook, rubberkoeëls, donshael en honde ontmoedig het. Die jeug het die swaar teenwoordigheid van die veiligheidsmagte intimiderend gevind en van hulle kant af meer militant geraak. Die bose kringloop het tot konfrontasies regdeur die vallei aanleiding gegee.

'n Jong kind word deur die polisie in hegtenis geneem tydens 'n vreedsame optog na die munisipale kantore van Ashton. *(Foto: Benny Gool, Afrapix)*

Vrye Weekblad het gehoor hoe die polisie snedige opmerkings aan inwoners skree, terwyl die jeug buitebande en konkas in die middel van die townshipstrate aan die brand steek om die Caspirs uit te hou.

Inwoners is nietemin besorg oor die hoeveelheid wapentuig wat teen die protes van totaal ongewapende plattelanders geteiken word.

Die oproepe deur gemeenskapsleiers om veral die jeug tot vrede en orde te roep, het die oorhand begin kry, terwyl die ANC se medestreekkoördineerder in die Wes-Kaap, Reggie September, en die streekkommissaris van die polisie, gesorg het dat die SAP sy teenwoordigheid en optrede in die townships temper.

Maar die opoffering van drie lewens en die talle beserings het nog niks gehelp om inwoners se lewensomstandighede te verbeter nie.

Op Ashton deel verskeie gesinne nog eenslaapkamer-gehuggies, terwyl tot 20 huise saam een toilet gebruik.

Vroue op Ashton en Robertson sê hulle is moeg vir die maatskaplike probleme wat dit meebring. Tering neem toe weens swak mediese dienste, drankmisbruik kom voor en kindermishandeling is niks buitengewoon nie. Op Ashton en Robertson het lede van die plaaslike bestuursrade reeds almal ná oproepe uit die gemeenskap bedank en informele burgerkomitees skakel nou regstreeks met die stadsrade.

Hulle eis deur die bank nie-rassige, gesamentlike dorpsrade. Die Suid-Afrikaanse Instituut vir Rasseaangeleenthede het so pas bevind dat Streekdiensterade bewys het dat dienste meer doeltreffend voorsien kan word as hulle oor rasse-grense heen gedeel word.

Vader Michael Wheeder van Ashton sê die oopstel van geriewe op Ashton einde verlede week is soos om die mense koek te gee as hulle brood vra. Ashton se bruin woonbuurt is in 'n uiters vervalle toestand. Fred Booysen van die Robertson Civic sê "ons het tot dusver net stokkielekkers soos die oprigting van padtekens in die stofpaaie" van die stadsraad gekry.

"Ons lewe in stof en wind", sê inwoners en kla omdat hulle magteloos voel om hulle omstandighede buite die vallei rugbaar te maak. Hulle is veral gekant teen die manier waarop Die Burger oor hulle skryf nadat hulle koopkrag dit al die jare getrou ondersteun het. Nou dra hulle aanplakbiljette op hulle truie wat lees dat die koerant geboikot moet word.

Die koerant se sirkulasie op die platteland het die afgelope paar maande aansienlik gedaal, volgens bronne by Die Burger.

Volgens Booysen is die gemeenskappe inherent uiters vreedsaam. Op Robertson het die lont ontsteek toe "'n paar onskuldige kinders verlede jaar ingevolge seksie 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid" ses weke lank sonder verhoor aangehou is. 'n Vreedsame optog in Februarie na die Munisipaliteit om griewe aanhangig te maak het niks opgelewer nie.

"Op 11 April het 900 mense vreedsaam in die gemeenskapsaal vergader om oor hulle lot te besin", verduidelik Booysen, 'n onderwyser, "toe die polisie van die dak af begin skiet. Altesaam 157 mense is beseer". 'n Versoek van die Demokratiese Party in die parlement om 'n onafhanklike kommissie van ondersoek na die voorval, het ook tot niks gelei nie.

'n SAP-ondersoek het doodgeloop omdat inwoners nie aan die polisie verklarings wou aflê nie.

"Mense glo die polisie kan maak net soos hulle wil en dat niks gebeur nie", sê hy. Wheeder en ds Norman Steyn van Bonnievale beaam sy standpunt.

Ds. Jimmy de Wet van Robertson het Adriaan Vlok, die minister van Wet en Orde, persoonlik per brief genooi om die gemeenskap se klagtes oor die polisie aan te hoor. Niks het nog daarvan gekom nie.

Volgens Booysen het regsgesinde vigilante-groepe van Robertson vroeër vanjaar 'n beoogde ontmoeting tussen die stadsraad en verteenwoordigers van die bruin gemeenskap per luidspreker op die blanke dorp afgekondig. Toe die afvaardiging laatmiddag by die munisipale kantore opdaag, het mans in kakieklere en wapens die kantoor "as belastingbetalers" beset en die ontmoeting onmoontlik gemaak. Die stadsraad het die komitee nog nie weer genader nie.

Saam met die verskyning van burgermag-kommando's dié week het gerugte van AWB-aktiwiteit op die dorp ook toegeneem.

Vrye Weekblad kon weens intimidasie deur die polisie nie vasstel of daar waarheid in die gerugte steek nie. Op Robertson pryk plakkate van KP-vergaderings op elke straathoek en blanke inwoners praat baie oor hulle wapens. Toe die moeder van 'n seun, wat Dinsdag aan wonde beswyk het, Woensdagmiddag 'n senu-aanval kry, was daar geen dokter of ambulans op die dorp wat bereid was om haar te kom behandel nie.

Die burgerkomitees van Montagu, Bonnievale, Ashton en Robertson het dié week 'n gesamentlike komitee gestig om hulle behoeftes en griewe onder die aandag van die lede te bring. Die gemeenskappe van Bredasdorp, Riviersonderent en selfs Worcester het reeds aangedui dat hulle wil aansluit. Die moontlikheid bestaan dat die algehele verbruikersboikot ook na die dorpe kan uitkring.

'n Polisieman gooi 'n traangas-bommetjie tussen 'n groep mense in wat voor die Ashton Munisipaliteit by mekaar gekom het. *(Foto: Eric Miller, Afrapix)*

SA aangespreek oor moerasse

SUID-AFRIKA is vandeesweek deur 'n internasionale omgewingskonferensie in Switserland aangespreek oor sy verwaarlosing van bedreigde moerasgebiede.

Spanje en Wes-Duitsland het dieselfde kritiek gekry, terwyl Griekeland, Amerika en Ysland ook op die lys van lande is wat deur die 400 kenners wat die konferensie bygewoon het, genoem is.

Die beskerming van gebiede in Frankryk, Switserland en die Karibiese Eilande, wat onlangs aangekondig is, bring die totale aantal gebiede wat beskerm word, op 500.

Hoog op die prioriteitslys is die Spaanse Donana-park. Kenners meen dat die onttrekking van water uit dié gebied vir boerdery-doeleindes en toerisme, 'n ernstige bedreiging vir hierdie unieke natuurreservaat inhou.

Volgens hulle word die Amerikaanse bosgebiede ook as bedreig beskou weens die swaar gebruik van landboubemesting.

Die konferensie is bygewoon deur 92 lande en lede van die konferensie sê hulle is baie bekommerd oor sekere gebiede in Suid-Afrika - waaronder St Lucia en ander kusgebiede wat deur mineraal-ontginning bedreig word.

Die Suid-Afrikaanse regering is versoek om alle "mineraal-ontginning wat skade aan die omgewing verrig, te staak." Die Griekse regering is ook versoek om die elf bewaringsgebiede in Griekeland duideliker te definieer en doelgerigte stappe te neem om dié gebiede te bewaar.-AFP

AGTERGROND

Kernkrag versus steenkoolkrag

Benodig: nóg kernsentrales

DIE kernkrag versus steenkoolkrag-debat was 'n belangrike tema op die Instituut vir Kerningenieurs se internasionale simposium oor kerntegnologie onlangs in Johannesburg. INA VAN DER LINDE doen verslag

Soos verwag kon word, het kernkrag dié keer loshande gewen. Die konsensus onder die meeste van die bykans 27 sprekers wat vir twee dae by Megawattpark, hoofkantoor van Eskom, deelgeneem het, was dat gou begin moet word met die beplanning van nog kernkragsentrales.

Die Koeberg-manne het beklemtoon dat die ervaring en tegnologiese kennis wat hier opgebou is, nie verlore moet gaan deur 'n te lang tussenpose voordat nog 'n kernkragsentrale opgerig word nie.

Ian McRae, uitvoerende hoof van Eskom, het die tempo vir die oprigting van kernkragsentrales gestel as een eenheid van 1000 megawatt (Mw) elke twee tot vyf jaar - afhangende van die land se groeikoers. Die beplanning vir die eerste van sulke eenhede moet in 1995 begin en nie later nie as 1998 gebou word.

Eskom sit op die oomblik met 'n oorkapasiteit in kragopwekking wat genoeg sal wees tot die jaar 2000. Hiervan kom 82 persent van steenkoolsentrales, agt persent van kernkrag, nege persent van hidro- en gepompte krag en minder as een persent word ingevoer.

Steenkoolkrag en besoedeling

Steenkool-aangedrewe kragsentrales het nog sekere voordele bo kernkrag, is gesê. Die grootste hiervan is dat dit relatief goedkoop is in vergelyking met kernkrag.

Hoewel daar nog genoeg steenkool beskikbaar is vir die volgende 50 jaar, sal dit mettertyd duurder word om dit uit te haal soos wat die maklik bekombare voorraad uitgeput raak.

Steenkool word 'n toenemende belangrike roustof vir petro-chemikalië soos plastiek, verf, medisyne, ens. McRae wou weet of die land dit kan bekostig om hierdie roustof vir kragverskaffing te gebruik. Hy het ook gewys op die feit dat verdere ontwikkeling van steenkoolkrag in die Witbank-Ermelo-omgewing 'n onaanvaarbare "las" op die gebied sal plaas, behalwe as verbeterde besoedelingsbeheer toegepas word.

Kernkrag is bestempel as die "vriendelikste" vorm van energieopwekking wat die kweekhuiseffek betref. Die groot hoeveelhede CO en CO_2 wat in die lug ingeblaas word deur die verbranding van steenkool, lewer 'n groot bydrae tot die omgewingsprobleem.

Terreine vir kernkragsentrales

Kernkragsentrales het op hul beurt weer groot hoeveelhede water vir afkoeling nodig - sowat 40 kubieke meter per sekonde vir 'n 1000 Mw reaktor. Weens die gebrek aan varswaterbronne in die binneland, word net kusgebiede oorweeg.

Anders as met steenkoolkrag, waar die vervoerkoste van brandstof geweldig duur is, is die vervoer van relatief klein hoeveelhede kernbrandstof nie 'n probleem nie. Boonop is die nodige infrastruktuur, soos paaie en spoorlyne vir die vervoer van die brandstof, reeds daar.

JCA Hobbs, ook van Eskom, het uitgebrei op die verskillende vereistes waaraan voldoen moet word voordat 'n terrein as geskik beskou word vir 'n kernkragsentrale. Hieronder tel beskikbaarheid van water, swak warmwater-diffusie en vermengingskenmerke, politieke grense, ho:e bevolkingsdigtheid, hoë seismiese risiko, geologiese formasies en toestande, en die bewaringswaarde of -status van gebiede.

Daar is drie gebiede geïdentifiseer wat geskik is vir die oprigting van kernkragsentrales. Onderhandelinge om twee nabygeleë gebiede in die Oos-Kaap (naby Oesterbaai) aan te koop, naamlik Tony's Bay en Thyspunt, is reeds aan die gang. Die ander gebied is geleë in die Suid-Kaap by Bantamsklip. Ook hier word reeds onderhandel vir die aankoop van die grond.

Veiligheid

Die veiligheidsaspek van kernkrag is deeglik onder die loep geneem. Kernkrag-ongelukke soos by Three Mile Island in die VSA en Tjernobil in die Soviet het kernkrag se reputasie as 'n veilige vorm van krag ernstig geskend.

"Daar mag nooit weer 'n Tjernobil wees nie" het F Noon, 'n kernkragkonsultant van Brittanje, gesê. In Europa is dit duidelik dat 'n groot sektor van die publiek, wat in die verlede die konsep van kernkrag verdra het al was hulle nie geesdriftig daaroor nie, grootliks deur die Tjernobil-ongeluk beïnvloed is.

Op 'n byeenkoms van die Internasionale Atomic Energy Agency na die Thernobil-ramp in Augustus 1986 is 'n dokument opgestel wat groter kernkragveiligheid tot gevolg behoort te hê, het dr Walter B Loewenstein, president van die Amerikaanse Kernvereniging, gesê.

Michel Feger, 'n kernwetenskaplike van Frankryk, het die hele kwessie van kernkragveiligheid so opgesom: "Die openbare mening oor kernkrag is terughoudend: Ons is gevonnis tot 'n honderd persent foutvrye baanrekord, en om terselfdertyd kostedoeltreffend te wees ten einde die voortgesette gebruik van kernkragenergie te verseker".

Vir die kernkragmanne is daar net een opsie, sê Feger, en dit is om die uitdaging van 'n veiligheidskultuur te aanvaar en by alle kernkragaanlegte regoor die wêreld toe te pas.

Koeberg

Koeberg het ook heelwat aandag op die simposium gekry. PM Semark, algemene bestuurder (kragopwekking) van Eskom, het gesê daar is 'n "stille selfvertroue, 'n geesdrif en belangstelling" by die Koeberg-span in die uitdagings wat kernkrag bied.

"Maar dit kan net behoue bly indien individue 'n toekoms vir hulself in hierdie bedryf sien. Die grootste gevaar wat die bedryf in die gesig staar, is om die kennis en vermoëns weer op te bou na 'n dekade van erosie...Dit is van die grootste belang om die tegnologiese vermoëns wat oopgebou is, te behou in die tydperk van huiwering oor die oprigting van verdere kernkragaanlegte".

Kernafval

Kernafval, die "onglansende sektor van kernkrag", soos Noon dit noem, het minder aftrek gekry. Volgens Loewenstein is kernafval die n aspek wat die openbare aanvaarding van kernkrag die meeste beïnvloed.

Kernafval bestaan uit twee hoofbestandele: afval-produkte wat ontwikkel in die splytingsproses; en uraan-afval, of aktiniedes, wat tydens neutron-opvanging vrygestel word. Vanuit die oogpunt van die bestralingsrisiko, is aktiniedes die groter probleem op die langtermyn. Dit neem 'n paar honderd jaar voordat die spytingsafval sodanig ontbind dat die bestralingsvlak tot onder die kanker-risikovlak gedaal het.

Aktiniedes hierenteen, het 'n baie lang half-lewe. Die bestralingsrisiko van hierdie afval-produk bly vir "tien- of honderderde-duisende jare" bokant aanvaarbare vlakke, het Loewenstein ges^e.

Daar is dus sterk aansporing om tegnieke te ontwikkel om hierdie afvalproduk te verdeel, en in die reaktor te hersirkuleer vir verbranding. Sodoende kan die leeftyd van hierdie produk tot 'n paar honderd jaar verminder word.

Gewaarborg elke week: sewe giggels; drie hand-voor-die-monde; twee skaamkwade; vier sjoe!'s; twee haai-is-dit?'s; een ag-nee-magtag-man; 'n enkele sies!; drie kan-jy-nou-meer's; en ook verskeie gedoriewaars, wrinties en dêmmits. Met die gewone voorraad geslagte heilige koeie, katte in duiwehokke en klippe in die bos.

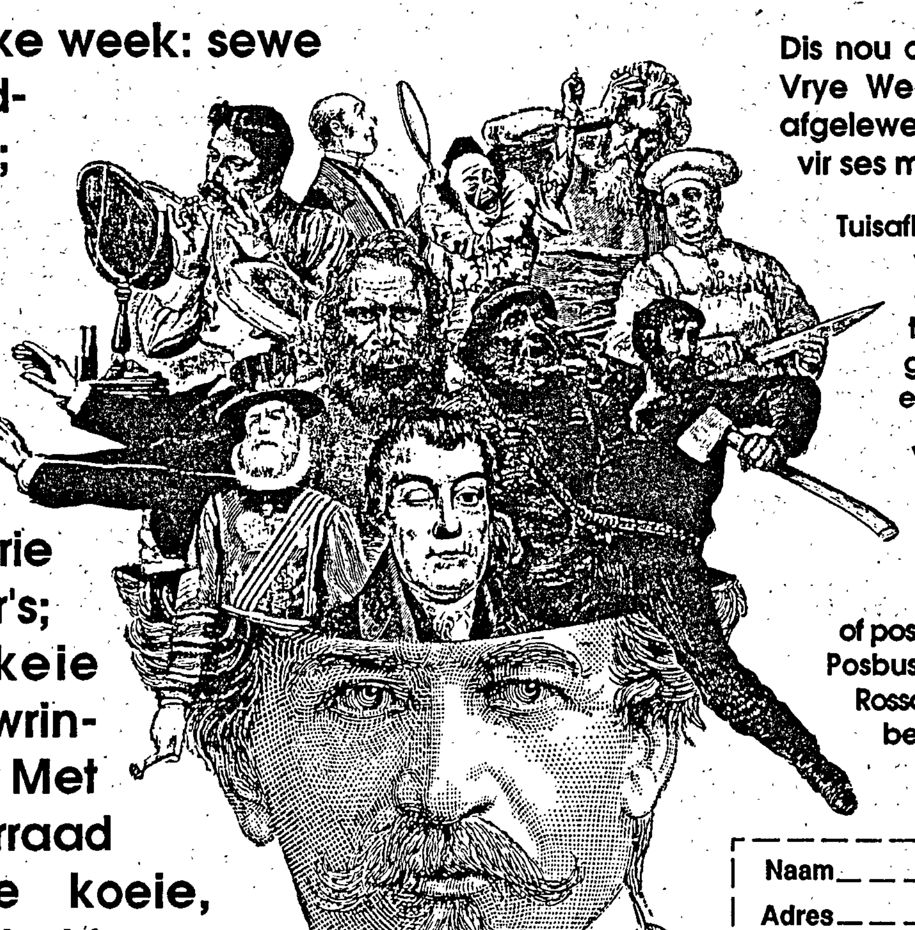

Dis nou as jy elke week inteken op Vrye Weekblad. Op jou voorstoep afgelewer. Vir net R75 vir 'n jaar of R40 vir ses maande (AVB ingesluit).

Tuisaflewerings geld al geruime tyd vir die Witwatersrand, Pretoria, die Vaaldriehoek en Bloemfontein. Lorna by (011) 497 2911 sal graag meer besonderhede gee en klagtes hanteer.

Van dié week af geld dit ook die hele Kaapse Skiereiland, Stellenbosch, Paarl, Somerset-Wes en die Strand.

Kaapse intekenare moet 'n tjek of posorder stuur aan Vrye Weekblad, Posbus 171, Paardeneiland 7420. Mev Rossouw by (021) 511 0003 sal navrae beantwoord.

Ons is die nuwe Suid-Afrika

Naam ____________________

Adres ____________________

____

____

____________ Poskode ________

Dis júlle vendetta, sê Mandela

"MOENIE my werf nie. Voer asseblief julle eie vendettas sonder om my daarby te betrek", het Nelson Mandela vir joernaliste gesê voor hy Woensdag uit Londen vertrek het.

Hy het gereageer op vrae oor sy houding jeens die PLO, Tibet en die skeuringe in die Kommuniste Party van die Sowjet-Unie.

Die ANC-leier het waarskynlik besluit om baie versigting te wees ná die bohaai oor sy opmerkings oor die gewelddadige konflik in Noord-Ierland.

Mandela het Sondag 'n bynes oopgekrap toe hy op 'n nuuskonferensie in Dublin gewaag het om 'n mening te lug oor wat hy die "slagting" in die noorde genoem het.

Sy opmerkings oor die behoefte tot gesprekke om die konflik vreedsaam op te los, is onmiddellik geïnterpreteer as 'n direkte en spesifieke beroep op die Britse regering om onvoorwaardelike onderhandelinge met die IRA te begin.

Pleks daarvan om 'n debat oor die konflik aan te wakker, het Mandela se opmerkings 'n vloed van kwaai woorde uitgelok.

Brittanje weier om met die IRA óf sy politieke vleuel, Sinn Fein, te praat en noem hulle "terroriste". Intussen is tot 3000 mense reeds dood in die oorlog van 20 jaar teen die Britse bewind in Noord-Ierland.

Mandela se opmerkings het die regse pers in Brittanje 'n gerieflike stok gegee om hom mee te slaan voor sy ontmoeting met die eerste minister, Margaret Thatcher.

Die IRA-kwessie is sensitief omdat die organisasie se gewelddadige veldtog reeds soveel burgerlike lewens geëis het. Regse Tory LP's het vinnig gereageer en gesê dat Mandela se woorde die IRA aanmoedig.

Sedert die IRA in November 1987 verkeerdelik 11 burgerlikes met 'n motorbom by Iniskillen in Noord-Ierland doodgemaak het, het verdere foute in 'n verskeidenheid van aanvalle nog 36 lewens geëis. Onder die slagoffers was 'n baba en twee pensioenarisse.

Mandela se opmerkings het hom ook laat vasloop teen die huidige Britse strategie vir dié betwiste provinsie.

'n Britse kabinetsminister, Peter Brooke, probeer tans om Sinn Fein en die IRA se rol in die politieke spektrum te verminder deur 'n Katoliek-Protestantse skikking met ander politieke magte te bewerkstellig.

Brittanje hoop om te kapitaliseer op die feit dat IRA-optrede, veral teen burgerlikes, Sinn Fein verlede jaar baie politieke steun laat verloor het in verkiesings binne die Ierse republiek en in Noord-Ierland.

Dié week het Brooke planne gefinaliseer vir die eerste gesprekke in meer as 'n dekade tussen die vernaamste Protestantse en Katolieke politieke partye in beide die Ierse Republiek en Noord-Ierland.

Teen hierdie agtergrond het Mandela se opmerkings vyandige reaksie onder die Britse establishment uitgelok.

"Moenie inmeng nie, Mandela", het die ver-regse Daily Mail gesê, terwyl ander Britse dagblaaie daarop gewys het dat sy opmerkings 'n groot storm veroorsaak het.

Voor Mandela se aankoms het 'n senior Tory-LP, Ivor Stanbrook, die Britse media meegedeel dat die "ANC as sulks geen verbintenis met die IRA het nie", en gesuggereer dat die saak deur Suid-Afrikaanse intelligensie gebruik is in 'n poging om Mandela te diskrediteer.

Maar onder druk weens die bohaai wat Mandela se uitlatings veroorsaak het, het Stanbrook - die voorsitter van 'n veelparty parlementêre komitee oor Suid-Afrika wat deur Mandela toegespreek is - geëis dat die ANC-leier sy opmerkings moet verduidelik.

Toe Mandela sê dat hy nie 'n opinie wou uitspreek nie, het Stanbrook gereageer: "Ek wens jy het die geweld van die IRA veroordeel."

Die leier van die Arbeidersparty, Neil Kinnock, het gesê: "Ek sal aan hom as vriend uitwys dat die IRA 'n klomp moordenaars en rampokkers is. Hulle verdien geen toegewings nie."

In 'n merkbare uitsondering het die Daily Mirror gesê: "Dit is net nie goed genoeg vir ons politici om te sê hulle sal nie met terroriste onderhandel nie. Op grond van dié beleid het hulle nie daarin geslaag om terrorisme te bekamp of om onskuldiges te beskerm nie". Wat was die alternatief vir Mandela se oproep tot gesprekke, anders as die loslaat "van die volle mag van die gewapende magte" het die koerant gevra.

In 'n paar gemene berigte het die Sunday Telegraph en die Sun onbevestigde stories gepubliseer dat daar in 1988 'n gesamentlike IRA-ANC plan was vir 'n sluipmoord op Thatcher in Zimbabwe. Mandela se verklaring dat "ons beslis geen ontmoetings met die IRA gehad nie", is egter uitgelaat.

Die feit dat Mandela gesê het dat sy uitlatings oor vrede ook op Brittanje en die IRA van toepassing is, is egter deur die Britse media en politici geïgnoreer.

In Belfast het die leier van die vernaamste Katolieke party, die Sosiaal Demokratiese en Arbeidersparty, John Hume, gesê hy hoop dat die IRA Mandela se raad ter harte sal neem en geweld sal beëindig.

Die Ierse Kommunisteparty sê die beginsel wat deur Mandela uitgewys is oor die vreedsame oplossing van probleme, is "ook van toepassing op die Britse regering en die IRA". Hierdie party het ook Sinn Fein gekritiseer vir "steun aan die smeerveldtog teen Nelson Mandela" in die vertolking van sy opmerkings.

Die Kommuniste, wat die IRA se militarisme teëstaan, dring daarop aan dat samesprekings tussen alle partye gehou moet word - nie net met die IRA en Sinn Fein, wat "geen mandaat het om namens die Ierse nasie te praat nie".

Hulle vra dat Sinn Fein en die IRA 'n skietstaking moet verklaar en dat hulle moet kyk of Peter Brooke ernstig was toe hy vroeër vanjaar in Londen gesê het dat hy "verbeeldingryk" op so 'n stap sal reageer.

Dit lyk egter onwaarskynlik of die gewapende beweging so 'n stap sal neem.

Vroeër vanjaar het die leier van Sinn Fein, Gerry Adams, sterk daarop gesinspeel dat die IRA moet instem tot die opskorting van gewapende optrede "as daar 'n moontlikheid is van betekenisvolle gesprek." Adams vra dat, ten spyte van Brittanje se aandrang dat die IRA geweld moet afsweer, nie een van die kante enige voorwaardes vir samesprekings moet stel nie.

Nie een van dié partye verwag 'n vinnige einde aan die konflik nie, hoewel die meeste saamstem dat "dit sinneloos is om nog vir jare met die moord op mekaar voort te gaan." - Southscan Features

Nuutgevonde liefde: Die Britse Premier, Margaret Thatcher, saam met Nelson Mandela voor Downingstraat 10, ná hulle mekaar onverwags "gevind" het en besluit het hulle kan "met mekaar besigheid doen".

Aids-krisis in Natal

NATAL en KwaZulu staar 'n groeiende Aids-krisis in die gesig met meer as 2 000 draers wat nou dié gevreesde virus onder lede het.

Driehonderd nuwe gevalle is sedert April vanjaar in Natal en KwaZulu gediagnoseer. Dr Darryl Hackland, minister van gesondheid van KwaZulu, het gesê sy departement is uiters besorgd oor die situasie.

Agt verpleegsters, vier hulpwerkers, meer as honderd leerlinge en tien onderwysers is met Aids besmet. Honderd nuwe gevalle word elke maand aangemeld.

Twee-derdes van die gevalle is deur dokters, klinieke en hospitale gediagnoseer, en die ander derde is deur die Natalse Bloedoortappingsdiens gedurende roetine-toetsing vasgestel.

Volgens Hackland is 'n uitgebreide veldtog van stapel gestuur wat verpleegsters, vroue-groepe en kerkorganisasies betrek.

"Dit is nie nodig om mense wat die siekte opgedoen het, te verstoot nie. Die virus kan nie oorgedra word deur gewone sosiale kontak nie," het hy gesê.

Hackland het 'n beroep vir veiliger seksgewoontes gedoen omdat dit die enigste manier is om die verspreiding van dié dodelike siekte te beveg.-Sapa

Gunn se vrylating geëis

CHRISTELLE TERREBLANCHE

"ONS verwag van die regering om Shirley Gunn aan te kla of vry te laat", het die mede-streekkoördineerder van die ANC in die Wes-Kaap, Reggie September, op 'n perskonferensie gesê.

Volgens hom behoort nie net Gunn nie, maar alle politieke gevangenes in die "gees van die Grootte Schuur-minuut" vrygelaat te word.

Gunn, 'n bekende in ANC-kringe wat geruime tyd reeds deur die polisie gesoek word in verband met die bomontploffing by Khotso-huis in 1987, word sedert verlede week ingevolge artikel 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid aangehou.

Sy het haar baba van 16 maande by haar.

Gunn het Suid-Afrika onlangs ongemerk binnegekom ná drie jaar in die buiteland, in afwagting op die beloofde amnestie vir politieke uitgewekenes ingevolge die Grootte Schuur-ooreenkoms.

Gunn se onskuld is dié week deur haar moeder, Audrey Gunn, bepleit.

Sy sê sy weet dat haar dogter nie ten tye van die bomaanval in Johannesburg was nie. Alle pogings om met haar dogter in verbinding te tree sedert sy op Maandag, 26 Junie naby Victoria-Wes in die Karoo in hegtenis geneem is, het tot dusver misluk. Sy is nog nie aangekla nie.

Sedert Gunn se inhegtenisname het verskeie organisasies, waaronder Fedsaw, wat dit as "onbeskaafd en onregverdig" bestempel, die United Woman's Congress, Popcru en die SA Domestic Workers Union, hulle daarteen uitgespreek.

In 'n verklaring stel die SA Bishops Conference dit duidelik dat hy Vlok vir die aanval op Khotso-huis verantwoordelik hou.

'n Ondersteuningskomitee is in die lewe geroep om "druk op die regering te plaas vir die vrylating van Gunn deur middel van onder meer massa-protes.

IDASA

ADMINISTRATIEWE SEKRETARESSE

Die Instituut vir 'n Demokratiese Alternatief vir Suid-Afrika poog om 'n klimaat vir ware onderhandeling te skep tussen alle Suid-Afrikaners wat streef na 'n vreedsame oorgang tot 'n verenigde, nie-rassige demokrasie in ons land. Die suksesvolle kandidaat sal werksaam wees in die Johannesburgse Streekkantoor van IDASA en behulpsaam wees met administratiewe take.

Hierdie pos vereis:

- *aansienlike sekretariële ervaring*
- *'n deeglike kennis van Word Perfect 5.0*
- *administratiewe en algemene kantoorvaardighede*
- *tweetaligheid (om Engels en Afrikaans te kan lees en tik)*
- *'n halfdag pos sal ook oorweeg word*

Diensaanvaarding: 1 Augustus 1990
Sluitingsdatum vir aansoeke: 16 Julie 1990

Aansoeke moet gerig word aan:
IDASA, Posbus 32804, BRAAMFONTEIN 2017.
Tel no. (011) 403-3580/1/2/3

Viviers aan die woord

Rugby, sonneskyn en groengoed

Volksakteur, sportman, radioman, veldmens. PEARLIE JOUBERT het met die man agter die aan-die-pawiljoen-kant-van-die-veld-stem, Gerhard Viviers, gaan gesels nou dat hy meer bekend is vir sy deelname aan die omgewingsprogram 50/50

Waar kom jy vandaan, waar is jy gebore?

Ek is lang jare terug in Debede in die Khalahari gebore. Na skool was daar nie geld vir verder studeer nie.

Op 18-jarige ouderdom het ek by 'n rondreisende toneelgeselskap aangesluit - ons het sulke Afrikaanse tranetrekkers opgevoer en elke aand het ek gesien hoe huil 'n ander klomp tannies en omies."

Hoe het jy 'n radio-omroeper geword?

Na 'n paar jaar se rondreis - nooit op dieselfde plek slaap nie, altyd op die pad, het ek by die polisie aangesluit. Ek het reeds daar begin om sulke denkbeeldige programme uit te saai - dit is waar die uitsaai-gogga my beetgepak het.

Eendag het ek in Kimberley by die radiodiens ingestap en gevra wie saai Saterdag se wedstryd uit. Hulle het vir my gesê ek moet kom vir 'n stemtoets.

Daar was 'n paar ander mense ook en ons moes sulke slegte rugby uitsaai - toe dink ek sommer 'n drie uit - so 'n mooie... Nou ja, ek kry toe 'n teleks wat sê ek moet kom vir Saterdag se wedstryd. Daardie eerste wedstryd was pure hel - 80 minute van pure hel.

Ek het daaraan gewoond geraak om so gespanne te wees, want voor elke wedstryd was ek soos 'n verwagtende vrou naar en het siek van senuwees gevoel. Niemand moet ook voor 'n wedstryd met my praat nie.

As jy nou weer kon kies - sou jy weer gekies het om 'n omroeper te wees?

Beslis. Ek sou alles weer doen, net soos ek dit voorheen gedoen het.

Daar is geen beroep wat my so baie kon laat reis het nie. Daar is geen beroep waar ek sulke wonderlike mense kon ontmoet het nie. Vandag het ek vriende dwarsoor die wêreld.

Die wonderlikste, die mees gasvrye mense, is die mense wat ek in die wêreld van rugby ontmoet het. Sport en veral rugby is die grootste brugbouer in die wêreld - hul gesamentlike liefde vir die sport maak hulle wonderlike mense.

Toe ek in 1980 aftree, wou ek gaan boer. Ek het gedink ek sou net deeltyds nog wedstryde uitsaai, maar die boerdery het al my tyd in beslag geneem - ek het in elk geval my gat met die boerdery gesien. Ek het gou genoeg agtergekom ek is nie 'n boer nie en ek moet maar my geld met my bek maak - soos ek al die jare gedoen het.

Dink jy daar bestaan 'n rugbykultuur in Suid-Afrika - 'n rugby-mal kultuur - en hoe sou jy dit beskryf?

Ja, mens kan praat van 'n rugbykultuur. In rugby is mense een - regerings en ideologieë gaan daarby verby. Ek sou soos Dok Craven wou sê: Los al die volksfeeste - solank ons net kan rugby speel.

Die mense kom kyk rugby en hulle kom met hul monkey-nuts en nartjies en drankies. Mense is mal oor rugby omdat almal daarin kan deel - die enigste verskil tussen die mense is vir watter team hulle skree.

Om daar te sit en rugby kyk en die toeskouers se gejuig swem so deur jou ore - dit maak mense baie opgewonde en maak dat hulle saam skree en saam praat.

As jy dink Suid-Afrikaners is rugbymal, moet jy na Wallis en Nieu-Zeeland gaan - dit is baie erger daar.

Jy het baie oorsee getoer saam met rugbyspanne en ander sportgroepe. Hoe het jy as Suid-Afrikaner in byvoorbeeld Australië gevoel met al die betogings teen die Suid-Afrikaners?

Tussen honderde foto's, dasse van verskillende rugbyspanne, soewenirs van dwarsoor die wêreld en getekende plakkate van rugby-, boks en krieketwedstryde, 'n goue plaat vir die verkoop van 25 000 plate met toetswedstryde op en agtien langspeelplate, vertel Viviers van die meer as 581 wedstryde wat hy al uitgesaai het. "Toe het ek ophou tel."

Ons het altyd gesê ons gaan nie politiek praat nie. Lang tye terug het ek Springbok-sportspelers as die room van die land gesien - mens dink nie altyd aan die politiek wat bepaal wie Springbokke kon word en wie nie kon word nie.

Van die betogers het my baie maal baie kwaad gemaak. Baie van hulle is betaal om te betoog en het nie eens lekker geweet waaroor dit gaan nie. Ek het ook agtergekom dat die man in die straat nie veel omgee vir die politiek wat tussen regerings aangaan nie.

Betogings was in party gevalle seker goed, want hulle het dinge onder ons aandag gebring waaraan ons nie gedink het nie.

Wat van al die beserings - veral jong skoolseuns wat beseer word?

Kyk, rugby is 'n kontaksport. Daar was maar altyd beserings. Die pers stel net nou veel meer belang daarin.

Die Suid-Afrikaanse Rugbyraad hou die spel goed dop, maar hulle kan nie rugby sodanig verander dat mens moet sê: Sorry, ek gaan jou nou tackle nie. Mens moet probeer om vuilspel uit te roei - ek dink die etiket van vuilspel word deesdae te vinnig rondom mense se nekke gehang. Van die pawiljoen af lyk dit baie erg as mens 'n vuis sien swaai, maar dit is maar die mense se humeure wat soms opvlam.

Opsigself dink ek nie rugby is 'n gevaarlike sport nie. Rugby is 'n harde sport en dit word hard gespeel. Dit is egter net sekere aspekte van rugby wat gevaarlik is.

Wat was die ergste oomblik wat jy ooit as omroeper beleef het?

In 1968 was ek in Frankryk. Dit was 'n aandwedstryd en niemand het vir my gesê Chris Pope het op die laaste oomblik omtrek nie. En vir die hele eerste helfte het ek vir Jan Ellis, wat in sy plek gespeel het, Chris Pope genoem.

Ek hou niks daarvan om foute te maak nie - ek het aaklig daaroor gevoel.

En die wonderlikste oomblik?

Wel, daar was so baie...

Daai drie van Jannie Engelbrecht in 1968, Syd Nomis in 1973, Frik du Preez in 1969 - daar was baie oomblikke. Ek het voorregte gehad wat min mense beskore was.

Waar kom die belangstelling in die natuur vandaan?

Ek was altyd nog 'n veldmens en nou is ek weer terug in die veld.

Wat dink jy van bewaringsbewegings in Suid-Afrika?

Dit is jammer die Suid-Afrikaners het eers so laat wakker geskrik. In die tussentyd het die natuur baie skade gely. Mens sit altyd met die probleem van bewaring in teenstelling met ontwikkeling. Iewers moet die balans gevind word. Ek dink party van die natuurbewarings-organisasies is 'n bietjie té erg oor sekere dinge, maar dit is steeds beter as wat daar nie sulke organisasies is nie.

NIMRO

Maatskaplike werker

Die Nasionale Instituut in sake Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders (Nimro) beskik oor 'n vakature vir 'n maatskaplike werker in hul Tygerberg-kantoor.

Skakel Pauline Roux by 021 930-3965/6/7/8 vir verdere besonderhede.

Plakkers sorg vir hulself

'Daar sal huise vir almal wees'

AUDREY BROWN vertel van 'n nuwe neiging onder huislose mense en plakkers om iets aan hul eie heil te doen

Dié gesin van Dobsonville gaan binne dae weer 'n dak oor hulle koppe hê.

(Foto: Nkosemntu Jwambi)

Dis Suid-Afrika, en dis winter. 'n Paar jaar gelede sou dit beteken dis tyd dat plakkershuise platgestoot word.

Nie in 1990 nie.

Daar is iets nuuts aan die broei. Mense het 'n nuwe oplossing gevind vir 'n ou probleem. Vanjaar is die plakkers besig om meer pondokkies te bou. Die koue en die gebrek aan lewensruimte in die propvol townships het hulle daartoe gedryf om grond oor te neem wat nie gebruik word nie.

Dié nuwe veldtog is besig om momentum te kry - aangehits deur die koue en met die steun van die ANC en die UDF ná 'n beroep by die Konferensie vir 'n Demokratiese Toekoms in Desember verlede jaar.

Mense "neem besit" van ongebruikte grond in hul townships. Hulle kom uit die propvol erwe van hul bure om praktiese uitdrukking te gee aan die Vryheidsmanifes-slagspreuk "Daar sal huise vir almal wees".

Die afgelope paar weke het duisende mense dwarsoor die Witwatersrand begin om plakkershuise te bou. Dit het begin in die Midrand-gebied tussen Johannesburg en Pretoria. Toe versprei dit na Soshanguve buite Pretoria, Tumahole by Parys, Alexandra in Sandton, Dobsonville in Soweto en Wattville in Benoni. En oral is die mense oortuig daarvan dat hulle die reg het om hul lewens te beheer deur selfoplossings te vind vir die tekort aan huisvesting.

Volgens gemeenskapsleiers in dié gebiede is die aksie deel van 'n veldtog teen privatisering wat die koste van huise hemelhoog opgestoot het. Daar word ook beswaar gemaak teen die feit dat die staat nie meer huise vir swart stedelike mense bou nie.

Die onderliggende motivering vir dié benadering is die eis dat huisvesting vir behoeftiges 'n reg is en nie 'n voorreg nie. Dit konfronteer ook die beginsel van privatisering van huisvesting. Die meeste grond in townships is aan private ontwikkelaars verkoop. Arm mense word daardeur uit die townships gedryf.

Die UDF se Interim Civic Coordinating Structure en die ANC staan aan die voorpunt van die veldtog. Abe Nyalunga van die Wattville Civic Association verduidelik: "Ons is deel van die UDF se tussentydse burgerlike struktuur. Alle burgerlike organisasies aan die Oosrand neem besluite oor die vraagstukke wat hul gemeenskappe aanraak."

Onderliggend aan die strategie is die beginsel van die Versetveldtog dat die mense nie gehoorsaam hoef te wees aan apartheidswette nie. "As die grond beskikbaar is, dan moet dit aan die mense gegee word," sê Nyalunga.

Obed Bapela van die Alexandra Civic Organisation sê: "Na die afskaffing van die Wet op Instromingsbeheer in 1984 het die staat ander maniere gebruik om verstedeliking te beheer. Hulle het opgehou om huise te bou. Maar die verskuiwing van die motorbedryf uit die Ooskaap het duisende mense na die stede gebring. Alexandra is een van die townships wat die meeste van dié mense moes absorbeer. Dan is daar ook die natuurlike groei van enige gemeenskap - mense trou en begin gesinne en wil dan in hul eie huise woon. Op die oomblik is daar 60 000 mense wat in plakkershuise woon en die situasie raak erger."

Iets moes gedoen word: gesondheidsomstandighede het versleg; misdaad het skerp toegeneem.

Die antwoord was 'n veldtog wat die gebruik van mense om hulle op oop grond te vestig, in 'n gedissiplineerde veldtog te omskep. In die vroeë tagtigerjare het duisende mense hulle op Weiler's Farm suid van Johannesburg gevestig, asook in Mshenguville in Soweto en Phola Park aan die Oosrand. Dié mense se huise is telkens te midde van groot teenstand platgestoot. Uiteindelik is daar ooreengekom dat mense op Orange Farm, verder suid, gehuisves sou word.

Intussen het townships soos Alexandra, Dobsonville en Wattville voller geword. Mense het op die erwe van ander met huise gewoon en dié toedrag van sake het uiteindelik ondraaglik geword.

Volgens mense in Dobsonville wat

> *'Die dae toe mense se huise net so platgestoot is, is vir ewig verby'*

van Maandag af grond in dié township oorneem, was dit onmoontlik om so te bly leef.

'n Ou man met 'n gesin van agt wat besig was om sy huis te verskuif sê: "Ons bly al jare lank in ander mense se werwe. Nou is ons moeg. Dit is duidelik dat die staatsamptenare niks wil doen omtrent die tekort aan huisvesting nie, dus doen ons dit self. As jy op iemand anders se werf bly, is jy nooit vry om te doen wat jy wil nie. Die eienaar beheer jou hele lewe. Hulle vertel jou hoeveel water jy kan gebruik en jy kan nie gaste ontvang soos jy wil nie. Toe sien ons die grond wat so leeg daar staan. Hoekom mag ons dit nie vat nie? Die huiseienaars betaal nie huurgeld nie omdat die boikot nog aan die gang is, maar ons moet vir hulle R50 'n maand betaal. Dis mos uitbuitery."

Die veldtog is onder beheer van die Dobsonville Civic Association wat Maandag nog besig was om te onderhandel met die Dobsonville Stadsraad om mense toe te laat om hul huise op te rig. Daar word ook onderhandel vir water, toilette en paaie om aangelê te word.

Maar dié strategie mag dalk boemerang en die ondraaglike omstandighede in plakkerskampe voortsit. Nyalunga verduidelik:

"Nee, ons sal nog altyd eis dat mense ordentlike, bekostigbare huise moet kry. Maar ons probeer om die probleem van mense sonder huise in die openbaar te bring. Ons sien dié as 'n oplossing op die kort termyn omdat ons hier praat van mense wat glad nie huise het nie. Dus is 'n plakkershuis beter as niks nie. Ons wil die staat onder druk plaas sodat hulle iets kan doen aan die probleem."

En wat dan van swak toestande wat uiteraard in sulke omstandighede ontwikkel?

Bapela is aan die woord: "Die grootste probleem sal die tekort aan toilette wees. Dus het ons gesondheidskomitees daargestel om die situasie onder beheer te hou. Maar dit is hoekom dit so belangrik vir ons is om die stadsraad te oorreed om dienste aan dié gebiede te lewer."

Daar is verskeie pogings aangewend om die stadsraade te oorreed om die dienste te lewer. Maar in sekere gebiede is daar teenkanting. In Wattville is aan die DCA gesê dat die grond aan die stadsraad van Benoni behoort. Toe eis die DCA dat die land dan oorgekoop word en beskikbaar gestel word.

Op 'n vergadering tussen die stadsrade en die Wattville Civic Dinsdag, is daar gesê daar is goudneerslae onder dié grond en dus moet daar nou met die minister van Minerale Sake gesels word. 'n Private maatskappy, Apex Mining, het die reg om die goud te myn. Dié gesprekke kan agtien maande neem. Intussen sal die Civic saam met die stadsraad probeer om alle mense 'n stuk grond te gee om 'n huis te bou.

"Ons sal met behulp van kenners vasstel waar ons huise kan sit. Die ander grond kan vir parke gebruik word. Sover dit ons aangaan, is die eerste prioriteit huise, nie goud nie. Die veldtog gaan oor grond, behuising en privatisering. Die CDF het 'n duidelike beroep gemaak om die stryd vir behuising te versterk."

Die stadsklerk van Benoni, Denys Conradie, sê die plakkers is besig om hul "luck te try". Hy sê die probleem "bestaan al jare en hoof nie oomag opgeklaar te word nie." Gevra of hy bewus is dat mense vir jare al op waglyse is, sê Conradie: "Jy weet hoe dit gaan met mense wat kla dat hulle jare lank op waglyse is. Ons is besig om die grond aan die Wattville stadsraad te verkoop, nou kom hulle in die prentjie. Hulle wil nou plak. Ons gaan dit nie toelaat nie."

Maar waaroor gaan die veldtog regtig?

Nyalunga sê: "Dit gaan oor grond. Dit gaan ook oor onderhandelinge. Terwyl die leiers daarbo praat, is ons besig om op praktiese wyse vir mense beheer oor hul lewens te gee. Die dae wat mense se huise net so platgestoot is, is vir ewig verby. In essensie is die mense besig om in besit te neem wat hulle dink is polities hulle s'n. Die mense het self die voortou geneem."

SHE'S GOT WOBBLY LEGS AND A PROUD MOTHER.

AND THOUSANDS OF ENEMIES.

The more we change the world to suit us, the more we threaten the plants and animals around us. People, pollution, drought, over-population ...these are just a few of the enemies. For Shell, the issue is clear. We know that we have to exercise the highest possible degree of responsibility in everything we do.

Working to make a difference.

Maharaj oor die toekoms van die SAKP

Kommuniste staan op na veertig jaar

Internasionaal word kommunistiese partye die telkens van populêre verset en word sosialisme kras veroordeel. In Suid-Afrika hou die Suid-Afrikaanse Kommuniste Party egter op 29 Julie sy eerste openbare vergadering in veertig jaar. Mac Maharaj, 'n lid van die SAKP se Sentrale Komitee en ook 'n lid van die ANC se Uitvoerende Komitee wat onlangs na sowat 27 jaar in ballingskap na Suid-Afrika teruggekeer het, antwoord ELSABÉ WESSELS se vrae oor die SAKP

WAT is jou persoonlike mening oor die veranderinge wat die SAKP sal moet oorweeg om te voldoen aan die internasionale tendensie weg van die kommunisme?

Persoonlik glo ek dat sosialisme 'n krisis beleef. Die toepassing van sosialistiese stelsels in talle lande sowel as die optrede van kommunistiese partye in sommige lande dui op 'n misvorming van sosialisme.

In my voortgesette ondersteuning van sosialisme moet ek beklemtoon dat belangrike karaktertrekke van sosialisme op die agtergrond geskuif is en selfs ontken is in dié lande.

As 'n oortuigde sosialis glo ek in die noodsaaklikheid daarvan om opnuut 'n saak vir sosialisme te stel deur die klem te plaas op sosialisme as die voorstander van die mensdom se bevryding van uitbuiting.

Dit beteken 'n herbevestiging van dit waarvoor sosialisme staan, naamlik 'n menslike samelewing waar ware individualisme oorwin, waar die menslike persoonlikheid kan bloei en waar menslikheid kan gedy.

Die SAKP dra die beeld van 'n ondemokratiese politieke party, waar besluitneming van bo na onder geskied.

Die SAKP moes veertig jaar lank 'n ondergrondse bestaan voer. Ons moes 'n werkstyl ontwikkel wat nie altyd demokraties daar uitgesien het nie. Ons moes die demokratiese prosesse só aanpas om dit vir ons moontlik te maak om die stryd as 'n onwettige organisasie voort te sit.

In die opbou van sosialisme sien ons dat die Kommuniste Party van die Sowjet-Unie (KPSU) al hoe meer vervreemd geraak het van die massas. Ons moet dié les nie uit die oog verloor wanneer ons ons ondergrondse bestaan afskud nie.

Dit beteken egter nie dat ons van demokratiese sentralisme gaan wegbeweeg nie. Demokratiese sentralisme het ons die buigsaamheid gegee om die stryd vanuit 'n ondergrondse posisie voort te sit. Sodoende het ons ons interne demokrasie beskik asook die vermoë om doelgerig tot aksie oor te gaan.

Het die dekades van ondergrondse bestaan nie 'n teelaarde vir ondemokratiese optrede geskep nie?

Dit is waar dat toenemende onderdrukking en vervolging interne demokrasie inkort. Ons eie ontwikkeling van interne demokrasie was 'n proses. Dit is waar dat kamerade hulle verset het teen die uitbou van interne demokrasie omdat hulle gevoel het dat dit ons bestaan en ons vermoë om teen die apartheid-regime te stry, bedreig.

Die uitbou van demokrasie was dus 'n proses wat doelbewus opgeneem moes word en waarvoor ons sterk voorspraak binne die party moes maak om seker te maak dat die meerderheid partylede eensgesind is oor die verbreding van 'n interne demokratiese proses.

Ek dink dat kritiek dat die SAKP sy ondergrondse bestaan misbruik het om interne demokrasie te onderdruk, ongegrond is.

Dit is juis die beperkings wat op ons geplaas is, wat ons na groter demokrasie laat strewe het. En hierdie verbreding van die demokrasie gaan die Gorbatsjof-era vooraf.

Wanneer het die party volgens jou sy Stalinistiese vorm afgeskud?

Een van die waterskeidings in ons geskiedenis was die onthullings by die 20ste partykongres van die KPSU toe Kroestsjof vir die eerste keer die vergrype wat vandag as Stalinisme bekend staan, onthul het. Dit was in 1956. Ons het gebaat by die onthullings, maar teen daardie tyd was ons reeds onwettig en moes ons die gebeure by ons spesifieke omstandighede aanpas.

Maar om van Stalinisme in verhouding met die SAKP te praat, moet 'n mens die spesifieke karaktertrekke wat as Stalinisme bekend staan, isoleer. Een van die belangrikste karaktertrekke van Stalinisme was die inkorting van interne demokrasie tot die punt waar 'n klein groepie mense aan die stuur alle beheer oorgeneem het en bepaal het wat die party doen. Ons hele bestaan weerspreek dit.

Ek moet dit oor en oor beklemtoon dat die SAKP nie as 'n ondergrondse party ontstaan het nie. Ons moes leer om as 'n ondergrondse organisasie te oorleef.

Die feit dat ons verskeie vergaderings onder die allermoeilikste omstandighede gehou het, is 'n aanduiding van ons voortgesette interne demokrasie.

Ek wil ook daarop wys dat ons ons amptelike program aangeneem het by 'n konferensie wat deur verkose afgevaardigdes bygewoon is. Die Sentrale Komitee is ook by 'n kongres verkies.

Ons huidige Sentrale Komitee is in Julie verlede jaar by die sewende kongres van die SAKP in Havana verkies.

Ons huidige grondwet is aangeneem ná 'n periode van intensiewe bespreking deur die eenhede van die party binne en buite die land.

Hoe lyk die huidige struktuur van die SAKP?

Die hoogste liggaam is die Party-Kongres. Hierdie kongres verkies 'n Sentrale Komitee wat tussen kongresse die hoogste besluitnemingsliggaam van die party is.

Die Sentrale Komitee verkies 'n politieke buro, die Politburo, wat die daaglikse bedrywighede van die party administreer. Die politburo se aksies word goedgekeur deur die periodieke ontmoeting van die Sentrale Komitee.

Ondanks aanvalle in die media dat die Algemene Sekretaris van die SAKP die baas of die allerhoogste van die party is, word hy gelei deur die Politburo en periodiek deur die Sentrale Komitee.

Bestaan hierdie struktuur binne en buite die land?

Daar is net een SAKP en strukture binne en buite die land vorm dieselfde basiese patroon. Ek het reeds gesê dat die laaste kongres verlede jaar op 'n klandestiene wyse in die buiteland gehou is, maar daar was afgevaardigdes van binne en buite die land teenwoordig - wat met gelyke status deelgeneem het en bydraes gelewer het oor die aanvaarding van die party se nuwe program, The Road to Freedom, wat die program van 1963 vervang.

Op dié kongres is lede van binne die land tot die Sentrale Komitee verkies.

Wat is die essensie van die ANC/SAKP/Cosatu-alliansie?

Die essensie van die alliansie lê nie net in die vernietiging van apartheid nie. Die lê ook nie net in die vooruitsig van 'n nie-rassige, nie-seksistiese en 'n verenigde demokratiese Suid-Afrika nie.

Daar is 'n gemeenskaplike geloof dat 'n Suid-Afrika na apartheid betekenisloos sal wees indien, naas menseregte, die konkrete omstandighede van die werkende massas nie verbeter word nie.

Hoekom is 'n alliansie nodig?

Weens die belange van die diverse stratas van mense wat tans 'n gemeenskaplike doelstelling het in die vernietiging van apartheid, het 'n mens te doen met mense wat op verskillende maniere hieraan uiting gee. Die alliansie is die lunspen van die onderdruktes. Ons word daarvan beskuldig dat ons op 'n monopolistiese of hegemonistiese wyse na goed kyk, maar die alliansie is die lewende getuigskrif van ons pluralisme.

Wanneer is die alliansie gevestig?

Die verbannings en vervolgings van die laat vyftigerjare wat uiteindelik gelei het tot die verbod op die ANC in 1960, die vervolging van ander groepe en die finale besluit om tot 'n gewapende stryd oor te gaan, het die grondslag van die aanvanklike ANC/SAKP/South African Council of Trade Unions-alliansie gelê.

Jy is 'n lid van die ANC se Uitvoerende Komitee en 'n lid van die Sentrale Komitee van die SAKP. Het jy nie verdeelde lojaliteite nie?

Weens die huidige gemeenskaplike doelstellings van albei, asook gemeenskaplike stategieë en tegnieke, het ek myself nog nooit verdeeld gevoel nie. Die SAKP het my nog altyd geleer en aangemoedig om aan die breër stryd deel te neem, 'n lid van die ANC te wees, om lojaal te wees, die interne demokratiese prosesse van die ANC te respekteer en ook om 'n toegewyde soldaat van Umkhonto we Sizwe te wees.

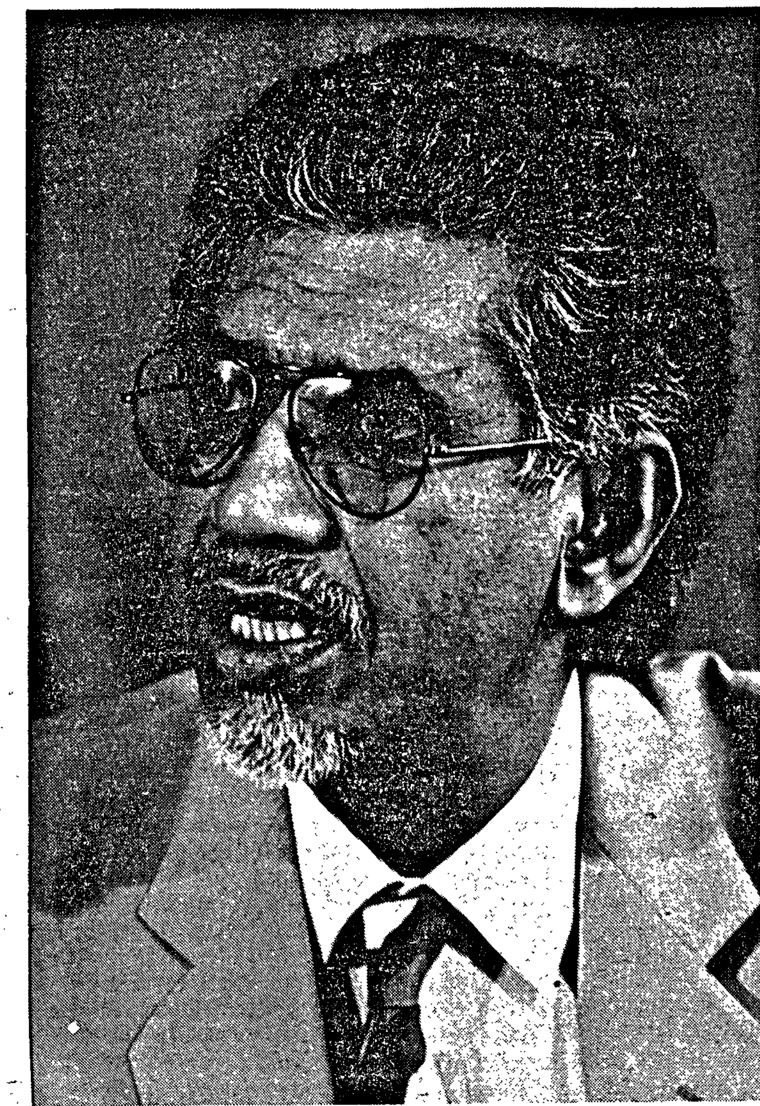
Mac Maharaj

In elkeen van hierdie arenas het ek gedien en ek wil graag glo dat ek uit verdienste by die Kabwe-konferensie tot die Uitvoerende Komitee van die ANC verkies is.

Soortgelyk wil ek glo dat dit deur getroue diens aan die party is dat ek tot die Sentrale Komitee van die SAKP verkies is.

Daar word deurgaans sterk kritiek uitgespreek dat die SAKP die ANC manipuleer.

Selfs voor die verbanning van die SAKP was lede ook lede van die ANC en die ander kongres-groepe. Dit was alom bekend wie kommuniste was en in watter ander organisasies hulle gedien het. Nogtans is hulle tot belangrike posisies verkies. Hierdie aantygings van 'n sameswerende manipulerende rol is gebore uit onkunde.

Maar die aanklag gaan selfs verder, daar word beweer dat die manipulering geskied deur die blankes en Indiërs in die SAKP.

Die vorige algemene sekretaris van die SAKP, Moses Kotane, was swart. Dié kritiek wat voor ons deur gelê word, getuig gewoonlik van 'n eie oortuiging dat swartmense nie vir hulself kan dink nie.

Vandag is die oorgrote meerderheid lede van die SAKP swart. Die oorgrote meerderheid van die Sentrale Komitee, wat deur die kongres aangewys word, is swart.

Met die ontwikkeling van die party as 'n wettige politieke liggaam sal die ware toedrag van sake na vore kom. Diegene wat sulke aantygings maak, moet op 29 Julie die eerste openbare saamtrek van die party bywoon - dan kan hulle self besluit of die massas swartmense wat daar sal wees net 'n klomp skape is wat deur 'n paar wittes en Indiërs gelei word.

Die algemene beeld van die SAKP is dat dit teen godsdiens gekant is.

Daar steek wel waarheid in daardie stelling. Die oorsprong hiervan is tweeledig. Ten eerste is daar die filosofiese posisie van die kommunisme, wat die mag van die georganiseerde godsdiens om mense te inspireer om teen ongeregtigheid op te staan, misken het.

Tweedens is dit ook 'n reaksie teen diegene in magsposisies wat die godsdiens probeer uitbuit het om verdrukking te regverdig.

Die SAKP se posisie het egter só ontwikkel dat ons nou die reg tot godsdiensbeoefening, nie net as een van die fundamentele regte erken nie, maar ook wil sien dat dit in die praktyk gerealiseer word.

Ons glo in die reg van godsdiensvryheid en ons glo dat die staat 'n sekulêre staat moet wees sodat die reg tot godsdiensbeoefening nie verbonde is aan 'n spesifieke gemeente of 'n spesifieke geloof nie.

Suid-Afrika huisves verskillende godsdienste en ons glo dat die wit minderheidstaat en veral die apartheidstaat inderdaad 'n miskenning van godsdiensvryheid is omdat hulle 'n spesifieke geloof bevoordeel het en byvoorbeeld Christelik-Nasionale Onderwys probeer afdwing het.

Ons glo dat die staat godsdiensvryheid moet erken, maar bo die verdeeldheid van godsdiensgroepe moet staan. Ons wil ook graag sien dat alle godsdienstige gemeenskappe deel moet neem aan die vorming van 'n nuwe Suid-Afrika.

Die bloedspoor sleep voort

Skerp vrae oor Inkatha en die polisie se rol

TRUDI DU TOIT

Die geweldpleging in Natal - die enigste plek waar die noodtoestand nog geld - bly voortleef soos 'n kanker aan die Suid-Afrikaanse gemeenskap. Verlede week se nasionale wegbly-aksie deur werkers was ook daarop gerig. Daar word nou opnuut vingers gewys na senior lede van Inkatha, terwyl die veiligheidsmagte ook heelwat te verduidelik het. Van die vermoedens oor die bydraende faktore tot die geweld is ook besig om in 'n belangwekkende verhoor waar bewys te word. Die laaste vyf jaar is 5 000 mense in die gebied vermoor, en net 11 mense is weens dié moorde in die hof skuldig bevind

IN die oorlog tussen die UDF/ANC en Inkatha in Natal, is daar 'n derde front wat volgens waarnemers 'n belangrike faktor is waarom die drie-jarige oorlog nie beëindig kan word nie. Dit is die optrede - of soms nie-optrede - van sommige elemente in die veiligheidsmagte.

In sekere kringe word openlik kant gekies teen die UDF/ANC-alliansie en aan die kant van Inkatha geveg.

Volgens 'n beëdigde verklaring van 'n lid van die KwaZulu-polisie (ZP) word opgeleide ANC-guerrillas deur die ZP as moordbendes teen die UDF/ANC-aktiviste gebruik en is 'n senior polisie-offisier in die ZP verantwoordelik vir die opleiding van moordbendes. Regstreekse opdragte is, volgens hom, gegee dat Inkatha-lede nie in hegtenis geneem moet word nie en kitskonstabels word ingespan om prominente Inkatha-lede te beskerm.

Die direkte toetrede tot die stryd is egter nie net tot die ZP beperk nie. In beëdigde verklarings wat die DP se onluste monitor-groep in die Natalse kusstreek en die Legal Resources Centre in Durban afgeneem het, getuig inwoners van die geweldgebiede dat:

* Kitskonstabels en wit polisiemanne in November verlede jaar saam met Inkatha-vigilantes inwo-ners van Eenheid 3 en 4 in Mpumalanga (UDF-ondersteuners) se huise beroof het nadat die inwoners met petrolbomme of geweervuur verdryf is. Twaalf beëdigde verklarings meld dat wit polisiemanne en kitskonstabels die vigilante-impi's bygestaan het en in sommige gevalle self kriminele dade gepleeg het.

* Wit polisiemanne het 'n seun in die been geskiet en toe bygestaan terwyl 'n horde Inkatha-vigilantes hom met pangas en stokke doodgeslaan het. Sy gesig was so vermink dat 'n buurvrou hom nie kon eien nie.

* Kitskonstabels en wit polisiemanne het sonder aansien des persoons op jong mense op straat geskiet en inwoners verhoed om gewondes te help.

* 'n Pa het gesien hoe sy seun op straat deur polisiemanne in 'n casspir doodgeskiet is nadat hulle uit hul huis gevlug het voor 'n aankomende gewapende impi.

* Lede van die SADF in Mpumalanga het twee seuns doodgeskiet wat Inkatha-lede agternagesit het wat hul hoenders gesteel het.

Dit is slegs enkele van die direkte ingrypings wat die afgelope drie jaar deur onrus-monitors aangeteken is.

Volgens Roy Ainslie, streeksdirekteur van die DP in die Natalse Kusstreek, is die gebrek aan optrede deur veiligheidsmagte wanneer 'n misdaad gepleeg word of aangemeld word, ewe veel van 'n faktor in die algehele verval van wet en orde in sekere gebiede.

Ainslie, Richard Lyster van die Legal Resources Centre en ander waarnemers het byvoorbeeld by die ZP en SAP gepleit om in te gryp toe hulle toegekyk het hoe 'n gewapende impi inwoners van Mpumalanga bedreig. Die ZP het gesê hulle kan nie ingryp nie, aangesien dit 'n SAP-operasie was, hoewel dit onder ZP-jurisdiksie geval het. Die SAP het geweier om gehoor te gee aan pleidooie dat hulle die gewapende impi's ontwapen.

Selfs wanneer oortreders by name genoem word, voertuigregistrasienommers verskaf word en getuies verklaar dat hulle die oortreders kan uitken, volg daar nie outomaties 'n ondersoek of polisie-optrede nie.

'n Inwoner wat klagtes gelê het oor vigilante-optrede is deur 'n weermaggroep onder die leiding van 'n luitenant wat hy kon identifiseer opgelaai en sewe-en-'n-halfuur lank rondgery. In dié tyd is hy herhaaldelik met die dood gedreig en is daar op sy kop geurineer.

Die DP-monitorgroep het hom gehelp om 'n verdere klag by die militêre polisie te lê, maar twee maande later is daar nog teen niemand in verband met die voorval opgetree nie.

'n Vrou wat by die ZP in Mpumalanga gaan kla het dat vigilantes haar huis rot en kaal gesteel het - sy kon die leier identifiseer - is deur hulle uitgevra oor haar politike affiliasies en aangesê dat sy moet padgee omdat die gebied vir Inkatha gereserveer is.

"Die feit dat individue deur die gemeenskap uitgeken word as oortreders, maar dat daar geen vervolgings of arrestasies plaasvind nie, het gelei tot 'n wantroue in alle owerheidsmagte," sê Peter Gastrow, DP-LV vir Durban-Sentraal.

"Dit lei weer tot 'jungle justice' soos vigilante-groepe en sogenaamde 'people's courts', waar die gemeenskappe die wet in eie hande neem omdat hulle glo dat die owerheid onmagtig is om hulle te beskerm."

Dit het die verdere gevolg dat daar so min vertroue in die polisiemagte is dat wanneer misdade wel ondersoek word, die klaers of getuies weier om met die polisie saam te werk, sê Lyster.

"Die owerhede is dus reg wanneer hulle kla dat hulle nie samewerking kry wanneer hulle wel misdade wil ondersoek nie, maar dit is 'n simptoom van die algehele wantroue in die regsproses."

"'n Mens moet in gedagte hou dat die UDF/ANC-alliansie tot 2 Februarie konstitusioneel beskou is as vyande van die Staat," sê Radley Keys, streeksdirekteur van die DP in Natal-Binneland.

"Dit is egter simplisties en onregverdig om al die sekuriteitsmagte oor dieselfde kam te skeer. Sommige van hulle het baie goed aangepas by die vereistes van die nuwe politiek en oor die algemeen is dit die onlustepolisie wat dit moeilik vind om die veranderde situasie te aanvaar. Die weermag is gewoonlik onpartydig."

"Ons verwag nie dat die polisie die onmoontlike moet vermag en soos engeltjies in 'n baie moeilike situasie moet optree nie - maar ons verwag dat hulle hul plig moet doen," sê Ainslie.

"Wanneer die veiligheidsmagte wel doen wat van hulle verwag word, soos byvoorbeeld die onluste-eenheid onder bevel van 'n luit Deyzel in KwaMashu, is dit merkwaardig om te sien watter verskil gemaak word. Hy is onpartydig en regverdig en geniet daarom die steun en respek van die gemeenskap.

"Daar bestaan 'n desperate behoefte aan 'n sterk veiligheidsmag. In sekere Natalse gebiede is daar de facto geen polisiemag nie. 'n Mens kan net hoop dat die mense weer hul vertroue in die howe en polisie sal herwin," sê hy.

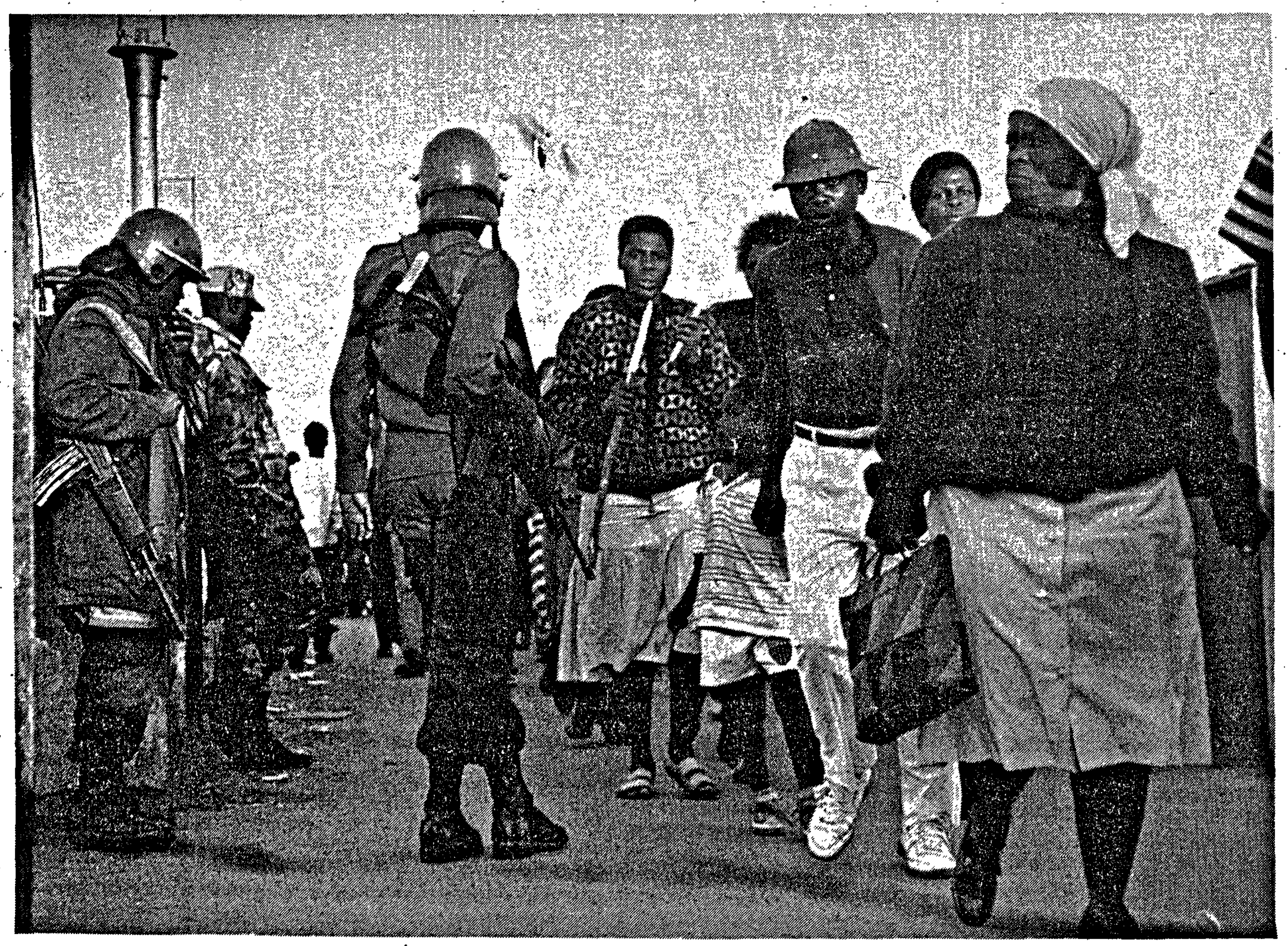

Mense wat ten spyte van die nasionale wegbly-aksie wel besluit het om te gaan werk, keer onder die wakende oog van veiligheidsmagte by KwaMashu-stasie in Durban, na hulle huis terug.

Foto: Walter Dhladhla (AFP)

KwaZulu-minister 'gee opdrag om te moor'

THANDEKA GQUBULE

DIE minister van binnelandse sake van KwaZulu en senior lid van Inkatha, Steven Sithebe, het glo lede van die Umlazi-stadsraad beveel om moordbendes van 100 man elk saam te stel om lede van Natal se vredeskomitees te vermoor. Dié aanklag word deur stadsraadslede van Umlazi gemaak. Volgens die raadslede wou hulle die kwessie by die polisie aanmeld, maar omdat hulle nie die KwaZulu-polisie óf die Suid-Afrikaanse polisie kon vertrou nie, het hulle dit laat vaar.

Die vergadering waartydens die opdrag gegee is, is op 20 Junie in die raadsaal van die KwaZulu/Natal Gesamentlike Uitvoerende Raad in Mayville, Durban gehou.

In sy "oorlogspraatjies" het Sithebe na bewering die Natalse leier van die ANC, Terror Lekota, uitgesonder omdat hy onlangs uitlatings teen Inkatha sou gemaak het en die naam van hoofminister Mangosuthu Buthelezi swartgesmeer het.

Die vredeskomitees is deur die ANC, die UDF en Cosatu tot stand gebring om vrede met Inkatha op plaaslike vlak te bewerkstellig.

Die strategie van die vredeskomitees is om vredesooreenkomste op grondvlak te beding en om die vredespogings tussen Inkatha en die ANC wat op hoë vlak misluk, te beredder.

Sithebe ontken die bewerings.

Volgens die raadslede het Sithebe onderneem om 'n opvolgvergadering te hou om vas te stel hoeveel vordering gemaak is in die ontplooiing van die moordbendes.

Twee van die raadslede sê dat 'n verskuilde belofte gemaak is dat ammunisie aan die groepe verskaf kan word, hoewel die minister nie gesê het van waar die hulp sal kom nie.

Die raadslede het na bewering dié opdragte van die minister met stilte begroet omdat hulle aangeneem het dat dit 'n "opdrag van bo" is en dat dit nie bevraagteken mag word nie.

Slegs twee van Umlazi se raadslede was nie by die vergadering teenwoordig nie toe hierdie sake onder die punt "veiligheid" op die agenda van die raadsvergadering bespreek is.

Prins Patric Zulu, die burgemeester van Umlazi, het bevestig dat raadslede oor die saak aangespreek is hoewel hy nie self teenwoordig was toe veiligheid bespreek is nie.

Lekota sê dit lyk of lede van Inkatha en die KwaZulu wetgewende vergadering 'n aksieplan het om lede van die ANC uit te moor. Hy sê dit was geen verrassing om te hoor dat hy uitgesonder is as teiken van die moordbendes nie.

Lekota sê die verhoor van Samuel Jamile, adjunk-minister van binnelandse sake in KwaZulu, bevestig dat daar in Inkatha-geledere 'n neiging is om hulle tot eliminasie-bedrywighede te wend. Jamile verskyn tans in die Pietermaritzburgse Hooggeregshof op vyf aanklagte van moord, vyf van poging tot moord en drie aanklagte van aanhitsing tot moord.

Sithebe het op navraag aan Vrye Weekblad bevestig dat hy op 20 Junie 'n vergadering gehou het waar onrus, die politieke situasie, plakkers en sekuriteit bespreek is.

Hy sê die hoofdoel van die vergadering was om administratiewe sake van die stadsraad te bespreek.

"Ek het nie die reg om aan te val nie en ek het nie die reg om te moor nie. Ek het onder geen omstandighede enigiemand gevra om te moor nie. Ek het ook nie die naam van Terror Lekota genoem nie", sê Sithebe.

Hy het bevestig dat hy sy houding jeens vredeskomitees bespreek het en dat hy onder geen omstandighede bereid is om met vredeskomitees of noodkomitees te onderhandel nie. "Ek het my beleid uitgespel en niemand het daarop gereageer nie - ek het nie van enigiemand verwag om daarop te reageer nie". Sithebe het bygevoeg dat die kwesbaarheid van gemeenskapsleiers op aanvalle deur "ander organisasies" ook bespreek is, maar dat geen voorstelle gemaak is nie.

Die raadslede hou egter steeds by húlle weergawe van die vergadering.

Intussen het die ANC gevra dat 'n geregtelike kommissie van ondersoek ingestel word na die moord en dreigemente op lede en ondersteuners van die ANC in Natal.

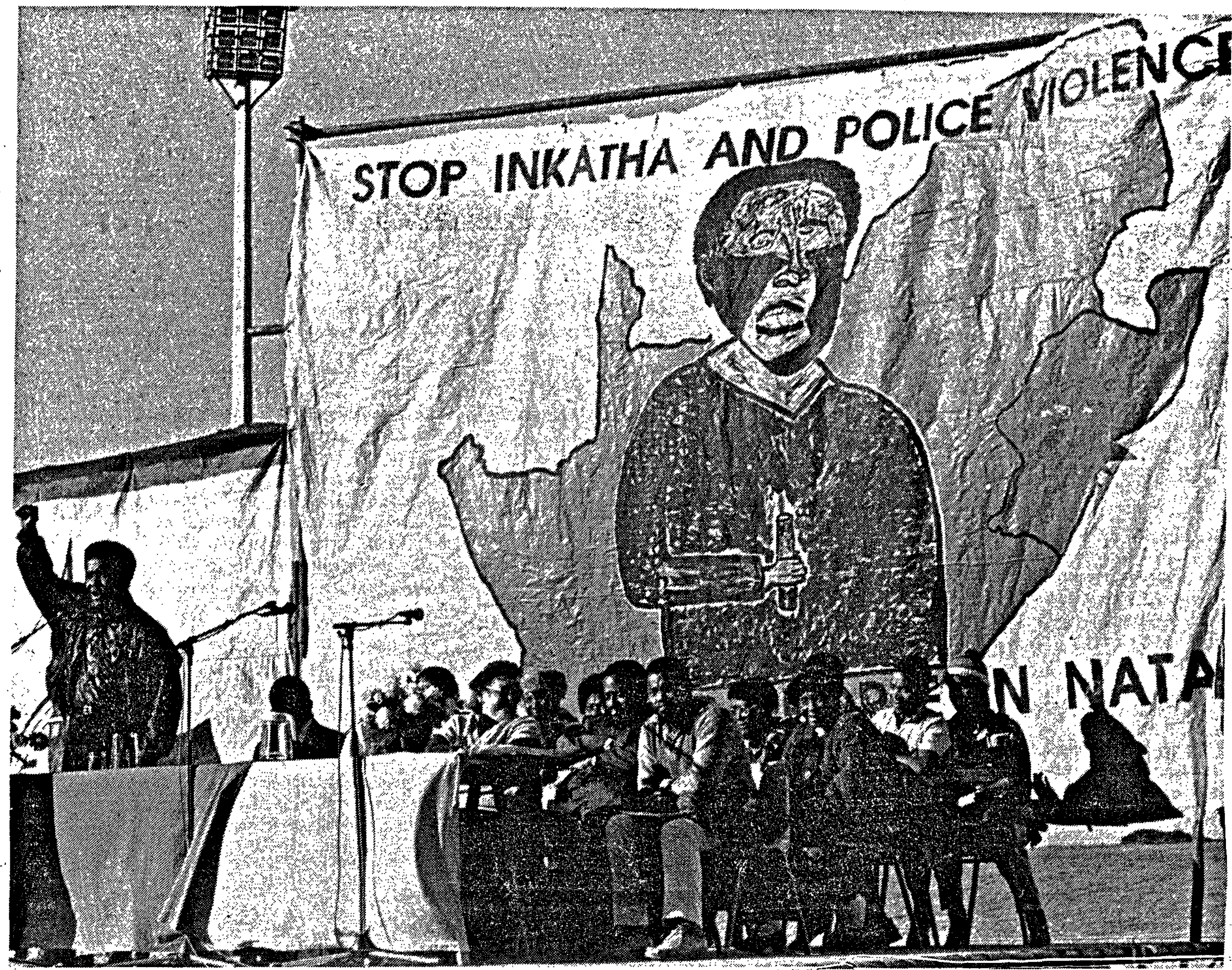

Peter Mokaba, president van Sayco, spreek 'n ANC-byeenkoms in Athlone, Kaapstad, toe ter ondersteuning van Maandag se nasionale wegbly-aksie in protes teen die geweld in Natal.

Foto: Peter Auf der Heyde (Afrapix)

Minister se verhoor vertel 'n storie

CHRISTELLE DE JAGER

THOKOZILE SHABALALA, 'n aantreklike jong vrou met 'n litteken van 11cm aan haar keel, sit in die getuiebank in 'n volgepakte Hooggeregshof in Pietermaritzburg en vertel van 'n aanval waarin haar verloofde, Joseph Khumalo, doodgemaak is en haar keel gesny is.

Shabalala sit met haar rug na die beskuldigdebank want sy weier om na die man te kyk wat sy sê "sulke aaklige goed" aan haar gedoen het. Die man is Bhekizizwe Samuel Jamile, KwaZulu se adjunk-minister van Binnelandse Sake en 'n bekende inyanga (verkoper van muti) van Clermont.

Jamile, en sy mede-beskuldigde, Msizi Hlophe, verskyn op 15 aanklagte: vyf van moord, sewe van poging tot moord en drie van aanhitsing tot moord. Hulle ontken skuld.

Die Jamile-verhoor trek groot aandag in Natal sedert dit op 4 Junie begin het.

Dit is die eerste keer sedert die begin van die geweld in 1985 dat 'n lid van die KwaZulu-kabinet weens politieke moorde aangekla word. Die saak word beskou as 'n waterskeiding vir die regsproses sover dit die politieke geweld in die gebied aangaan.

Waarnemers meen die staat wil met die saak bewys dat die regstelsel die krygshere en politieke moordenaars wel suksesvol kan aankla.

Die erns waarmee die staat die saak beskou en hul vasberadenheid om reg te laat geskied, is duidelik. Die Natalse prokureur-generaal, Mike Imber, en sy adjunk-prokureur-generaal, Christo van Schalkwyk, het hul kantore verlaat om self die saak vir die staat te hanteer. Borgtog vir albei beskuldigdes is ook geweier.

Sedert die begin van die verhoor het 20 getuies al voor regter Mitchell en twee assesore getuienis gelewer oor die klagtes teen Jamile.

Die staat se aanklagte spruit uit aanvalle tussen 1985 en 1989 op vooraanstaande gemeenskapsleiers van Clermont wat teen die inlywing van Clermont by KwaZulu gekant was.

Van die prominente persone wat na bewering volgens Jamile se opdragte doodgemaak moes word, is Archie Gumede, die Natalse president van die United Democratic Front, en 'n Durbanse prokureur, Aubrey Nyembezi.

Die verhoor het al baie drama opgelewer. Een getuie het geweier om verder te getuig omdat sy geglo het dat haar dooie ma met haar buite die hof gepraat het. 'n Offisier van die polisie se ondersoekspan moes ook wegkruip nadat hy met sy lewe gedreig is.

Adjudant-offisier Lwandle Wilson Magadhla, wat sedert Februarie verlede jaar na twee KwaZulu-polisiemanne soek wie se name in drie van die vyf moorde genoem word, kruip sedert 16 Mei weg nadat Durbanse polisie inligting gekry het dat 'n moordbende hom teen 30 Mei moes elimineer.

'n Ander getuie beweer dat Hlophe op 8 Junie aan 'n groep mense buite die hof gesê het dat "hulle" die KwaZulu polisie aangesê het om Zazi Khuzwayo dood te skiet. Hy het ook vir die groep mense gesê dat alles wat gedoen is op Jamile se aandrang was en dat hy wou bieg oor alles wat hy gedoen het.

Hlophe het dit egter later alles in die hof ontken.

Die saak is verlede week uitgestel tot 3 September. Jamile self het nog nie getuienis gelewer nie. Getuienis moet nog gehoor word van Roy Ainslie, die DP se direkteur in Durban, UmAfrika, 'n Zoeloe-talige weekblad in Durban, en twee wit veiligheidspolisiemanne.

Die twee veiligheidspolisiemanne het na bewering 'n foto aan Jamile gegee van 'n aktivis wat daarvan verdink is dat hy 'n handgranaat in Jamile se motor gegooi het.

Ainslie en UmAfrika se dagvaardings hou blykbaar verband met die dramatiese onthullings van Jamile se motorbestuurder, Lawrence Ntshalitshali, in November verlede jaar. Hy het 'n beëdigde verklaring oor Jamile se beweerde moordbedrywighede aan Ainslie gegee.

Hy het dit gedoen nadat hy vergeefs met staatspresident FW de Klerk en die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, in verbinding probeer tree het.

Net elf is skuldig...

CHRISTELLE DE JAGER

DAAR is sedert die aanvang van die politieke geweld in Natal in 1985 al sowat 3 000 mense vermoor, maar 'n Natalse staatsprokureur sê net 11 moordsake is in dié tyd suksesvol deur die hof gevoer.

Regslui vir Menseregte het ook al beraam dat net 10 persent van die 2 500 politiek-gemotiveerde moorde in Natal al voor 'n hof gekom het. In gevalle waar mense wel hof toe geneem word, loop hul meestal ongeskonde weg, òf omdat getuies te bang is om na vore te kom, òf omdat daar onvoldoende getuienis is weens onvolledige ondersoeke.

Daar is tans 'n agterstand van 126 sake wat uit die geweld ontstaan het. Drie ekstra regters is onlangs Natal toe gestuur en meer aanklaers is aangestel om die druk te hanteer.

Regslui glo dat die onvermoë van die regstelsel om die geweld te help beëindig en moordenaars suksesvol aan te kla, lei tot 'n ernstige gebrek aan vertroue in die howe. Uit reaksie het mense die reg in eie hande begin neem wat tot anargie in die townships gelei het, sê hulle.

Selfs die gerespekteerde Natalse regter, Regter JM Didcott, het al in die hof die administreerders van die regstelsel skerp gekritiseer vir hul onvermoë om die geweld te beëindig. Hy het hulle blameer vir die gebrek aan vertroue wat die mense in die reg openbaar.

Bhekizizwe Samuel Jamile

Wêreld:

Eerste Duitse verkiesing

Partye in die Oos-Duitse koalisie-regering besluit om aan die Wes-Duitse kanselier, Helmut Kohl, voor te stel dat 'n algemene Duitse verkiesing eers op 2 Desember gehou moet word. Oos- en Wes-Duitsland begin met die voltooiing van die eenwordingsproses met die voorstel van 'n politieke ooreenkoms binne vyf maande. Dit sal die eerste algemene verkiesing in Duitsland sedert die Tweede Wêreldoorlog wees. Kohl doen 'n beroep op mede Wes-Duiters om solidariteit met Oos-Duitsers te toon.

Mislukte staatsgreep

Die Zambiese president, Kenneth Kaunda, ontslaan die hoofbevelvoerder van sy weermag en 'n nuwe minister van verdediging word aangestel na 'n mislukte staatsgreeppoging verlede naweek. Opposisielede beset drie ure lank die ateljees van Radio Zambië, en kondig die "val" van Kaunda aan waarna honderde mense dit juigend in die strate vier.

Moslems vrygelaat

Die militêre regering van Israel laat 416 Palestynse gevangenes vry vir die Moslemse Eid Al-Adha fees, die fees van opoffering wat jaarliks gehou word.

Oop mark bepleit

Die Sowjet-leier, Mikhail Gorbatsjof, spreek hom sterk uit teen konserwatiewes wat sy Perestroika-hervormings ondermyn. Gorbatsjof sê op die agt-en-twintigste Kongres van die Kommuniste Party dat dié land in die rigting van 'n gemengde ekonomie moet beweeg en aandele en effekte moet verkoop as 'n maatreël wat tot oorgang na 'n mark-georiënteerde ekonomie kan lei.

Armeniese gyselaars

Armeniese nasionaliste neem ses lede van dié land se veiligheidmag as gyselaars gevange en gewapende mans omsingel die kantore van binnelandse sake in die hoofstad. Dié optrede is in weerwraak vir die inhegtenisname van die Armeniese nasionalistiese-leier, Markarian. Hy is na bewering in besit van 'n groot arsenaal wapens.

Tamils sterf

Militêre amptenare sê sowat 17 Tamil-guerillas sterf in die volgehoue geweld in Sri Lanka. Die Liberation Tigers of Eelam-rebelle sê egter dat regeringsmagte gebruik is om 41 Tamil-burgerlikes dood te maak. Veertig vlugtelinge wat van die onlus-geteisterde gebiede af per boot vlug, word ook doodgemaak.

Ware dodetal

Die leier van die opposisie in Iran, Massoud Rajavi, sê ongeveer 150 000 mense is in verlede maand se aardbewing in Iran dood. Dié syfer is drie keer hoër as die syfer wat deur Teheran aangekondig is. Volgens Rajavi het die aardbewing 50 biljoen dollar se skade in die noordwestelike provinsies van Gilan en Zanjan aangerig. Die amptelike syfers lui dat ongeveer 40 000 mense dood is en 60 000 beseer.

Britte weier

Die vise-president van die ANC, Nelson Mandela, versoek met sy vertrek uit Ierland dat die Britse regering en die IRL 'n einde moet maak aan die "gesamentlike slagting" en dat vrede bewerkstellig moet word. Sy versoek vir onderhandelinge tussen die twee groepe word deur die Britse premier, Margaret Thatcher, en die leier van die opposisie in Brittanje, Neil Kinnock, van die hand gewys. Thatcher weier om met die IRL, wat Britse teenwoordigheid in Noord-Ierland beveg, te onderhandel. Sy eis dat die IRL eers geweld moet afsweer.

Honderde vertrap

Duisende paniekbevange Moslem-pelgrims storm uit 'n tonnel in Mecca en sowat 700 mense versmoor en word doodgetrap. Koning Fahd sê die insident was 'n ongeluk omdat die pelgrims nie veiligheidsmaatreëls nagekom het nie. 'n Ene dr Fayez sê die lugverkoeler in die tonnel het gebreek en die temperatuur het ondraaglik geraak, waarna die skare in alle rigtings begin hardloop het. Die pelgrims was op pad na Mina op die eerste dag van Eid Al-Adha, wat die hoogtepunt van die jaarlikse pelgrimstog na Mecca in Saudi-Arabië is.

Doe het probleme

In die Liberiese hoofstad, Monrovië, raak rebelle onder leiding van 'n voormalige staatsamptenaar, Charles Taylor, in hewige gevegte met troepe van president Samuel Doe betrokke. Water, krag- en telefoonlyne na Monrovië word afgesny. Die Amerikaanse staatsdepartement sê hulle sal Doe help indien hy die land wil verlaat. Liberiese rebelle is in beheer in die grootste deel van die stad en wil Doe gevange neem om hom voor die hof te daag.

België sluit konsulate

Ses van België se sewe konsulate in Zaïre word gesluit as deel van president Mobutu Sese Seko se weerwraak teen Brussels omdat hulp aan Zaïre gestaak is. Hulpverlening is opgeskort nadat veiligheidsmagte in Mei vanjaar by Lubumbashi in die Shaba provinsie, studente vermoor het.

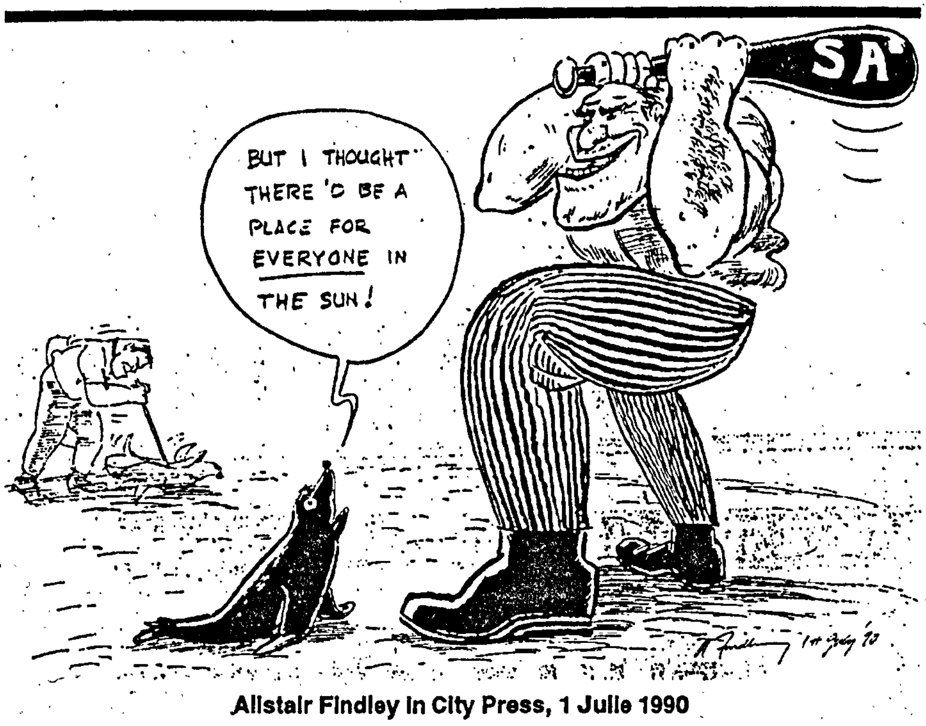

Alistair Findley in City Press, 1 Julie 1990

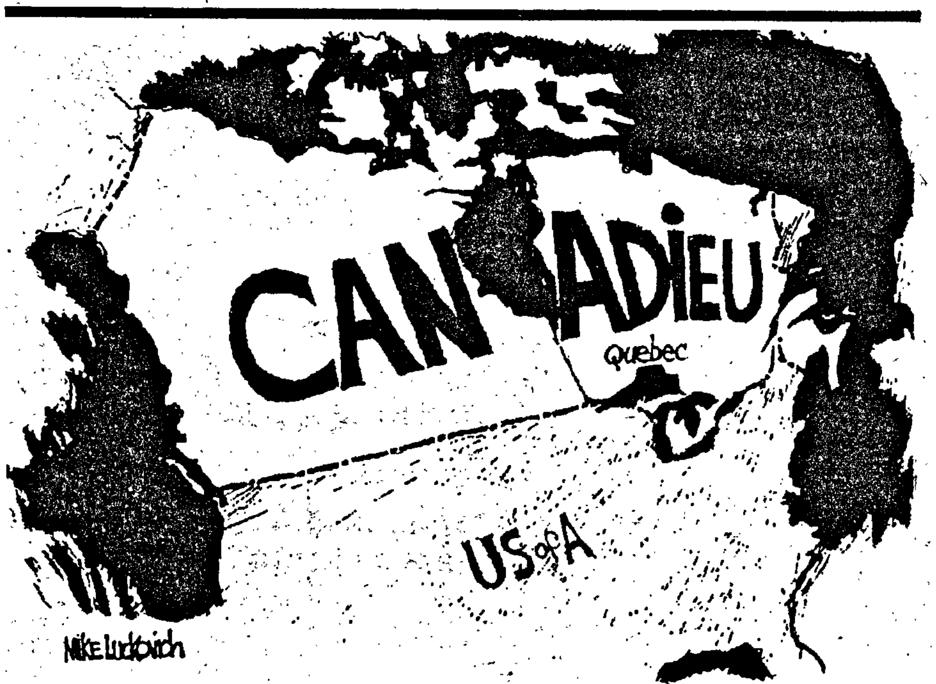

Mike Luckovich van die Atlanta Constitution in Newsweek, 9 Julie 1990

Suid-Afrika:

Polisie sloop huise

Plakkerskampe wat deur lede van die Homeless People Campaign in Dobsonville, Soweto, opgerig is, word deur die polisie gesloop.

AWB waarsku

Die AWB waarsku dat hy "drastiese stappe" gaan neem om sy mense te beskerm na die dood van 'n mynbeampte, Steve Buitendag. Buitendag is dood nadat 'n groep mynwerkers hom aangeval het omdat hulle nie hul salarisse ontvang het nie. Die sekretaris van die AWB, Kay Smit, sê wit mynwerkers word verbied om wapens in die myne te dra en dat die Kamer van Mynwese wit mynwerkers se lewens in die hande van radikale ANC-magte plaas.

Magnus geprys

Die leier van die Konserwatiewe Party, Andries Treurnicht, spreek lof uit teenoor die minister van Verdediging, Magnus Malan, vir sy standpunt teen die ANC. Treurnicht en die KP verwelkom Malan se standpunt en sê dit is bemoedigend dat daar darem een minister is wat dit waag om die ANC aan te val.

Dhlomo direkteur

Die voormalige sekretaris-generaal van Inkatha, Oscar Dhlomo, word aangewys as 'n direkteur van die Ontwikkelingsbank van Suider-Afrika. Dhlomo het verlede maand uit sy ampte in KwaZulu bedank.

Geen erkenning

Ongeveer 30 dokters en 50 verpleegsters van die ANC sal na Suid-Afrika terugkeer. Hoewel hulle in die Oosblok-lande opgelei is, sal hul kwalifikasies waarskynlik nie deur Suid-Afrikaanse owerhede erken word nie.

Wegbly onnodig

Die ANC spreek hul misnoë uit met die UDF se president in Natal, Archie Gumede, nadat Gumede homself in die openbaar teen die landwye wegblyaksie uitgespreek het. Gumede sê die wegblyaksie was onnodig omdat alle pogings nog nie maak is om die geweld in Natal te beëindig nie.

Goldstone bekend

Die departement van Justisie maak bekend dat regter Goldstone se verslag oor die Sebokengskietery waartydens 17 mense deur die polisie doodgeskiet is, moontlik aan staatspresident FW de Klerk voorgelê sal word.

Waarheid verdraai

Die hoofminister van KwaZulu, Mangosuthu Buthelezi, kla sekere kerke en die pers daarvan aan dat hulle bydra tot die verdraaiing van waarhede wat lei tot geweld in Natal.

Stryd om gelykheid

Steve Tshwete sê op 'n vergadering by die Universiteit van die Witwatersrand dat die kommuniste en nie die kapitaliste nie, die ANC gehelp het in hul stryd vir politieke en ekonomiese gelykheid.

Robbe gered

Ongekende publieke onsteltenis red die lewe van 30 000 robbe aan die Wes-kus kort duskant Port Nolloth. Die minister van Omgewingsake, Gert Kotze, sê die doodmaak van die robbe is tydelik gestaak. Hy sê egter dat die operasie nie afgestel is, maar net uitgestel sodat hy al die betrokke partye se standpunte kan oorweeg.

SAP infiltreer regses

Die woordvoerder van die minister van Wet en Orde, brig Leon Mellet, sê die SA polisie is besig met 'n veldtog om ver-regse terreur groepe te infiltreer in 'n poging om politieke geweld te stop. Hy sê die polisie vind dit makliker om geweld komende van die ANC te hanteer en sê hulle ondervind probleme met regse groepe wat dade van terreur pleeg. Raymond Suttner van die ANC sê regse terreurdade staan in die pad van onderhandelinge tussen die regering en die ANC.

Ondersoek na dood van Azapo-leier

'n Ondersoekspan word na Bloemfontein gestuur om die dood van die swartbewussynsleier, Muntu Myeza, te ondersoek. Myeza, komitee-lid van Azapo, is Maandagaand buite Bloemfontein dood toe sy motor die pad verlaat en in 'n donga beland.

Werkers steun staking

Ongeveer 5 500 werkers van die kettingwinkelgroep, Checkers, stem ten gunste van 'n stakingsaksie. Volgens die SA Commercial, Catering and Allied Workers Union, het 113 winkels uit 177 ten gunste van 'n staking gestem. Die landswye staking van werkers van die Southern Suns hotelgroep, neem toe en 'n woordvoerder sê ongeveer 5 500 werkers van 35 hotelle neem aan die aksie deel. Die staking is onder meer uitgeroep rondom werkers se eis vir hoër lone en die onregverdige afdanking van werkers.

Malan moet gaan

Die Demokratiese Party-lid van die Volksraad, Peter Soal, sê die minister van Verdediging, Magnus Malan, moet deur die staatspresident, FW de Klerk, afgedank word.

* Alle berigte deur Sapa en AFP

Stories verslaggewing én evangelie

Emma Huismans bied weerstand

BERIGTE VAN WEERSTAND
Deur Emma Huismans
Taurus: R19,99

ENA JANSEN

IS dit moontlik om die potensiële leserspubliek te bepaal van 'n kortverhaalboek met politieke geweld as deurlopende tema? Watter afleidings kan daarvan gemaak word? In watter mate het 'n skrywer 'n vooropgestelde verwagting dat bepaalde tipes lesers sy of haar boek sal lees? Hierdie vrae kom by my op wanneer ek die publikasiegeskiedenis van Emma Huismans se verhale in herinnering roep.

De Kat en Stet is nou nie eintlik die waarskynlikste bedmaatjies nie, maar dis die twee tydskrifte waar haar stories die eerste keer nes gemaak het. "Die vinger van God" was een van die naaswenners van De Kat se kortverhaalkompetisie in 1988, en "Die verhouding" en "'n Mean hand" het selfs Stet-lesers (4:4 en 5:2) onthuts laat regop sit. Dit sê miskien heelwat oor die waarskynlike lesers van *Berigte van weerstand:* aan die een kant modebewuste yuppies en aan die ander kant skatologies-geïnteresseerde post-modernes. In albei gevalle literêr-geïnteresseerdes.

Behalwe genoemde vier verhale bevat die sagtebandboek van oor die 100 bladsye met sy passende Tienie du Plessis-ontwerpte buiteblad nog vier: "Anale kanale", "Kruispad", "Verraad", en "Deadline". Geweld en ellende in Crossroads; comrades wat te midde van dit alles verlief raak, verjaar, huil, mekaar ondersteun, wantrou en verraai - hierdie wêreld is na my wete nog nooit so van binne-uit en deeglik gedokumenteer in Afrikaans oor geskryf nie. Ek kry die indruk dat die titel nie net sinspeel op die joernalistieke beroep van die verteller nie, maar dat die skrywer wil onderstreep dat sy weet haar waarskynlike lesers staan in sentiment miskien wel, maar in daad ver buite die wêreld waaroor sy skryf. Danksy haar insider-perspektief kan sy berigte daaroor deurgee aan lesers wat modebewus - anargisties "on the outside looking in" is.

Met hierdie bundel is die hele diskussie oor hoe en tot watter mate kuns wat oor die "situasie" gaan, en met watter maatstawe dit beoordeel moet word, weer turksvy-agtig onder handbereik. "Anale kanale" probeer trouens 'n baie sterk statement oor die saak maak: 'n "breëboudfilosoof van die Noorde" word deur die verteller rondgewys in hervestigingskampe wat reeds met rye toilette wag op gedwonge verhuisers. Die "mitologiese afmetings" van die veld vol kleinhuisies inspireer die filosoof dermate dat sy onmiddellik na die pen gryp en dig: "Kongruent met behoefte in orde in wet / skep u ruimte, beheer deur anale kanale." Hierdie karikatuur van die estetiserende skrywer word ingebed in die bloed en geweld van die verhaalwêreld en verdoemend ontmasker.

Marlene van Niekerk gee in "Die morele verbeelding van Vladislavic" (VW, 1 Junie 1990) 'n uitstekende uiteensetting van die problematiek wat ook debatteerbaar is met betrekking tot Huismans se stories: "... die wêreld om ons, toon sigself aan die eenkant as 'n vat van toenemend onrusbarende en sinsverbysterende 'feite', en aan die anderkant as 'n retoriese strydperk van stemme wat almal met ewe veel oortuiging volhou dat hulle gelyk het, dat hulle 'n verlossende perspektief of 'n 'noodsaaklike' interpretasie van hierdie 'feiteboel' kan bied. Onder sulke omstandighede kan (...) die 'morele verbeelding' (...) maklik vervlak tot 'n bloot rapporterende instansie (soms sinies en selfkoesterend), of tot 'n ander nog meer verhulde soort narcissisme, nl. dié van evangeliserende spreekbuis van die een of ander politieke geloof en gepaardgaande strategie." (Knip daardie resensie uit vir toekomstige verwysing.)

Huismans se stories kan m.i. getipeer word as én rapportage én evangelie.

Op die omslag word lesers reeds ingelig: "Huismans se debuut as kortverhaalskrywer bevat onthutsende 'berigte' oor ervarings in swart gemeenskappe van die Kaap. Huismans skryf onsentimenteel en vanuit persoonlike kennis oor die volgehoue stryd teen die magte van apartheid." Voorin sê die skrywer self: "Enige ooreenkoms van hierdie verhale met die werklikheid is eg Suid-Afrikaans. Nie een van die organisasies waarby ek betrokke was en is, kan vir die inhoud en oordele aanspreeklik gehou word nie."

Dis natuurlik onnodig om te sê, maar tog: die referensiële aard van die stories staan baie sterk op die voorgrond en alles, ook persoonlike verhoudings, word daardeur gekleur en bepaal. Vergelyk byvoorbeeld die openingsverhaal "Die verhouding": "Ons het min politiek gepraat en sy het 'n gepaste, selfs pertinente affiniteit vir my swart kollegas en vriende getoon. Tuis in Johannesburg was sy saans 'n Lifeline councillor en bedags het sy Engels aan 'n hoërskool in Soweto gegee. Dit was goed genoeg, and I just let go" (p.11).

Reeds hier word die toon aangegee deur die verteller wat in al agt stories die samebindende faktor is en wat die bundel so homogeen maak: geen poging word aangewend om 'n verskeidenheid stories vanuit verskillende invalshoeke en oor verskillende tipes situasies te skryf nie. Dis steeds dieselfde mevrou wat deurentyd aan die woord bly en wat jy nogal goed leer ken: "n Afrikaanse joernalis-pamfletskrywer, aksievoerder vir die een of ander baie committed publikasie in die Kaap; sy's orals by tydens dreigende forced removals; baie skepties oor freaked out whiteys wat iets probeer doen; lesbies; het 'n mean hand. En sy skryf van midde-in die Noodtoestand, met deurleefde beskrywings van die onderdrukking, die paranoïa en die moed wat dit kos om te survive.

Haar skryfstyl maak dit baie duidelik dat die taal van die struggle hoofsaaklik Engels is.

Huismans wend geen enkele poging aan om Afrikaanse woorde te gebruik vir algemene struggle-jargon nie en dit wemel van sinne soos: "Ek moes haar herinner aan die Christmas of Concern wat weer eens landwyd deur die movement uitgeroep is, maar deur die meeste mense ignore is"; "My usefulness as a whitey in die local townships het uitgedien geraak"; en: "Hy wys na Jusef. You've got to shoot him. The traitor. Wait for our sign. Long live comrade.

"Long live se voet. Hoe sal ek ooit weer hier uitkom. Maar die organisasie het seker daarvoor gesorg. Die een of ander diverting action. Jare lank het ek al geweet dit gaan kom. Maar so? Op dié manier, vir so 'n weak cause? 'n Bruin knaap, jare gelede deur die komitees uitgesonder vir die education of the people. Nou gaan hy landuit, om waarskynlik nooit weer terug te kom nie.

"Ek hou die groepie studente dop. Hulle oë gesluier teen die haat, gerig op Jusef, op haar en die honde. Dis 'n swart-bruin ding dié en 'n whitey om die can te carry.

"Maar commitment is commitment. 'n Opdrag 'n opdrag. En waar sal ek, ex-Afrikaner, môre wees as ek dit nie uitvoer nie?

"Die teken kom. Ek ruk die Browning uit, my vinger om die sneller. Jusef is reeds oppad na die deur. Hy sien my nie. Ek ruk om en skiet skoot na skoot die hele magasyn in die poedels leeg.

"My vuis bal.

"Vandag vertrek Jusef na Amerika."

Die stories het dikwels skokkende slotparagrawe wat veral die persoonlike aandeel van die verteller beklemtoon. Aanvanklik oorheers fiksionaliseringsmetodes sodat gepraat kan word van 'n "mooi" of "goedgestruktureerde" storie in die meer konvensionele sin van die woord. Van meet af aan oorheers die dokumentasiekarakter egter vanuit eerstepersoons-betrokkenheid alle verhale en dit kan as kenmerkendste styleienskap beskou word van Huismans se stories.

In die laaste drie verhale is die dokumentasie so oorheersend en dringend dat jy die gevoel kry dat vir die desperate verteller niks anders oorbly as verslag doen van die "sinsverbysterende 'feite'" nie.

Die uiteindelike indruk waarmee ek gelaat is, is dat dit onmoontlik word vir 'n persoon wat kennelik so van binne-uit betrokke is by die struggle, om wat sy meemaak te verliteratuur. Al kies sy ook vir die konteks en speelruimte van die kortverhaalbundel.

Soos wat Karel Schoeman se karakters jou kan irriteer weens hulle daadloosheid, so kan Emma Huismans se verteller met haar stormagtige aktiwiteit jou totaal verlam! Daar is soms 'n morele meerderwaardigheid wat begin pla en jy begin inmekaarkrimp voor haar evangeliserende drif:

"Ek skryf uiteindelik oor nonviolence (...). Oor boycotts en candlelight vigils, sit-ins en pray-ins en die ECC se geel lintjies. Oor die townships en plakkervroue (...) Die materiaal fokus elke keer op die noodsaak om iets te doen as daar nog plek vir geweldloosheid is. Gebruik elke geleentheid. Elke moontlikheid. Kom tot aksie! En aanvaar die gevolge daarvan" (p.105).

Soos so dikwels in die Suid-Afrikaanse teater en literatuur van die afgelope dekades blyk reaksie op apartheid 'n motiverende krag te wees vir skrywers. Emma Huismans skryf en vlek oop tot op die been. Omdat sy nie haarself ontsien nie, verwag sy van diegene wat haar "berigte van weerstand" maar net hoef te lees, ten minste solidariteit. En ek dink dat sy dit met haar skryfwyse en nie net haar "cause" nie verdien.

Ena Jansen doseer Afrikaans en Nederlands by Wits.

Emma Huismans en Spier, die skrywer en dramaturg Jeanne Goosen se hond

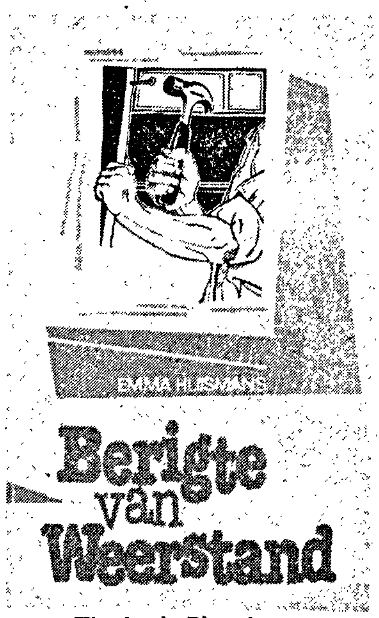

Tienie du Plessis se passende buiteblad

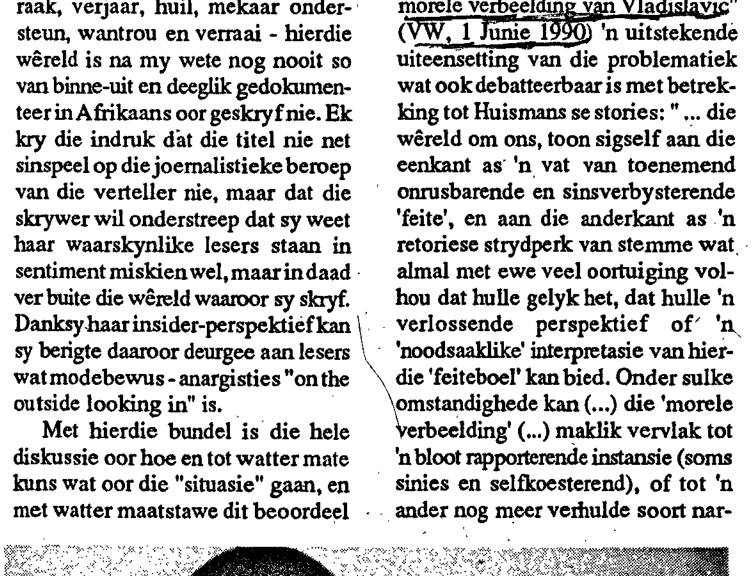

Die PAC-leier Robert Sobukwe en twee van sy kinders, Dini en Miliswa. Dié foto uit die laat jare vyftig kom uit Benjamin Pogrund, voormalige onder-redakteur van die Rand Daily Mail, se boek "Sobukwe and Apartheid" (R39,95) wat pas deur Jonathan Ball uitgegee is. Daarin vertel Pogrund die verhaal van Sobukwe, die man wat dertig jaar gelede die grootskaalse weerstand teen die Suid-Afrikaanse paswette gelei het, en die verhaal van hul vriendskap. Ná die Sharpville-slagting is Sobukwe nege jaar lank tronk toe. Hy is in Februarie 1978 op Kimberley as ingeperkte oorlede.

UNIVERSITEIT VAN NATAL
DURBAN

Gedoseerde M.A. in Afrikaanse Letterkunde

Die Departement Afrikaans en Nederlands van die Universiteit van Natal in Durban beplan vanaf 1991 'n gedoseerde M.A. -kursus in Afrikaanse Letterkunde:

Studies in Suid-Afrikaanse Verband

Honneurs of ekwivalent 'n voorvereiste. Die kursus sal oor 'n jaar strek en bestaan uit twee alternerende modules wat aangebied word by wyse van 10 — 12 ontmoetings per module. 'n Afsonderlike mini-tesis word verwag. Belangstellendes word versoek om sonder versuim in verbinding te tree met die departementshoof vir verdere konsultasie en besonderhede.

Sluitingsdatum vir aansoeke: 31 Oktober 1990. Rig navrae aan:

Die Departementshoof, Dept. Afrikaans en Nederlands, Universiteit van Natal, Koning George V-laan, 4001 Durban. Telefonies: (031) 816-2382.

Oor haar huil die Filippyne nie

Imelda Marcos se Aspoester-verhaal

ROBERTO COLOMA

MANILLA - Imelda Marcos, die flambojante voormalige presidentsvrou van die Filippyne, se Aspoestertjie-lewensverhaal het hierdie week 'n gunstige wending geneem toe sy in 'n Amerikaanse hof vrygespreek is op aanklagtes van afpersing en bedrog.

Marcos het haar armoedige kleuterjare en jeug vaarwel toegeroep toe sy met Ferdinand Marcos, wat die Filippyne 20 jaar lank met 'n ystergreep regeer het en verlede jaar oorlede is, in die huwelik getree het.

Maar die sensasionele verhoor in New York wat drie maande lank geduur het en met groot belangstelling in die Filippyne gevolg is, het vinnig in 'n melodrama ontaard met Marcos wat op teatrale wyse in die hofsaal flou geval het en vir vier dae in die hospitaal opgeneem is.

Toe sy weer haar plek voor die jurie ingeneem het, was sy aan 'n masjien gekoppel wat haar bloeddruk gemonitor het.

'n Beter 61ste verjaardaggeskenk kon Marcos nie voor gewens het nie. Die jurie het haar vrygespreek op aanklagtes dat sy haar oorlede man gehelp het om $222 miljoen van die Filippynse tesourie te steel. Daar word beweer dat hulle eiendomme, juweliersware en kunswerke in Amerika daarmee aangekoop het.

Imelda Marcos het die lewe van 'n koninklike gelei. Nou word daar beweer dat haar glansryke stralejakkery saam met rolprentsterre en biljoenêrs in die hoofstede van die wêreld en haar berugte inkopie-ekspedisies met geld wat sy van haar eie land gesteel het, gefinansier is.

Haar man, wat haar as sy opvolger voorberei het voordat hulle as bannelinge uit die Filippyne moes vlug nadat hy in 1986 in 'n populêre opstand van sy mag gestroop is, is verlede jaar in September in Honolulu oorlede. Imelda het alleen agtergebly om tereg te staan.

Marcos se hofverskyning was soos haar lewe - vol skouspel. Aan haar sy was 'n indrukwekkende regspan onder die aanvoering van die flambojante Jerry Space, wat met sy Cowboy-hoed sy kliënt as 'n slagoffer van omstandighede wat haar nooit juis aan finansiële besonderhede gesteur het, voorgestel het.

Die biljoenêr van Saoedi-Arabië, Adnan Khashoggi, Marcos se vertroueling, is ook vrygespreek op aanklagtes dat hy die Marcosse gehelp het om hul eienaarskap van die duur eiendomme in New York, wat hulle na bewering met die gesteelde geld gekoop het, weg te steek.

Vir die inwoners van die Filippyne is die Marcos-verhoor nog steeds 'n ongelooflike gebeurtenis. Die burgers van die Filippyne het haar gevrees en selfs die hoofregter van die Filippyne het sy lojaliteit in die openbaar bewys deur 'n sambreel oor haar te hou sodat die skerp tropiese son nie op haar versorgde gelaat skyn nie.

Marcos is in haar man se kabinet as die minister van menslike vestigings aangestel. Die pos is spesiaal vir haar geskep. Sy was ook 'n parlementslid, die goewerneur van Manilla en haar man se reisende -ambassadeur wat wêreldleiers opgesoek het terwyl haar man tuisgebly het. Staatsleiers soos Ronald Reagan, Mao Tse Tung en Moeammar Ghadaffi het voor haar sjarme geswig.

Sy het vriende gemaak met Amerika se sosiale vlinders en supersterre. Christina Ford, die aktrise Gina Lollobrigida, die Amerikaanse pianis Van Cliburg en die rolprentster George Hamilton het onder haar vriende getel.

Gerugte het die rondte gedoen dat sy en Hamilton 'n verhouding gehad het, maar in die hof het Hamilton aangevoer dat hulle net "goeie familie-vriende" was.

Generaals en mede-ministers het na haar pype gedans en haar met groot ontsag as "ma'am" aangespreek. Sy is as haar man se mees invloedryke adviseur beskou en dit was algemeen bekend dat sy selfs haar gevreesde diktator-man by meer as een geleentheid van haar eie standpunt oortuig het.

Imelda se familie was lede van 'n armoedige, maar invloedryke stam afkomstig van die sentrale eiland, Leyte.

Toe die jong Marcos saam met haar moeder na Manilla verhuis het, het hulle in 'n agterkamer by haar vader se huis ingetrek, terwyl die kinders van sy eerste vrou in die huis gebly het.

Volgens 'n nie-amptelike biografie, wat sy in haar magsjare probeer onderdruk het, het sy as 'n bankklerk en 'n verkoopsdame gewerk voordat sy Marcos ontmoet het.

Soos in die Aspoestertjie-feëverhaal was dit haar treffende skoonheid wat haar uit haar armoede bevry het. Sy het landwye bekendheid verwerf toe sy in 1953 'n omstrede skoonheidskompetisie in Manilla gewen het.

Die volgende jaar het sy haar prins ontmoet. Ferdinand Marcos was toe 'n aantreklike jong lid van die kongres met 'n belowende loopbaan. Hy was onmiddellik dol verlief.

Hulle is elf dae nadat hulle ontmoet het, getroud. Uit hul huwelik het 'n vennootskap gegroei waarop albei gefloreer het.

Toe Ferdinand Marcos in 1964 sy veldtog vir die presidentskap geloods het, was Imelda sy geheime wapen. Met haar mooi stem en treffende verhoogpersoonlikheid het sy die gehore by landwye politieke saamtrekke bekoor.

Marcos het 'n oortuigende oorwinning behaal. In 1969 is hy herkies. In 1972 het hy krygswet afgekondig. Saam met die mag het geld gekom, wat Imelda met oorgawe uitgegee het.

Haar spandabelrigheid was legendaries. Daar is vertel dat sy in haar jeug net een paar skoene gehad het wat sy baie spaarsaam gedra het. Toe die geld instroom, het sy duisende pare skoene versamel.

In die Marcosse se presidensiële paleis wat nou in 'n museum omskep is, word altesaam 1,220 pare skoene vertoon. Volgens toergidse is die skoenuitstalling die gewildste besigtigingspunt vir plaaslike en buitelandse besoekers.

Vrygespreek op die ernstige klagtes is Marcos se eerste prioriteit om haar man in die Filippyne te laat herbegrawe, het 'n vertroueling van Marcos dié week gesê.

Sy is ook gretig om haar oudste kind, Imee Manotoc, wat sy vier laar laas gesien het, in Portugal of Marokko te besoek. Haar ander twee kinders, Ferdinand jr. en Irene Araneta, woon in Amerika.

Volgens dié bron het Marcos versoek dat haar ondersteuners nie straatproteste hou nie, maar dat hulle eerder 'n reuse-dankdiens hou.

"As daar goeie verloorders kan wees, moet daar ook goeie wenners wees," het sy na bewering aan haar ondersteuners gesê wat protesoptogte beplan het om druk uit te oefen op die huidige Filippynse president, Corazon Aquino, om die verbod op Marcos se terugkeer na die Filippyne op te hef.

Die presidensiële veiligheidsadviseur, Rafael Ileto, het Woensdag gesê dat indien Marcos ooit toegelaat sal word om terug te keer sy 'n "versekering" sal moet moet gee dat sy "nooit weer betrokke sal wees by pogings om die regering omver te gooi nie."

Maar Aquino staan by haar "onbepaalde" verbod op Marcos se terugkeer en verseker haar landgenote dat Marcos nog in die Filippyne voor die hof gedaag sal word. Aquino beskuldig Marcos daarvan dat sy 'n medepligtige was aan die bloedige staatsgreep in die Filippyne verlede Desember. - AFP

'n Winkeleienaar van Oos-Berlyn stal hier 'n berg piesangs uit. Hy is een van die winkeleienaars wat op 2 Julie Westerse goedere en produkte in hul winkels begin verkoop het. Piesangs was 'n seldsame lekkerny in Oos-Duitsland voordat die geldeenhede van die twee Duitslande op 1 Julie saamgesmelt het.
(Foto: AFP)

China se ses sondes verdryf

DENIS HIAULT

BEIJING - Tienduisende mense is in China se jongste misdaadbekampingsveldtog in hegtenis geneem en sowat 'n duisend misdadigers is die afgelope tien maande reeds tereggestel.

Die meeste van die veroordeeldes is met 'n koeël in die agterkop tereggestel na 'n openbare verhoor wat volgens amptenare dien tot die opbouing van die volk. Syfers oor die arrestasies en teregstellings is bekom uit nie-amptelike tellings wat gehou is op grond van berigte - wat meesal vaag en in stukkies en brokkies in die provinsiale- en Beijing-publikasies verskyn.

Hierdie veldtog is 'n deel van die nasionale poging sedert Augustus om die "ses sondes" uit die Chinese gemeenskap te verdryf - prostitusie, dwelmhandel en dwelmmisbruik, dobbelary, die handel in vroue en ontvoer van kinders, pornografie en bygelowigheid.

Die Chinese owerhede poog nou om die aansien wat hulle in verlede jaar se opstand vir demokrasie verloor het, te herwin deur 'n veldtog wat wye openbare steun geniet. - AFP

UNIVERSITEIT VAN KAAPSTAD

SPES BONA

Voorgraadse Toelating: 1991

Aansoeke word ingewag vir voorgraadse studie aan die UK in 1991.

Studierigtings

UK bied 'n groot verskeidenheid voorgraadse programme aan. Dit sluit in:

- **Algemene grade in die Lettere & Wysbegeerte, Handel, Wetenskap en Sosiale Wetenskappe:**
  UK bied 50 hoofstudierigtings oor 'n breë spektrum aan, met inbegrip van programme vir studente wat verder wil studeer in die Opvoedkunde en die Regte.
- **Loopbaangerigte voorgraadse programme:**

Arbeidsterapie
Argitektuur
Ballet
Boubestuur
Bourekene
Chemiese Ingenieurswese
Elektrotegniese Ingenieurswese
Fisioterapie
Geneeskunde
Handelswetenskap
Landmeetkunde
Spraakheelkunde
Maatskaplike Werk
Materiaalingenieurswese
Meganiese Ingenieurswese
Musiek
Primêre Onderwys
Rekeningkunde
Siviele Ingenieurswese
Spraak & Drama
Skone Kunste
Verpleegkunde

Sluitingsdatum vir aansoeke

Die sluitingsdatum vir voorgraadse aansoeke is **31 Augustus 1990.** Laat aansoeke vir die Fakulteit Geneeskunde kan, by die betaling van 'n bykomende heffing, tot 30 September 1990 ingedien word, en tot 31 Oktober 1990 vir alle ander Fakulteite. Alle kandidate word egter aangeraai om voor 31 Augustus 1990 aansoek te doen.

Aansoekgelde is:
Tot 31 Augustus R30
Tot 30 September R60
Tot 31 Oktober R110

Studentebehuising

UK is in staat om aan 20% van sy studente huisvesting te verskaf — in koshuise, woonstelle en huise. Aansoekers wat huisvesting in Kaapstad verlang, moet nie later nie as **31 Oktober 1990** daarom aansoek doen. Laat aansoeke om huisvesting kan nie oorweeg word nie.

Finansiële Bystand

Aansoekers wat nie die volle koste verbonde aan studie aan die UK kan dra nie, word sterk aangeraai om by soveel bronne as moontlik om finansiële bystand aansoek te doen. Meer inligting is op aanvraag beskikbaar.

Die sluitingsdatum vir aansoeke om UK-studiebeurse, -beurse en -lenings vir voorgraadse studie is **31 Oktober 1990.** Laat aansoeke om finansiële steun sal slegs vir lenings oorweeg word.

Aansoekvorms en nader besonderhede is verkrygbaar van: Die Sentrale Toelatingskantoor, Universiteit van Kaapstad, Rondebosch 7700. Telefoon: (021) 650-2128.

C68932/1191C

Arafat se lewenstaak

'Ons stap saam met die geskiedenis'

MARIE HAWK

PARYS - Hoewel Yasser Arafat een van die mees herkenbare mense in die wêreld is, bly hy die mees duistere speler op die Midde-Oosterse verhoog.

Die afgelope 20 jaar het Arafat die simbool van die Palestynse saak geword. Hy het ontwikkel tot die invloedrykste man in die Midde-Oosterse politiek. Arafat het ook sy skerp sin vir diplomasie verfyn en hy het sy merkwaardige onderhandelingstalent ontwikkel. Hy het reeds verskeie hindernisse oorkom en 'n aanslag op sy lewe oorleef.

Charles Saint-Prot, 'n Franse kenner van Arabiese sake, sê: "hy is totaal toegewy aan een enkele saak: 'n regverdige and blywende oplossing vir die Israelies/Palestynse konflik wat reeds meer as 'n halfeeu lank sloer."

In sy toespraak voor die Arabiese noodsitting in Bagdad in Mei vanjaar, het Arafat teen die Verenigde State te velde getrek en die Joodse immigrasie na Israel as 'n bedreiging vir Arabiese veiligheid beskryf.

"Ons vra Amerika om 'n einde te maak aan die besluiteloosheid, huiwering en verwarring wat hul houding jeens vrede in die Midde-Ooste kenmerk," het hy beweer. "Ons dring aan op erkenning vir Palestyne se reg tot selfbeskikking en nasionale onafhanklikheid."

Nadat hy bevestig het dat die Palestynse Bevrydingsorganisasie hom vir vrede beywer en hy die stormvloed van Joodse immigrante uit die Sowjet-Unie betreur het, het Arafat Arabiese lande gevra om "alle wapens, ekonomiese sanksies, boikotte en politieke en morele druk te gebruik teen lande en instellings wat deelneem aan aggressie teen Arabiese gebiede en die regte van Arabiere".

Vroeër vanjaar het Arafat die Veiligheidsraad van die Verenigde Volke vir die eerste keer toegespreek. Drie van die permanente lede van die raad, Frankryk, China en die Sowjet-Unie, het van Arafat se voorstelle aanvaar, insluitende die voorstel dat 'n internasionale konferensie oor vrede in die Midde-Ooste gehou word; iets wat Israel ten sterkste teenstaan.

Arafat is in 1929 uit 'n welgestelde Moslem-gesin in Jerusalem gebore. Die jong Arafat het die naam Abu Ammar aangeneem en een van sy vroegste herinneringe as kind was die gesig van "jong uitlanders, wat vreemde tale praat en wapens en vlae dra met 'n sespuntige ster daarop". Op sewentienjarige ouderdom het Arafat die persoonlike sekretaris van Abdel-Kader Husseini geword, hoofkommandant van die Palestynse Arabiese mag in die oorlog tussen Israel en Arabië in 1947-48. Na die oorlog het Arafat ingenieurswese aan die Universiteit van Kaïro in Egipte gaan studeer, en het hy lid geword van die Moslemse Broederskap en die Unie van Palestynse Studente. Hy is in die Egiptiese weermag opgeneem en het in 1959 aan die Suez-veldtog deelgeneem.

In 1952 is Arafat verkies tot president van die Unie van Palestynse Studente, 'n amp wat hy tot 1956 beklee het. Dit was gedurende hierdie jare dat hy sy "aanvanklike bande met die Palestynse beweging" gesluit het. Ná Suez het Arafat sy eie kontrakteursmaatskappy in Koeweit gevestig.

Op 5 Junie 1967 het Palestynse guerillas met geweld gereageer op die vernietiging van Arabiese troepe deur die Israeliese weermag. Arafat was kort daarna in Koeweit die medestigter van Al-Fatah, wat later jare 'n leierskomponent van die PLO geword het.

Twee jaar later is Arafat verkies tot voorsitter van die uitvoerende komitee van die PLO en hy het binne 'n baie kort tydjie die mees bekende woordvoerder van hierdie organisasie geword, grootliks as gevolg van sy diplomatieke talent.

Danksy Arafat is die PLO op 14 Oktober 1964 tot die Arabiese Liga toegelaat en is hy erken as die enigste wettige verteenwoordiger van die Palestynse bevolking. In 1974 is Arafat uitgenooi om die Verenigde Volke toe te spreek. Hy het sy doel en sy posisie baie duidelik gestel: "Ek het hierheen gekom met 'n olyftak in my een hand en die wapen van 'n vryheidsvegter in die ander hand....moenie dat die olyftak uit my hand val nie".

Yasser Arafat

In die daaropvolgende jaar het die Palestynse leier die mense van Beiroet op straat toegespreek en hulle ingelig oor die behoefte dat 'n enkele demokratiese Palestynse staat tot stand gebring moet word waar Jode, Christene en Moslems in vrede saam kan woon.

Arafat se oortuigings is nie deur almal gedeel nie. Een vir een het Jordanië en Egipte onder Anwar Sadat, en later Sirië onder Hafez Assad, hulself van Arafat gedistansieer. Algerië en Morokko het Arafat se oortuiging in beginsel gesteun, maar hulle het geweier om enige verbintenis in die openbaar te bevestig. Saudi-Arabië en die Verenigde Arabiese Emirate het wel hulle steun aan Arafat gegee, maar het lugtig gebly vir sy invloed onder Palestynse.

In 1982 het die PLO versplinter oor die burgeroorlog in Libanon. Toe die meeste lede van die PLO hierna in ballingskap na Tunisië is, het die wêreld se wantroue in die Palestynse leier se bedoelinge en diplomatieke inisiatiewe vergroot.

Nadat hy Libanon in 1983 verlaat het, het Arafat net een bekommernis gehad: om 'n gasheerland vir die PLO se parlement in ballingskap te kry. Die volgende jaar kon hy die nasionale raad in Amman byeenroep. Op 11 Februarie 1985 het hy 'n ooreenkoms met koning Hussein onderteken vir die vestiging van die Konfederasie van die Arabiese State van Jordanië en Palestina en 'n gesamentlike Jordanies-Palestynse afvaardiging na alle vredesamesprekings.

Twee jaar later spreek Arafat die Europese Parlement in Strasburg toe en kondig hy die ontstaan van 'n onafhanklike staat met Jerusalem as sy hoofstad aan: "Die staat Palestina is die staat van die mense van Palestina, waar hulle ookal woon. Dit is binne hierdie raamwerk wat die nasionale en kulturele identiteit ontwikkel sal word, met gelyke regte, vrye godsdiensbeoefening en politieke oortuiginge sonder enige hindernis."

Op 2 April 1989 is Arafat as president van die Palestynse staat aangewys. Sy aanstelling was die resultaat van 20 jaar se volharding. In sy aanvaardingstoespraak het Arafat 'n vredesoffensief aangekondig: "Israel moet verstaan dat vrede tot stand gebring moet word, dat dit op sterk en blywende fondamente gebou moet word as deel van 'n algehele skikking wat die toekoms van mense moet waarborg... die Israeli's kan nie vir altyd in gereedheid vir oorlog leef nie."

In Januarie vanjaar het Arafat aangekondig dat hy gereed is om sy bedanking in te dien as gevolg van druk van ondersteuners van die Intifada (die Palestynse opstand in Israelies-besette gebiede) wat daarop aandring om wapens te gebruik ten spyte van Arafat se teenkanting.

In 'n onderhoud met Charles Saint-Prot, outeur van die eerste erkende biografie van die Palestynse leier, het Arafat sy standpunt oor vrede herhaal: "Vrede moet allesomvattend, kreatief en konstruktief wees. Dit moet dinamiese rigting en verandering gee aan die manier waarop mense dink. Vroeër of later sal ons ons doel bereik, want ons stap saam met die geskiedenis, en Israel in die teenoorgestelde rigting." - AFP

Lede van Kameroen se sokkerspan waai vir oulaas vir hul ondersteuners ná die span se nederlaag met 3-2 teen Engeland in die kwarteindronde van die reeks om die Wêreldbeker. Dié Afrika-span het so byna-byna een van die grootste verrassings in die geskiedenis van dié roemryke toernooi gelewer. Hy was kort voor die einde nog met 2-1 voor, maar 'n strafdoel deur Engeland se Gary Lineker het die spanne gelyk laat trek. Lineker het in bykomende tyd ook die wendoel vir Engeland aangeteken.

Perspektief op Nelson Mandela in Amerika

Geweld en die vrye mark van idees

AMANDA GOUWS van die Departement Politieke Wetenskap aan die Universiteit van Illinois bekyk die Mandela-manie in Amerika en vra 'n paar ongemaklike vrae

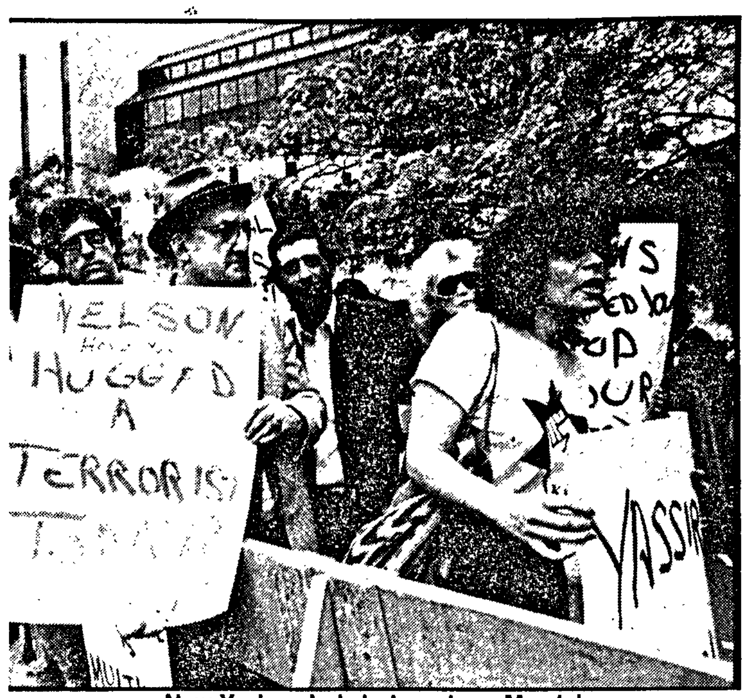

New Yorkse Jode betoog teen Mandela

(Foto's: - Impact Visuals)

'n VRAAG wat moontlik deur baie Suid-Afrikaners gevra word, is hoe die besoek van Nelson Mandela aan die VSA geïnterpreteer moet word. Baie Suid-Afrikaners het dalk gehoop dat die Bush-administrasie hul woord gestand sal doen en sanksies sal ophef sodra die Suid-Afrikaanse regering aan die voorgestelde vereistes voldoen. Vir meeste blanke Suid-Afrikaners, maar veral vir liberale Suid-Afrikaners, is dit dalk moeilik om die algemene onkritiese aanvaarding van Mandela se standpunt oor geweld te verstaan.

Eerstens is dit belangrik om die VSA se algemene standpunt oor bevrydingstryde en bevrydingsorganisasies te verstaan. Die VSA sien homself as 'n kampvegter vir demokrasie. 'n Erflating van die koue oorlog was tot onlangs die VSA se bestryding van kommunisme in derde wêreldstate waar daar 'n stryd om 'n nuwe regime heers of geheers het. Of die antagoniste kommunisties was of nie, dit is altyd deur die VSA as kommunisties voorgestel. Die lys van state waar Amerika ingemeng het om kommunisme te bekamp, is lank. 'n Mens dink byvoorbeeld aan Korea, Vietnam, Nicaragua, Guatemala, Chili, El Salvador, Afganistan en Angola. In baie gevalle het Amerika sy geld op die verkeerde perd geplaas en die groep gesteun wat nie noodwendig deur die meerderheid van die bevolking ondersteun word nie, soos in die geval van Nicaragua. Dit is hoekom die VSA tot en met die onlangse einde van die koue oorlog gesien kon word as een van die mees gehate imperialistiese state in die wêreld. In die meeste gevalle het die VSA 'n gewapende stryd gesteun, soos in Korea, Vietnam, El Salvador en Nicaragua, om maar 'n paar voorbeelde te noem.

Daar is nooit van Amerika se bondgenote verwag om geweld af te sweer nie, wat in die geval van versoeke aan Mandela om geweld af te sweer, 'n dubbele standaard aan die kant van die VSA ontbloot.

Die ongekompliseerde siening wat die VSA van die wêreld het as 'n tweespalt tussen kommunisme en nie-kommunisme, is duidelik weerspieël deur sommige Amerikaners se onbegrip vir Mandela se standpunt dat die vyande van Amerika nie noodwendig die vyande van die ANC is nie, soos bv. Gadaffi, Castro en Arafat.

Dit is egter die geval dat die ANC ook tot redelik onlangs deur die VSA gesien is as kommunisties-ondersteun. Dié siening het verander as gevolg van die toenemende staatsonderdrukking van opposisie in Suid-Afrika ingevolge die noodtoestand en ook as gevolg van die sanksieveldtog deur Amerika teen Suid-Afrika. Sekere lede van die kongres, soos die demokrate Harold Wolpe en Steven Solarz, het baie gedoen om die beeld van die bevrydigstryd en die ANC in Amerika te verander - met behulp van feitesendings na Suid-Afrika en met die hulp van anti-apartheid organisasies in die VSA.

Aangesien apartheid die onderdrukking van alle fundamentele burgerlike regte van die meerderheid van mense in Suid-Afrika is, kon die VSA op politieke vlak nie voortgaan om die beleid van die Suid-Afrikaanse regering te ondersteun nie, juis omdat hierdie regte so belangrik is in Amerika.

Tweedens kan die onkritiese aanvaarding van swart Amerikaners van die standpunt van geweld, verstaan word uit die hernieude stryd vir burgerregte in die VSA. Baie swart leiers in Amerika het hul eie agenda's en het Mandela se besoek gebruik om erkenning aan hul eie stryd te gee. Die gehore van Mandela was oor die algemeen swart. Anders as Bush wat die stryd in Suid-Afrika gelyk gestel het met die stryd om burgerregte in die VSA in die 1960's, verstaan swart Amerikaners miskien beter wat onderdrukking beteken en verstaan hulle ook dat swart Suid-Afrikaners nie dieselfde toegang tot die reg het as wat swart Amerikaners in die sestigerjare gehad het nie.

Die staat in Amerika het nooit so onderdrukkend opgetree as die Suid-Afrikaanse staat nie. Lydelike verset, wat die kern van die Amerikaanse stryd was, kan slegs werk as jou antagoniste dieselfde stel waardes as jy deel. Die Suid-Afrikaanse staat het nog nooit dieselfde waardes as hul opponente gehad nie en daarom is die meeste vorms van lydelike verset altyd met geweld begroet. Die ANC het eers tot geweld oorgegaan nadat alle ander vorme van verset misluk het en Mandela het hom gereeld op hierdie historiese feit beroep. Die aanmoediging wat Mandela vir sy standpunt oor geweld gekry het, was in baie gevalle nie vir geweld per se nie, maar vir sy beginselvastheid.

Bogenoemde verklarings is om Mandela se standpunt oor geweld in konteks te plaas. Maar hoe moet 'n mens dit interpreteer? Uit 'n liberale oogpunt vind ek dit kommerwekkend dat die teenkanting teen geweld as 'n liberale waarde nooit werklik hier in die VSA onder die soeklig gekom het nie. Die mense wat die sterkste kapsie teen Mandela se standpunt aangeteken het, was etniese minderhede wat reeds aan staatsgeweld blootgestel was, soos Jode en die Kubane wat in Miami 'n protesoptog teen Mandela se besoek gehou het; en konserwatiewe republikeinse kongreslede, maar nie liberales nie.

Ondersteuners by die 'Tickertape Parade' wat ter ere van Mandela gehou is

Het liberale Amerikaners so in vervoering geraak met bevrydingstryde dat alles aanvaarbaar geword het, selfs geweld? Is hulle ook besig om aan dieselfde "slide away of liberalism" te ly as baie Suid-Afrikaanse liberales, wat slegs bereid is om staatsgeweld te kritiseer, maar nie die geweld van bevrydingsorganisasies nie?

Hierdie stilte wat heers oor Mandela se standpunt oor geweld het verreikende gevolge vir die vrye mark van idees. Die vrye mark van idees lê aan die kern van 'n vry en oop samelewing. Dít is wat die vryheid van spraak in sy naakte vorm beteken - dat alle idees geanaliseer en aan debat blootgestel word. Dit is ook fundamenteel tot politieke verdraagsaamheid - dat daar idees sal wees waarmee 'n mens nie noodwendig saamstem nie, maar dat 'n mens dit 'n gehoor sal gee en sal opweeg teen ander idees.

Die hele Mandela-besoek is nie gekenmerk deur 'n vrye en oop ondersoek van idees nie. Die manier waarop die Amerikaanse media die besoek van Mandela voorgestel het, het min te doen gehad met 'n "common humanity". Hoewel Mandela self gepraat het van 'n nie-rassige demokrasie, is die bevrydingstryd by implikasie gesien as 'n swart stryd teen by implikasie 'n wit vyand.

Alle Afrikaners het sinoniem geword met verregse ekstremiste en die wit regeringsleier van Suid-Afrika se pogings om na onderhandeling te beweeg, het deel van die geykte debat oor kosmetiese verandering geword. En of verdere sanksies optimaal effektief sal wees, is nie gedebatteer nie.

'n Mens kan die Mandela-standpunt verstaan: as 'n leier van 'n bevrydingsorganisasie wat gekom het om geld vir die ANC in te samel, moes hy die stryd van swart mense beklemtoon. Vir die onkritiese hantering daarvan deur die Amerikaanse media en liberales, is daar egter geen verskoning nie.

Daar bestaan die hoop dat sekere regte in 'n Handves van Menseregte in Suid-Afrika verskans sal word en Mandela het hom voor die Amerikaanse kongres ten gunste van so 'n handves uitgespreek. Suid-Afrikaners sal 'n begrip moet kweek vir wat hierdie regte in die praktyk beteken, veral die vryheid van spraak. Daarom sal politieke groepe (en rassegroepe) moet ophou om aan mekaar te dink as die vyand. Solank as wat mense mekaar as die vyand sien, bestaan daar die teruggryp na vernietiging en hegemonie en kan die vrye mark van idees nie funksioneer nie.

Die besoek van Mandela aan die VSA het min bygedra tot die skepping van 'n vrye mark van idees en dis jammer dat Suid-Afrikaners nie in hierdie afgelope twee weke 'n belangrike les oor die plek van geweld in die vrye mark van idees by die VSA kon leer nie.

Dit is egter verblydend dat die Bush-administrasie 12-miljoen dollar bewillig het vir alle groepe wat aan die onderhandeling behoort deel te neem, en nie net aan die ANC nie.

New Yorkers verwelkom Mandela by Yankee Stadium In New York

Verantwoordelike monitor-aksie nodig

Robbe haal die hoogste bod

DIE departement van omgewingsake besef dat die uitdunning van robbe 'n emosionele saak is - so sê hulle woordvoerder. Intussen het die protes rondom hierdie beoogde projek 'n hoogtepunt bereik wat selfs die mense van die department nie sou kon voorsien nie.

Mense staan tou om geld aan die "Red ons Robbe"-veldtog te gee. Hierdie fondse sal aan die regering aangebied word om 'n hoër bod op die robbe te plaas as die aanbod wat van Taiwan af ontvang is. Wie het gesê dat kapitalisme nie kan werk nie? Nou wil diereliefhebbers robbe aanskaf, sodat hulle regtig ONS robbe word - of verstaan ek die hele ding verkeerd? Was die weskus-robbe inderdaad en op enige stadium die "regering" se eiendom? Wat gaan Earthlife Africa met 30 000 pelsrobbe doen?

'n Aantal jare gelede wou die Internasionale Walvis Kommissie 'n monetêre waarde op walvisse plaas. Die walvisse sou dan aan lande verkoop word wat nog die nodigheid insien om ter wille van "navorsing" jag te maak op hierdie diere. Die probleem van eienaarskap (en dan ook die eienaar van die geld wat só ingewin word) was in hoofsaak die rede waarom hierdie plan skipbreuk gelei het.

Die weskus-rob penarie is min of meer dieselfde. Hierdie keer het sommige bewaringsorganisasies in die maalkolk beland. Om darem te glo dat die beginsel van uitdunning en benutting van natuurlike hulpbronne slegs rondom finansies draai, is geheel en al te dik vir 'n daalder. Dit is die soort reaksies wat die noodsaaklike gesprek oor bewaring en die mens, weereens terug in die emosionele "ag shame"-posisie plaas waarin dit nou al so lank vasgevang is.

Volgens historiese navorsing word die Kaapse pelsrob reeds 380 jaar lank deur die mens geëksploiteer. Tussen Maart- en Oktobermaand van 1610, is 45 000 robbe naby die Kaap van Goeie Hoop deur Hollandse seevaarders geoes. Dokumentasie van 1828/1829 dui daarop dat daar destyds heelwat minder rob-kolonies aan ons kus aanwesig was as tans. Waarskynlik is daar nou meer robbe as voorheen.

Dat daar destyds onnodige slagting plaasgevind het, is ook opgeteken. Cornelius Matelief se verslag van 1608 verwys na robbe in "unspeakable numbers" en dat "our men amused themselves by clubbing fully a hundred to death". Matelief het gepraat oor die robbe op Robben-eiland. Teen 1650 was die eiland reeds ontvolk van robbe, sodat die regering in later jare dié eiland vir ander doeleindes kon gebruik!

Drie spesies robbe van die familie Otariidae kom in ons gebied voor: die bekende Kaapse pelsrob, die Antarktiese pelsrob en ook die sub-Antarktiese of Kergeulense pelsrob (van laasgenoemde is daar tussen 1800 en 1822 'n totaal van een en 'n kwart miljoen velle geneem!). Die Antarktiese robbe kom slegs met uitsondering op ons kuslyn voor en is gewoonlik storm-verwaaide verlooptes vanaf kouer waters.

Die bewaringsgemotiveerde "lobby" is besorg oor die lewe van die robbe. En dié is hard genoeg sonder al die visnette waarin robbe verstrengel raak en verdrink (dryfnette wat tans deur stropers van die see gebruik word, is kilometer-lange "doodsmure" vir feitlik alle groter vorms van marine lewe). Nou gaan dieselfde matrose die robbe op land doodslaan!

Hulle is dus ook besorg oor die manier waarop hierdie diere in uitdunoperasies vakant gemaak word. Die tradisionele metode is as volg: die rob word met 'n mokerhou verdoof, op die rug gedraai en dan met 'n lang skerp voorwerp deur die bors en die hart gedood.

Na ondersoek deur verskeie dierkundige en mediese organisasies oor die wêreld is nog geen bevredigende alternatief gevind nie. Pyn en onnodige lyding word veroorsaak deur die verkeerde toepassing van hierdie "onmenslike" metode, volgens Philip Steward, voorsitter van die Seal Action Group.

Die metode vergelyk (miskien ietwat primitief) tog met die wyse waarop diere by slagpale gedood word. Bestaan daar iets soos 'n "menswaardige" manier om te dood? Sou dit beter gewees het indien die robbe (soos in olifant-uitdunning) met 'n geweer geskiet word? Die uiteindelike gevolg is dieselfde.

Die oorpopulasie van robbe en die gevolg wat dit op die lewe van 'n rob het, is hopelik ook op die agenda van bewaringsbewustes.

Die onlangse grootskaalse uitsterwing van robbe in die noordelike halfrond - Nederland het ongeveer 50 persent van die robbe op sy kuslyn verloor - was te wyte aan 'n virusinfeksie.

Sommige wetenskaplikes is van mening dat hierdie epidemie verband hou met die moratoruim wat op robuitdunning geplaas is as gevolg van druk deur bewarings-organisasies in Europa en Noord-Amerika.

'n Dramaties vergrote rob-populasie het die siekte soos 'n warrelwind deur die broeikolonies op verskeie kuslyne laat trek.

Daar is ook ander marine- en kuslewe wat deur 'n oorpopulasie van enige aard bedreig sou word. Daar word reeds gesê dat die pelsrob-populasie 'n bedreiging vir die voortbestaan van die Brilpikkewyn inhou.

In 1980 is die Kaapse pelsrob populasie op goed meer as 'n miljoen robbe geskat. 'n Derde hiervan het langs ons eie kus voorgekom, die res langs die kus en op eilande teenaan Namibia. In daardie jaar is uitdunning op nege van die 23 broeikolonies toegelaat. Die totale kwota was 84 460 (slegs 32 100 kon langs die kus van Suid-Afrika geneem word). Dit verklaar hoekom robvelle destyds so goedkoop in winkels in Lüderitz aangebied was! Dit lyk ook vir my asof die regering by die kwota van 1980 gehou het. Ons moet nou net uitvind wat die Namibiërs doen.

Nee, wat. 'n Verantwoordelike monitor-aksie word verlang. Nie historiese en emosie-belaaide fondsinsameling nie. En om werkverskaffing aan 44 of 50 mense af te kraak, is om die deur in die gesig van hierdie mense se afhanklikes (sekerlik meer as 44) toe te maak.

GROENPRAATJIES

TIENIE DU PLESSIS

So iets word slegs gedoen deur mense wat reeds lekker agteroor in 'n kantoor of 'n huis sit.

NS: Wat van die omgewingsimpak op 'n delikate ekologie soos by Kleinsee, indien byvoorbeeld 40 robbeskermers vir vier maande langs die baai gaan uitkamp om robbe te red? Hierdie mense sal versigtig en "skoon" moet lewe. Die perswaarde van foto's van afval uit die kampeerterrein en ander moontlike skade aan die omgewing kan nie oorskat word nie!

(Inligting kom hoofsaaklik uit: Smithers, RHN, The Mammals of the Southern African Subregion, 1983, Universiteit van Pretoria).

Kerke moet krities hul waardes handhaaf

KERKE word dikwels verwyt dat hulle eerder 'n remskoen as 'n pasaangeër in die huidige proses van verandering is.

Maar is dit billik om van die kerk te verwag om 'n voorloper van verandering te wees? Is die kerk nie eerder 'n anker in 'n onstuimige see, 'n stabiliserende invloed in 'n tyd van onrus en onsekerheid nie? Is die kerk nie 'n bewaker van ewige waardes, wat nie anders kan nie as om aan hierdie waardes getrou te bly, ten spyte van wisseling en verandering?

Dit is moeilik om so in die algemeen oor die "kerk" in Suid-Afrika te praat, omdat daar soveel verskil van mening is oor sy eintlike taak en soveel verskillende rolle aan die kerk opgedring word.

Op die oog af behoort die kerk 'n gevestigde belang in verandering te hê. 'n Groot deel van sy energie is daarop gerig om mense se lewens ingrypend te verander. "Bekering" beteken 'n radikale ommekeer en die aanvaarding van 'n hele stel nuwe waardes.

Maar ongelukkig vind hierdie verandering dikwels net op die persoonlike vlak plaas. Sodra 'n persoon

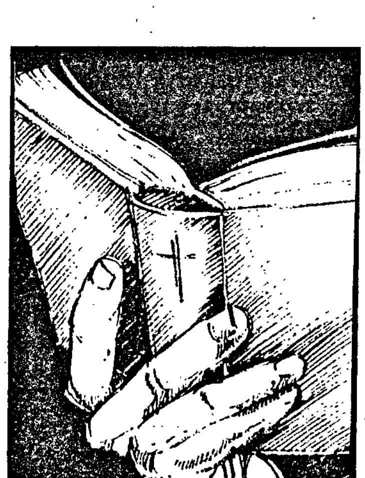

TEKS EN KONTEKS

"bekeer" is, word alles gedoen om hom of haar in te trek in die organisasie van die betrokke kerk en vas te bind aan die spesifieke leerstellings wat die kerk voorstaan.

Die kerk doen alles om sy lede te behou en van "afdwaling" te bewaar. So word die kerk per definisie 'n behoudende instelling.

Die saak raak nog meer gekompliseerd wanneer die kerk te na aan 'n bepaalde belangegroep beweeg. Is hierdie groep in 'n bevoorregte posisie, sal die kerk daartoe neig om behoudend te wees en om redes te vind waarom die status quo nie verander moet word nie.

Is die bediening weer gerig op 'n benadeelde of onderdrukte groep, word die kerk dikwels die voorspraak vir hierdie groep en 'n kampvegter vir hulle belange. In so 'n geval neig die kerk tot 'n meer aktivistiese rol en word 'n daadwerklike voorstander van verandering.

Wanneer geoordeel word of die kerk behoudend of progressief moet wees, sal eers duidelikheid verkry moet word volgens wie se agenda dit plaasvind. Verander of behou die kerk omdat dit in belang van sy betrokke "constituency" is, of doen hy dit uit eie oortuiging? Anders gestel: Is dit teks of konteks wat die kerk se optrede bepaal?

Om hierdie vraag te kan beantwoord, moet eers aanvaar word dat die kerk met reg verskillende rolle het om te speel. As bewaker van 'n stel ewige waardes wat aan hom oorgelewer is, het hy die verantwoordelikheid om hierdie waardes nougelet te bewaar en aan nuwe geslagte deur te gee.

Omdat die toepassing van hierdie waardes in elke situasie (konteks) sal verskil, moet die kerk bedag wees daarop dat die toepassing wat nie binne een situasie of geslag sin gemaak het nie, nie noodwendig vir alle toekomstige situasies kan geld nie. Daarom sal daar altyd verby die verskillende toepassings teruggeboor moet word na die oorspronklike ertsriwwe wat die eeue neerslag gevind het in sekere waardes.

Die verantwoordelikheid van die kerk om te behou, hoef dus nie in stryd te wees met die opdrag om te vernuwe nie. Trouens, hoe meer die kerk bewus is van die oorsprong en grondslag van geloof, des te beter kan leiding gegee word in 'n tyd van verandering en onsekerheid.

'n Tweede taak van die kerk is om sy lidmate te versorg. Daarom is dit reg dat die kerk na aan die mense sal leef wat hy bedien - dat hy hulle vrese en verlangens sal ken en hulle sal ondersteun in die verskillende lewensstryde.

Daarom kan en moet die kerk 'n kampvegter wees vir die onderdruktes en moet hy die saak van die reg verdedig.

Maar dan het die kerk ook 'n pastorale taak teenoor dié wat verandering vrees en vir wie die toekoms een groot verskrikking is. Die kerk sal sulke mense moet help om hulle vrese te oorkom.

Naas sy behoudende en pastorale taak het die kerk egter ook 'n vernuwende verantwoordelikheid.

Dit beteken dat hy altyd 'n kritiese afstand sal bewaar van die gemeenskap wat hy bedien en dan veral krities teenoor homself sal wees.

Die kerk moet volgens sy eie agenda optree.

En juis omdat reg en geregtigheid hoog op hierdie agenda staan, kan die kerk rigting gee aan 'n samelewing in 'n tydperk van verandering en onsekerheid.

Omdat die kerk leef uit waardes wat verby die tydelike strek, kan hy die hoop lewend hou en aan mense die moed gee om 'n nuwe tyd positief te betree. Juis omdat die kerk toekomsgerig is, kan hy verandering begelei en verandering 'n vaste kans gee.

Die gevare is dat die kerk slegs een van hierdie take sal kies. Die uitdaging is om al drie - behoudened, versorgend en vernuwend - in samehang en in ondersteuning van mekaar te behartig.

Vrye Weekblad

Mandela, die IRA en die PLO

Dit is darem maar snaaks hoe ontvanklik die wit politiek en wit openbare mening in Suid-Afrika steeds vir Britse en Amerikaanse vooroordele is.

Soos nou met die petalje rondom Nelson Mandela en sy uitsprake oor die Ierse probleme en die Palestynse Bevrydingsorganisasie.

Lanklaas was daar soveel warm lug en soveel hoë emosies oor sulke onskuldige opmerkinge. En in Suid-Afrika het koerante en politici soos papegaaie agternagekloek.

Of is dit dalk net 'n verskoning om die ingehoue drang om Mandela by te kom, vrye teuels te gee?

Mandela se uitlating oor die geweld in Noord-Ierland is 'n goeie voorbeeld.

Die ANC-leier het gesê hy is geraak deur die menseslagting in dié Britse "provinsie". Die twee kante moet met mekaar praat sodat die geweld gestaak kan word.

Vir ons klink dit na 'n sobere, gematigde uitspraak. Dit is tog hoe die mense van Zimbabwe en Namibia - en vele ander lande - uit 'n sindroom van geweld gebreek en vrede gemaak het.

Dit is tog ook wat in Suid-Afrika aan die gebeur is nou dat die ANC ontperk is en sy leiers met die regering gesels.

So waaroor die bohaai? Omdat die IRA en van sy splintergroepe van taktieke gebruik maak wat nie aan beskaafde norme voldoen nie? Omdat 'n mens nie "met terroriste praat nie"? Omdat die IRA eers "geweld moet afsweer" voordat die Britse regering met hulle praat?

Ag nee wat. Hier in Suider-Afrika weet ons mos van beter. Dis juis omdat die IRA van politieke geweld gebruik maak dat daar so gou moontlik met die organisasie gepraat moet word. Die gesprek moet juis in die eerste plek gaan oor die beëindiging van daardie geweld. En as die geweld eers afgesweer is, is die probleem halfpad opgelos.

Die Nasionale Party het ook jare lank dié drogredenasie van Margaret Thatcher gebruik om hul weiering om met bewegings soos die ANC te praat, te regverdig. En daardeur die argwaan van die Weste op die hals gehaal.

Goddank het die NP onder die leiding van FW de Klerk tot hul sinne gekom. Nou word daar onvoorwaardelik gepraat met 'n organisasie wat nog glo in 'n gewapende stryd. En vir die eerste keer sedert Uniewording lyk dit asof ons tog in ons leeftyd vrede, demokrasie en voorspoed gaan geniet.

Dieselfde prosesse - gesprekke tussen 'n regering en 'n bevrydingsbeweging - word tans met die heelhartige steun van Suid-Afrika, Amerika en Brittanje in Angola en Mosambiek gesteun.

Wat is die verskil, Maggie? Is die IRA 'n "terroristebeweging" en Renamo 'n "bevrydingsbeweging"? Is die verklaring dat die ANC geweld mag gebruik omdat swartmense nie stemreg het in die nasionale parlement nie, maar die IRA mag nie want hulle kan stem, nie 'n bietjie flou nie?

Al verskil 'n mens met die IRA se metodes, kan daar tog geen twyfel wees nie dat die aandrang op 'n hereniging van die Ierse eiland en die stryd teen Katolieke onderdrukking in Ulster legitiem is nie.

Dubbele standaarde, as daar ooit so iets was.

Dieselfde argumente geld sekerlik vir die Palestyne. Onses insiens is die beleid van die Israelse regering jeens die Palestyne en die besetting van die Wes-bank immoreel en 'n voortdurende bedreiging van die vrede in die Midde-Ooste. En die Israelse regering weier ewe kliphard om te onderhandel, terwyl hulle entoesiasties hande klap vir President De Klerk wat met die ANC onderhandel.

Mandela se vriendelike opmerkinge teenoor Fidel Castro van Kuba en Moeammar Ghaddafi van Libië val nie onder dieselfde sambreel nie. Dié twee regimes is nie juis bekend vir hul respek vir demokrasie en menseregte nie. Ons neem aan Mandela se vriendelikheid spruit uit dié here se hulp aan die ANC in die verlede, maar dit is tog jammer dat hy nie in dié geval ook 'n woordjie oor vrede en demokrasie aan hulle gerig het nie.

Die robbe

Dit was goed om te sien hoe vinnig en sterk die openbare mening homself (haarself?) laat geld het toe die planne om 30 000 robbe dood te maak, publisiteit gekry het.

Dit was ewe goed om te sien dat die regering, anders as in die verlede, gou genoeg besluit het om hom daaraan te steur en 'n moratorium op die slagtery aan te kondig.

Ons vind dit egter jammer dat die hele debat oor die robbe so oppervlakkig en emosioneel was.

'n Mens het naderhand die idee gekry die belangrikste rede waarom mense so 'n bohaai opgeskop het, is bloot omdat die robbe sulke oulike gesiggies het.

Daar is min aandag gegee aan die oorweginge rondom die gebruik van 'n oorvloedige bron van voedsel, of die verskaffing van werk.

Die rob is nie 'n bedreigde spesie nie. Allesbehalwe. Soos met die ontginning van vis en wild, is daar niks mee verkeerd om dié bron te ontgin nie, solank dit behoorlik gedoen word na goeie navorsing en beplanning.

Ons hoop die harte van die publiek gaan net so bloei oor die ernstige lugbesoedeling in veral Transvaal, die oliebesoedeling aan ons kuslyn, die bedreiging van ons strandmere en moerasgebiede en die gat in die osoonlaag.

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown 2113. Of bel met jou mening na (011) 836-2151.

Kry die ding aan die stert beet?

Madeleine du Toit skryf uit Pretoria:

Ek is getref deur 'n sin uit mnr. Slovo se toespraak by die loodsing van die SAKP: "Ons glo dat politieke pluralisme nou in die oorgangsperiode geldig is en ook nodig vir die skep van 'n sosialistiese toekoms..." As dit korrek en in verband aangehaal is, wonder ek wat beteken "nou in die oorgangsperiode".

Beteken dit as die SAKP aan die bewind kom, is dit weer uit met politieke pluralisme (demokrasie)? En waar is 'n mens dan? Is "grassroots"-demokrasie regtig moontlik, waar mense hul verskille plaaslik oplos en politieke partye nie nodig is nie? Government by management?

Dit sou wonderlik wees. Maar as jy nie met die management-styl saamstem nie, wat dan?

Of miskien het ek die hele ding aan die stert beet. Ek kon Marxisme nog nooit verstaan nie. Miskien is ek onnosel, of miskien het ek net nie die geloof nie.

Ek bly hoop op 'n demokrasie wat aan elke individu gelyke geleenthede sal gee, en die maksimum vryheid mits hy nie ander te na kom nie. Wat ook hebsug sal hok slaan, sodat niemand te onhebbeklik ryk word nie, en ons habitat in ag neem. Soos Tienie du Plessis sê, ons moet begin om meer te gee as wat ons neem. Stel jou voor, 'n demokrasie wat die heerlike diversiteit koester waarsonder die wêreld 'n vaal ashoop is en nie 'n blomtuin nie. Yl ek? Koester - geen groepwette of tierende fasciste nie. (En daarvan gepraat - dankie, Jannie Smith, waar jy ookal is.) Hoe skryf mens dit alles in 'n grondwet in?

'n Gedagte oor SAI Gerber se brief laas week. VW se nuusdekking is arbitrêr en ylbuiten jul dekking van regse terreur, en daarvoor is geen lof te hoog nie. Dis nie gebrek aan ruimte nie; julle het amper te veel meningsrubrieke. (Drie hoera's vir 'n briewerubriek waar mens kan sê net wat jy wil.) Dis ook nie altyd 'n personeeltekort nie, want soms swyg julle oor sake waarvan 'n mens weet julle weet. Nie eens 'n paragrafie in "Die Week" nie.

Die indruk is dat julle meer in menings belangstel as in nuus. Is dit waar? In hierdie dae het mens 'n groot nuushonger, en koerante is duur.

Naskrif aan Egbertus: Touche - ek moeslag. Maar die bordjies kan nie verhang word deur aanhalingstekens uit te haal nie.

'n Kort skuldgevoel

JE Grevelink van Faerie Glen skryf:

Ek het die afgelope maande met groot belangstelling u koerant gelees en ek moet sê u het my gewete as Afrikaanssprekende geraak en 'n skuldgevoel by my laat ontwikkel oor wat ons alles as Afrikanervolk verkeerd gedoen het. Ek het myself selfs begin assosieer met u idees en was van plan om my benadering ten opsigte van die nuwe Suid-Afrika te verander as gevolg van die skuldgevoel wat by my posgevat het.

Ek lees egter met groot verbasing dat volgens Business Day van 20 Junie u "onafhanklike koerant" befonds word deur Kagiso Trust. As die berig korrek is, is u dan niks anders as 'n frontorganisasie van IDASA (sic) en die ANC nie. Ek moet gevolglik aanvaar dat u afbrekende en vernederende styl van beriggewing niks anders is nie as ANC-propaganda teen die Afrikanervolk.

My groot dank en waardering gaan uit na Business Day vir hierdie ontmaskering en ek hoop dat my mede-Afrikaanssprekendes dienooreenkomstig tot die nodige gevolgtrekkings sal kom.

(Kagiso help Vrye Weekblad bloot met die opleiding van swart joernaliste. As u die koerant gelees het en werklik dink dit is 'n frontorganisasie vir enigemand, is naïef - Redakteur.)

Robbe en geregtigheid

Chris Albertyn van Scottsville skryf:

With reference to the stay of execution on the seals, for me the bottom line is one of values. I don't believe we can ever know the "facts" of the seals' ecology. As modern physics shows so clearly, the way in which facts are investigated, selected, and interpreted depends on one's values, which in turn are coloured by how we as humans see our role in this world.

It seems to me that, in supporting the slaughter of these seals, bodies like the Wildlife Society, the SPCA and the Endangered Wildlife Trust are saying that the only way to ensure the conservation of animals is by ensuring they have an economic or scientific value to human beings. I say to these people that by making seals just another commodity we are perpetuating the destructive modern western ideal of humans as masters and possessors of nature. By doing this we are encouraging human beings to see themselves as above nature, not part of it. This split is at the heart of our present crisis for it has meant a relationship with nature that is first and foremost exploitative and manipulative.

I ask these people to go and re-read a document I'm sure they all subscribe to, the World Conservation Strategy. In the preface to Chapter 13 the following is said:

Ultimately the behaviour of entire societies towards the biosphere must be transformed if the achievement of conservation objectives is to be assured. A new ethic, embracing plants and animals as well as people, is required for human societies to live in harmony with the world on which they depend for survival and well-being.

I would like to believe that the groundswell of public opinion against this slaughter reflect increasing numbers of people searching for a new global ethic of social justice and environmental responsibility.

'n Son op die horison

Terblanche Jordaan van Aucklandpark skryf:

In hierdie dae sien almal uit na die "nuwe" Suid-Afrika. Van ons regse vriende droom oor die dag wanneer hulle seuns weer op die trekkers gaan sit en hulle dogters met die bure se seuns gaan trou, want dan word ons plaas groter. Ons linkse vriende sal droom oor die dag wanneer almal kan woon waar hulle wil, skoolgaan waar hulle wil en stem vir wie hulle wil, want dan sal die bomme nie meer in Pretoria ontplof nie en niemand sal jou oog bloumoker op Durban se strand nie.

Ná etlike maande oorsee het ek teruggekom met die één wete: in hierdie land met sy rooi stof en sonskyn wil ek bly. Maar vergun my om 'n paar dinge uit te lig wat vir my as jong Suid-Afrikaner 'n doring in my vlees geword het.

My ideaal vir Suid-Afrika is eenvoudig: alle Suid-Afrikaners moet Suid-Afrikaners wees. My identiteit sal ten eerste gevorm word deur die feit dat ek 'n Suid-Afrikaner is. Dat ek blank is, sal nie my identiteit beïnvloed nie, wel my kultuur en my kultuur kan nie met wette gehandhaaf word nie. Natuurlik sal elke burger in hierdie land homself aanvoel waar hy kultureel inpas of

Vervolg op bl 22

Die Madiba en Maggie Show - is FW en PW volgende?

BROLLOKS EN BITTERGAL

Enigiets is moontlik. Veral in die politiek.

Daar, t die hele wêreld en wag vir die Ystervrou om vir kameraad Madiba heel op te eet, en hulle maak die Groot Vrede.

"The objective of establishing a personal relationship and rapport was fully achieved," lui 'n hartlike verklaring uit Downingstraat 10. "I came away full of strength and hope," sê Nelson ewe vrindelik.

Dit moes 'n groot geween en 'n gekners van tande onder die geledere van die Britse Anti-Apartheidsbeweging en die sekretariaat van die Gemenebes veroorsaak het wat so lank al probeer om dié twee teen mekaar af te speel.

Dit wys jou net. Enige twee vyande kan vriende word as hulle net hard genoeg probeer - en die gety teen die vyandskap gedraai het.

* Doktor Andries en Rooi Joe? Gatsha en Chris Hani? FW en PW?

Pikkewyne ook

Die polemiek oor robbe wat langs die Kaapse Weskus doodgeslaan gaan word, het nou tot by die kampus van die Universiteit van Venda uitgebrei toe die koshuisstudente besluit het om nie die kos wat hulle voorgesit word, te eet nie.

In hul klagte aan die universiteit het hulle gesê hul weier om langer die pikkewynvleis te eet wat in die koshuise bedien word.

Versekerings van die universiteit dat dit beslis nie pikkewynvleis is wat op hul borde lê nie, het op dowe ore geval.

Dis pikkewynvleis, het die studente volgehou.

* Dis eers na deeglike ondersoek vasgestel dat die klagte afkomstig is van die pikkewyne wat op die groothandelmaatskappy wat die kos aan Venda Universiteit lewer, Penguin Foods, se vragmotors geverf is.

Ag nee, wat

Ai, was dit tog nou nodig, dié souserige brokkie in Beeld vandeesweek wat skinder-skinder dat Wimpie en Elzabé de Klerk nie meer bymekaar woon nie.

Dit blyk dat die storie uitgelek het bloot omdat die egpaar die ordentlikheid gehad het om 'n brief aan vriende te skryf om dié reëling te verduidelik.

Wat egter opval, is dat Wimpie, altyd "die Staatspresident se broer", se status in dié geval skielik verlaag is tot bloot "bekende politieke kommentator".

* Dit lyk vir Brolloks of die De Klerk-egpaar heelwat styl geopenbaar het. Hoekom hulle daarvoor straf?

Hou duime vas

Bittergal is skielik 'n sokker-fan. Agter alles is dit toe nie so 'n slegte Engelse sport nie.

Maar Bittergal was bitter toe die Argentyne teen die Italianers wen. Diego Primadonna is seker die mees oorskatte - en mees windgat - sokkerspeler sedert George Best.

Aan die ander kant, het Brolloks gemeen, sou 'n eindstryd tussen die Argentyne en die Britte 'n lekker oorloggie kon afgee. Falklands all over again.

Maar nou ja, nou is dit die Argentyne teen die Duitsers.

Nou het Brolloks gemengde gevoelens. Die Duitsers speel inderdaad briljante sokker en verdien sekerlik om te wen. Maar moet 'n mens nie bekommerd raak oor die nuwe Duitse Bedreiging nie?

'n Mens meen nou maar, buiten die sokker is daar nog Steffi Graf en Boris Becker ook.

* En nou word die twee Duitslande een. Saam gaan hulle mos alles oorheers! Ook maar goed hulle speel nie rugby nie...

Welkom in die Nuwe Suid-Afrika!

Ja'k. Op party plekke in die Vrystaat vat dinge ook tyd om deur te dring. Maar nou is daar 'n gerug dat die AWB besluit het dié stasietjie se naam sal ná die regse staatsgreep aan Soweto oorgedra word.

Kom nou, oompie

Brolloks se oupa het hom altyd geleer 'n mens moet respekte hê vir oumense.

Harry Oppenheimer is oud, en daarom respekteer Brolloks hom.

Maar 'n mens kan darem nie nalaat om agter jou hand te lag as dié oubasie hoogheilig in die jongste Leadership Magazine perdedrolle vir vye probeer verkoop nie.

"We have had good reason to regret the damage done to South Africa by the argument that a mutually beneficial relationship exists between apartheid and capitalism," skryf oom Harry.

En dan gaan hy voort om te verduidelik hoe dit nooit waar was nie, hoe Groot Kapitaal in elk geval nooit iets aan apartheid kon doen nie, en hoe 'n wonderlike progressiewe rol hulle nou speel.

* Aftreetyd, oom Harry. Laat Big Julie Ogilvie Thompson nou maar die liegwerk doen. Hy word genoeg betaal daarvoor.

Bemiddelaars vir 'n ou titseltjie glory?

Die PAC, vrinde, bied aan om as bemiddelaar tussen die ANC en Inkatha op te tree.

Prysenswaardig, sou'k sê, in hierdie tye. Maar Egbertus ondervind 'n polsende twyfel of die bedoelings eerbaar is.

Sou dit nie eerder die wanhopige gebaar wees van 'n organisasie wat 'n 'also ran' in die wedloop is nie?

Nie 'n sleg idee nie, so kan hulle in die nuus bly en boonop 'n bietjie reflected glory kry van beide partye.

Intussen het die koeksistergilde aangebied om as bemiddelaar op te tree tussen Doktor Wobble en die DP. Oh doctor I'm in trobble...

Die geldtrommels loop oor....

In hierdie tye van free enterprise is almal tog te gretig om 'n deeltjie van die redistribution of wealth in te palm. Gevolglik is lospryse en belonings aan die orde van die dag.

Die Skoon Administrasie het eintlik die pas aangegee. Dis duidelik dat mister Vlok se begroting 'n aansienlike boost gekry het, dalk maak die ANC deesdae 'n bydrae, dis immers waar dat die polieste lang ure werk om hul leiers te beskerm.

Iedergeval, die vrome minister gooi die blare rond asof die tyd vir die groot escape reeds aangebreek het.

Eers word die knape met die blink knope in die botter gegooi (van botter gepraat, lees verder as julle galsterig wil raak). Toe kom hy met die allersappigste losprys op die kop van Piet Skiet Rudolph wat ten aanhore van die bedraggie sekerlik verskoon sou word as hy sy middelnaam verkeerd spel. Dit verg lojaliteit om teen R50 000 bestand te wees.

Kort op die hakke van die polieste kom die aanbod van broeder Terreblanche, vegter vir geregtigheid. Seg die dierbare messias van die Afrikanervolk dat die AWB die minister se aanbod sal match deur 'n losprys op die kop te sit van enigeen wat so ondernemend sou wees as om vir Piet Verdriet te verraai.

En soos 'n ware Springbok Radio Christmas Fund word die laaste bod oortref deur die Wit Wolwe en die Boereleër wat R100 000 uitloof op die hoof van Jan Smith (kan dit waar wees?), Vrye Weekblad se informant oor die regse rigor mortis.

Nou kom daar vele gedagtes by Egbertus op, almal van hulle sonder 'n sweempie skeptisisme.

Vrinde, waar sou die AWB so 'n spul geld vandaan kry? Selfs die banke het nie soveel om beroof te word nie, times is tough soos moeder sê wanneer sy in 'n Ingelse bui is, soos wanneer die Queen Mother verjaar en so.

En die stomme Wit Wolwe, om van die Boereleër nie te praat nie, wie dié ou spul geld ook al mag wees.

Wys my eers julle geldjies, broeders, dan gee ek Jan Smith vir julle.

Stop jou pyp

Die ander edele gedagte wat ek koester is dat onse ou volkie darem uitgeknip is om dwars te trek.

Hoeveel regse fanatiese bewegings het daar die afgelope ruk soos swamme ontstaan? Soveel lede as wat daar is, soveel organisasies is daar. Elkeen wil 'n baas wees.

En dis daar waar die hele mentaliteit van die hele gespuis opgevlek lê: sonder baasskap is die Afrikanersiel gestroop van sy drif. Stop jou pyp daarmee, Piet.

Careers en medaljes

Vrinde, het julle al vir Magnus PI bekyk by seremonies en dinge?

Dis behang van de medaljes vir al die veldslae waarin hy opgetree het, in die voorste linie natuurlik. Wie skuil nou agter linies van sewentienjariges?

Iedergeval, die man het mos styl, dis dié dat hy sommer generaal is daarby, al is hy ook PI. Soos Idi Amin en kolonel Gadaffi gewys het: as jy moet mislei, mislei groot.

Dis dié dat mens verstom staan oor die stoffasie waarvan die regse militariste gemaak is. Sersant Terreblanche het nou nie juis die polieste aan die brand gesteek met sy snelle bevordering nie, en die Wit Wolwe se grootste ambassadeur het dit tot op die rang van konstabel gemaak. Toe kon hulle hom nie verder demoveer nie.

Nou lees die Klaagvoorts van broeder Rudolph se chequered career. Afgesien van al die politieke partye waartoe hy hom plegtig verbind het (soos die AWB, HNP, KP, Afrikanerwerkersbond, Boerestaat Party) het hierdie siel in dertien jaar by die polieste voorbeeldiglik gevorder tot warrant officer.

Adjudant Rudolph herinner sterk aan korporaal Schickelgruber wat later gevorder het tot die rang Hitler.

In sulke hande word die lot van die Afrikaner kwansuis geplaas. 'n Mens is uiteraard dankbaar dat jy nou gerus kan slaap.

'n Lekker ou computertjie

Van geld rondgooi gepraat.

Die ANC skaf glo nou vir hulle 'n sappige computer aan wat 'n hele paar miljoen dollar kos. Dis nodig sien, om tred te hou met al die beloftes wat om die tafel gemaak gaan word.

Mooi so comrades, en as julle ietsie kort is, vra die Boereleër om 'n voorskotjie. Maar geliefdes, by wie word die masjien gekoop?

Die voëltjie fluit dat dit IBM is, grootste brekers van sanksies. Seg Moeder dis nou wat 'n mens practical politics noem.

HOE RYM DIT DAN?

EGBERTUS KLAAGVOORT

Clarified botter

Die ander geldstorie is een om van te stik. Die Suiwelraad onder Miena Moe het R600 000 verloor op uitvoer van botter en kaas. Toe's daar 'n tekort, wat natuurlik niks van die beplanning sê nie. Toe voer hulle botter en kaas in en verkoop dit teen 'n wins, van R700 000. Nou wat wys dit dan?

Eenvoudig: voer die ganse oes uit, voer dit weer in en maak 'n wins.

En arme Miesies Klaagvoort en die hele nasie ly daaronder omdat koeksisters, ons stapelvoedsel, met Stork gebak moet word. Dis verdomp onbybels.

BRIEWE

Son op die horison (Van bl 20)

nie, en ek het 'n goeie vermoede dat Loftus Saterdae wit sal wees en Ellispark Sondae swart.

Daar is drie redes waarom die Afrikaner by name nie apartheid wil los nie. Ten eerste omdat hulle bang is die swartmense maak met hulle, en behandel hulle soos diegene die swartmense behandel het die laaste honderd jaar. Ten tweede omrede hulle bang is hulle verloor hulle identiteit. Is julle identiteit dan so broos, so breekbaar en so engerig dat dit met wette gehandhaaf moet word? Hang julle identiteit dan af van wie langs jou woon, wie saam met jou stem, wie saam met jou op die grens veg, wie saam met jou die landslied sing en wie jou kinders bedags oppas? Soos ek sê, ons sal elkeen sy kuluur behou binne 'n bepaalde sosiale raamwerk wat elemente soos godsdiens, opvoeding, loopbaan, huisgesin en kultuur sal bevat.

Die probleem vandag is egter dat in die sogenaamde Christelike godsdienstige huise van ons Afrikaners word die norme waarvolgens kultuur geskep word, nie meer in Gods Woord gevind nie, maar elders: in die enkele mens, in die gemeenskap, in die groep, in die ras en in die volk, in die staat. So word kultuurvorming self 'n daad waarin die mens sy eie prestasievermoë aanbid, waarmee hy vir homself geen lewensruimte skep nie, nie sy naaste dien nie en nie die natuur en daardeur die kultuur, tot veredeling lei nie, maar tot verwoesting.

As afgestudeerde predikant en Christen spreek die getuienis van hierdie regse broers van 'n stuk egoïsme en onverdeelsaamheid. Ek sê dit met dodelike erns: Dr Treurnicht se gebed die 26ste Mei by die Voortrekkermonument spreek van 'n "kultuur"-god wat gereduseer word tot 'n "ons"-god wat tog in besonder na die Afrikaner moet oplet. Dit is vir my 'n sonsondergang - en verwag 'n mens in hierdie dae dat die kerk hom hierteen sal uitspreek, want dit tas die wese en persoon van God aan. Die derde rede waarom hulle nie apartheid wil laat gaan nie wil ek noem: 'n gesindheid van onverdraagsaamheid, en 'n gees van onmededeelsaamheid. Natuurlik sal ons van ons hoë standaarde moet afsien as ons met almal in hierdie land wil deel, maar is dit nie beter om met 'n bietjie minder klaar te kom as wat ons 'n kans staan om alles te verloor nie?

Ek pleit by elkeen wat in hierdie land wil woon en leef, kom ons los ons kleinigheid, ons neerhalendheid en ons selfsug en ons wys vir die res van die wêreld wat in ons steek. Aan diegene wat wel wil moor en wil hoon om hulle self te wil beskerm, 'n ernstige vermaning: moenie simpatie verwag van mede-blankes en Afrikaners as u en u kinders se bloed u duurgekoopte akkers deursypel nie, moenie staatmaak op ander as u alles verloor nie, want kyk, die son is reeds rooi op die horison. Dít is ons behoud! Soek u Skrif hiervoor, liewe vriend wat nog twyfel. Lukas 9:24 "want elkeen wat sy lewe wil behou sal dit verloor, maar elkeen wat sy lewe om My ontwil verloor, sal dit behou."

(Brief verkort - Redakteur)

Kleinadvertensies

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Clara of Cathy (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 177, Fordsburg 2113. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

PERSOONLIK

Die Takhare vir Vrede sê miskien moet Madiba nou liewer huis toe kom.

Bleskoppe teen Apartheid sê miskien moet Winnie liewer agterbly. Lank lewe die designer revolution!

Uitdaging: Geëmansipeerde, individualistiese, skraal, Christelike dame (40) wil ontwikkelde mans (40-48) ontmoet (platonies of andersins). Sy hou van alle vorme van kuns en stap. Geen MCP's, Piet Skiet of mans wat bedreig voel deur nagraadse kwalifikasies nie. Skakel Virginia Woolf saans en naweke (011) 672 8544

WOONPLEK

Gesoek: Vriendelike jong man om huis met arm akteur te deel teen R250.00 per maand. Skakel Hennie (051) 80850

Mayfair-Wes: Wil jy jou huis in Mayfair-Wes teen 'n redelike prys verkoop? Ek stel belang. Skakel 83-77442.

Garden Route: Riverside House, Great Brak River R50.00 per person per day B & B. Lunch/ Dinner extra. River frontage. Splendid beach nearby. For more information phone (04442) 3387

BRIXTON: Nie-roker om 'n huis van 1 Augustus af te deel. R440 per maand. Vir meer inligting skakel Karen by (011) 839 1494

DIENSTE

AGGRIEVED BY AN UNFAIR DISMISSAL FROM WORK? You may legally claim compensation and/or re-instatement in your job. Please contact: Tel (011) 609 3405. Fax (011) 609 3405 for immediate assistance

REGTERBREIN-DINAMIKA: Vergroot jou kreatiwiteit, produktiwiteit, probleemoplossingsvermoë, intuïsie en kommunikasie dramaties. 'n Werkswinkel van 67 aangename oefeninge aktiveer jou artistieke brein. Skakel (011) 643 4659

BEDREWE VERWER Huise, woonstelle, kantore. Uitstekende verwysings. Vir verdere inligting skakel (011) 728 4678 (Vrydae, Saterdae en Sondae) of skakel (011) 787 7734 Maandae

TIK EN VERTAALWERK Bel Louise by (012) 46-6577

TAROT READINGS: uncovering what you really are, by letting yourself be yourself by letting yourself that is not yourself, fall away R30. Please phone Ushke at (011) 614 - 5398

DIENSPLIG ADVIESDIENS Vir gratis en onafhanklike advies op enige navrae oor diensplig. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w) Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30nm tot 7.30nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 320 2230 Alice (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Metodistekerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30nm tot 7.00nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Ons bied ook werswinkels en opleidingsprogramme aan oor geweld teen vroue. Vir verdere inligting skakel (011) 642 4345

VISUAL ART COURSES Learning to see. Eye training to look at shape, form colour dimension translated into drawing, painting, sculpture and crafts. Classes available day and evenings for children and adults. Phone Maggie van Wezel at 614 7297 after 5 pm

Crafts Have you got some unusual Knick-knacks to sell at the Flea Market? Tel Manfred at (011) 788 3994

The Institute for Philosophical Practical and Teaching offers the opportunity to gain perspective on existential crises and problems in living. For more information phone (011) 648 3079

AFRICAN LANGUAGE An introductory Zulu language and culture course will be commencing on Saturday the 7th of July 1990. The course will be 12 consecutive mornings. Meetings will be held from 10am till 12pm, and the venue will be in Parktown. To secure a place phone Viv at 483 1572. All welcome

GEBEURE

Woensdag 11 Julie: U word vriendelik uitgenooi om u wegneemete om 1nm na die Amerikaanse Inligtingsdiens, 3e vloer African Life-gebou, Commissionerstraat 111, Johannesburg te bring vir 'n reeks middaguur video's getiteld "Ethics in America - The Human Experiment": Die video's ondersoek die dilemmas wat dokters, wetenskaplikes en regeringsburokrate oor morele kwessies in die gesig staar. Almal is welkom.

SAKE

Borge word gesoek vir 'n ouetehuis-projek te Bloemfontein. Rev. Grant, Bus 4298, Bloemfontein.

MARK

Illustrations, comics, logos and graphics designed. Good, quick and cheap. Contact M Krouse and A Lord at (011) 339 6880 day and night

Kashgar

Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880-3566

Tarief: R15 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

JACOB RegoP

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....

Adres: ....

.... Poskode: ....

Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Die July - in Afrikaans

Die July word vanjaar effens oorskadu deur Wimbledon en die sokkerreeks om die wêreldbeker. FW (FRANCOIS WOLFAARDT) is boonop kwaai omgekrap omdat Afrikaans so in wedrenkringe afgeskeep word. Hy wil die saak nou regstel

EK besef dat generaal De Wet 'n perdeman en ruiter van formaat was, maar dit bly maar 'n feit dat die wedrenbedryf - en perdewedrenne self - oorwegend 'n Engelse sportsoort is.

As jy nie met my saamstem nie, kyk maar gerus na die name van die eienaars, jokkies, afrigters en perde in die July Handicap wat Saterdag op Greyville beslis word.

Die enigste Afrikaanse name wat ek herken, is dié van jokkies Strydom, Odendaal, Vermaak en Coetzee. En hoe lank sal Felix Coetzee en Eugene T oor generaal De Wet se spogperd, Vonk, kan praat voordat hulle noodgedwonge na Jani se taal oorslaan?

Ek meen juis dat die oorheersing van Engels in die sportsoort een van die hoofredes is waarom die Afrikaner oor die algemeen sukkel om geld op die perde te wen.

Dink net hoeveel makliker die July Handicap sou wees as al die besonderhede in Afrikaans was - of as daar ten minste Afrikaanse uiteensettings van die perde se kanse was.

Ek voel dis tyd dat dié saak reggestel word. Bestudeer gerus my Afrikaanse wedrenwenke en kyk hoe maklik dit is om 'n wenner te kies.

(Al die deelnemers word nie bespreek nie. Die donkie is dalk wel 'n wonderlike ding, maar nie een verteenwoordiger van dié spesie staan môre 'n kans nie).

Die perde:

Aquanaut: Kom ons noem hom sommer Waterkan. Sy afrigter, Markus Watters, meen dat dié sesjarige vulletjie nog 'n blink toekoms voor het. Hy weet van perde wat op 25 nog vrou soek. Maar perdewedrenne is nie vrouvat nie.

Jungle Warrior: Dis Engels vir Zoeloe. Hier is nou 'n redelike Afrikaanse kombinasie. Die eienaar is Daan le Roux en die jokkie Piere Strydom. Terrance Millard bederf egter alles.

Tropicante: Dié Argentynse perd se eienaars sal waarskynlik nie juis welkom voel in die Nuwe Suid-Afrika nie: Mnr en mev DR White. (Teen saktyd kon ons nog nie vasstel of die DR vir Dutch Reformed staan nie).

First City: Glo vernoem na Pretoria. Die eienaar? Bles Bridges. Enough said.

Chattaronga: Hy het in sy laaste wedren 'n loesing in Bloemfontein op die lyf geloop. Wat gaan maak hy nou in Natal?

Sealegs: Dié Nieu-Seelandse perdjie het Suid-Afrikaners reeds meer geld uit die sak gejaag as die praatjies van daardie land se voormalige eerste minister, David Lange. Nee wat.

Target Five: Hy mik vir 'n vyfde plek. Sal gelukkig wees as hy dit haal.

Allied Party: Nogal 'n gepaste naam in dié tyd van versoeningspolitiek. Die eienaar, Ismael Patel, wil vir die Raj wys hoe 'n wenner in die nuwe Suid-Afrika gaan lyk: oud en bruin.

Respectable: Vreemde naam om in die wedrenbedryf aan te tref.

San Carlos: Die Carlos-deel klink dalk volksvreemd, maar "San" is mos so Afrikaans soos mosbolletjies en plaasbotter. Dié perdjie het onlangs van stal verander, maar dit is geen waarborg dat hy sal verbeter nie. Vra maar vir Wynand Malan.

Periquin: Nog 'n Argentynse perd (beteken dit dalk die sportboikot is op 'n end?) Soos sy landgenoot Maradona word hy hoe ouer, hoe skelmer.

Lord Balmerino, oftewel Heer Balskaap: In Amerika geteel, sy loopbaan in Brittanje begin, is nou 'n Suid-Afrikaner met 'n Chinees in die saal. Dalk 'n wenkombinasie.

Dramatic Verve: As hy wen is die tyd ryp vir 'n Boerestaat waarin net wit perde toegelaat word om te jaag. Almal sal noodgedwonge gunstelinge wees: geen plek vir Dark Horses nie.

Olympic Duel: Dié merrievul was in een stadium die groot July-gunsteling. maar dit is nie altyd die gunstelinge wat wen nie. Vra maar vir FW (Nee, nie dáái een nie. Francois Wolfaardt).

ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

Vrye Weekblad

Vrye Weekblad is 'n onafhanklike weeklikse koerant wat uitgegee word deur Wending Publikasies Beperk (Reg. no. 88/04168/06). Die direkteure van Wending Publikasies Beperk is Max du Preez, Christo Nel, Chris Otto, Van Zyl Slabbert en Sample Terreblanche. Die aandeelhouers van Wending Publikasies Beperk is die direkteure en werknemers van die maatskappy.

Wending Publikasies Beperk en Vrye Weekblad se adres is: Breëstraat 153, Newtown.
Die posadres is Posbus 177, Newtown 2113.
Die telefoonnommer is (011) 836-2151-9 en die faksnommer 838 5901.

Redaksie
Redakteur: Max du Preez
Hoofredaksie: Elsabé Wessels, Jacques Pauw, Ina van der Linde en Hennie Serfontein
Nuusredaksie: Christelle Terreblanche, Christelle de Jager, Audrey Brown, Pearlie Joubert, Phineus Tshukudu, Irene Louw
Sub-redakteur: Ryk Hattingh
Ontwerp: Andrea Vinassa, Esma Anderson
Vrydag-redaksie: Andrea Vinassa, Koos Prinsloo
Sportredakteur: Tinus Horn
Vrye Weekblad Boeke/Books: Koos Prinsloo, Ryk Hattingh

Bestuur
Advertensies en bemarking: Manie Eagar, Kee-Leen King
Administrasie en verspreiding: Kee-Leen King
Redaksionele assistent: Cathy Fennessy
Navorsing en biblioteek: Laetitia Pople.
Boekhouding: Clara Nkutha
Kantoorbestuur: Joseph Moetesi, Vernon Zulu, Hazel Woodward

Buitekantore
Kaapstad-kantoor: Christelle Terreblanche.
Tel (021) 24 8049 / 23-2722
Pretoria-kantoor: Ina van der Linde. Tel (012) 834 879

Vrye Weekblad kos R1,33 plus 17c AVB. Dit kos R75 (AVB ingesluit) om vir 'n jaar lank in te teken, en R40 (AVB ingesluit) vir ses maande. In Namibia, Swaziland, Lesotho en Botswana kos die koerant R1,50 plus verkoopbelasting. Tariewe vir buitelandse intekenare is op navraag by (011) 497-2911 beskikbaar. Probleme met verspreiding moet gerig word aan Cathy Fennessy by (011) 836 2151.

WP kan voortou neem in Afdeling B

THABO DANIELS

DIE rugbyspan van Westelike Provinsie, houer van die SA Beker, sal die voortou in Afdeling B van dié reeks neem as hy môre in 'n wegwedstryd met City and Suburban afreken.

Die WP het hom skitterend reggeruk ná sy skoknederlaag teen Suidwestelike Distrikte. Sy oorwinning met 20-3 teen die Grens bewys dat hy weer sy ou vorm herwin het.

In die lig van dié sege kom die vyf veranderinge en twee posisionele skuiwe wat die WP-keurders aangebring het, nogal as 'n verrassing. Spelers wat die trekpas gekry het, is die vleuel Faik Davids, die losskakel Shafiek Cornelus, die voorryman Faik Hendricks, die slot Richard Britten en die agtsteman Yayga Sakier.

Jacob Stuurmag skuif van senter na losskakel en Armien Kannemeyer van flank na agtsteman.

Die tweestryd tussen die heelagters, Wayne Mackay (City) en Anwar Majiet, die WP-kaptein, kan een van die hogtepunte wees.

Majiet is een van die opwindendste spelers in Saru-rugby. Sy vermoë om verdediging in aanval te omskep, en sy sterk lopies wanneer hy by die agterlyn aansluit maak van hom 'n bitter moeilike teenstander.

Die WP kon nog nie voorrymanne of slotte vind wat aan hom goeie besit in die vaste afdelings van die spel besorg nie. As City hieruit kan munt slaan, kan hy dalk verras. Baie sal dus afhang van sy voorry, Lindsay Botha, Kevin de Bique en Alan Barthuis.

City se vertoningslys teen die WP is egter nie juis watwonders nie. Daar is kwesplekke in die WP se mondering, maar die harde kontakrugby wat hy speel maak altyd van hom 'n moeilike teenstander.

In Afdeling A speel Port Elizabeth op sy tuisveld teen Suidwestelike Distrikte. PE het verlede week amper verras teen die Oostelike Provinsie, en is die gunsteling om môre te wen.

Vrye Weekblad
Sport

Bl 23: FW se July-wenke

Argentinië verdien om te verloor

'Maradona is die duiwel!'

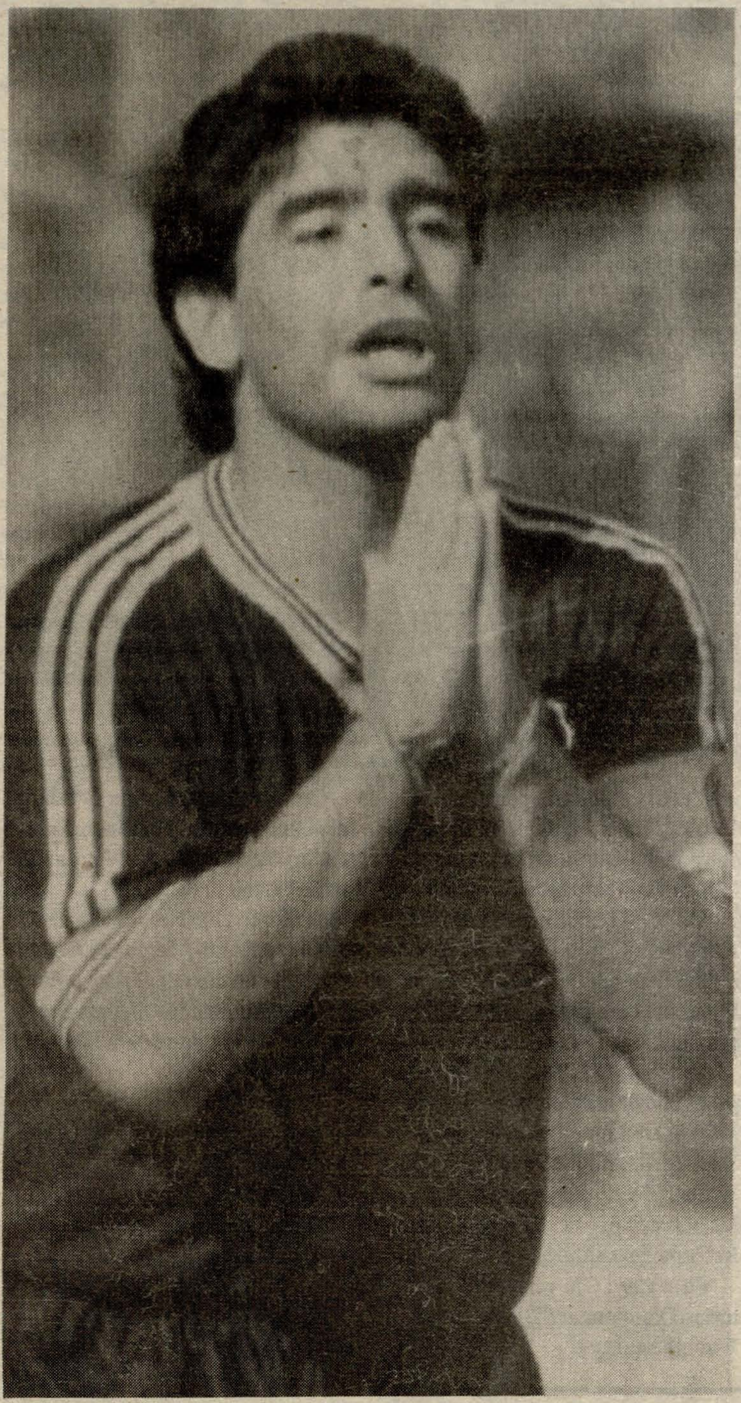

Diego Prima-donna?

Diego Maradona is die soort sportman wat 'n mens nuwe waardering vir Naas Botha gee; Naas is stellig net so verwaand soos die Argentynse sokkerster (wat terloops een van sy helde is) maar hy kroek darem nie. Maradona is 'n man wat sonder skroom 'n bal met die hand in die doelnet laat beland en dan onskuldige toeskouers daarvoor blameer. ("The hand of Maradona and the hand of God," het hy vier jaar gelede gesê toe hy Engeland uit 'n plek uit die kwarteindronde verneuk het).

Berigte deur TINUS HORN

SELFS mense wat voor die aanvang van die sokkerreeks om die wêreldbeker geen gunstelinge gehad nie, sal tydens Sondagaand se eindstryd styf duim vashou - dat Argentinië verloor.

Diego Maradona en sy makkers, wat die eindstryd met strafdoele gehaal het, het tydens dié toernooi geen nuwe aanhangers bygekry nie. Hul minagting vir al wat reël is, kan 'n mens hulle nog amper vergewe. Hul dramatiese toneelspel druis egter in teen alles wat ons onder die term "sportmangees" verstaan.

Hul patetiese pleidooie aan die skeidsregter in hul halfeindstryd teen Italië het 'n mens naar laat voel. Julie Covington se tranetrek-trefferliedjie uit die jare sewentig: "Don't cry for me, Argentina," kon maklik die toernooi se temalied gewees het.

En nou is hulle in die eindstryd.

Hul teenstander, Wes-Duitsland, het in Woensdag se halfeindstryd teen Engeland by tye skitterende sokker gespeel, maar was uiteindelik effens gelukkig om te wen.

Engeland, wat vooraf geen kans gegun is nie, het met 'n briljante Gary Lineker aan die spits die meeste aanvalswerk gedoen en die Duitsers só heeltemal onverhoeds betrap.

Tog moet Rudi Voeller (as hy betyds fiks is), Jurgen Klinsmann en kie as gunstelinge vir die eindstryd beskou word omdat hulle deur die loop van die toernooi nie 'n enkele wedstryd verloor het nie en baie minder foute maak as Argentinië.

Soos dit 'n internasionale sokkerspan betaam, weet die Duitsers ook hoe om te maak of hulle seerkry wanneer 'n teenstander dit in hul nabyheid waag terwyl die skeidsregter in hul rigting kyk. Maar hul toneelspel steek sleg af by Maradona-hulle.

Hulle het teen Engeland darem gewys dat hulle meer as net voorspelbare sokkermasjiene is. Berekend is hulle beslis, maar hul balvaardighede sal nie Sondagaand teen dié van Argentinië afsteek nie.

As dié uitslag ook met 'n strafskopstryd beslis word, sal die Duitsers wen. Hul vier pogings teen Engeland was almal hard en dodelik sekuur, buite die bereik van die doelwagter Peter Shilton.

Argentinië het in die eerste ronde teen Kameroen verloor en teen Roemenië gelykop gespeel, en was in die kwarteindronde gelukkig om Joegoe-Slawië in 'n doelskop-kragmeting ná bykomende tyd te klop.

Hulle het hul beste sokker van die toernooi teen Italië in die halfeindronde gespeel, maar het hul oorwinning meer te danke aan blatante Suid-Amerikaanse intimidasie (van hul teenstanders én die skeidsregter) as aan die legendariese Suid-Amerikaanse flair.

Italiaanse koerante was nie beïndruk nie. "Maradona is die Duiwel," het een van die vleiender opskrifte dit uitgeskreeu.

Hy is en bly egter 'n meester. Die doel-kans wat hy uit dun lug vir Claudio Caniggia teen Brasilië geskep het, was een van die beste stukkies individuele spel van die hele toernooi.

(Sy pogings van die doelkolletjie af in sy span se laaste twee wedstryde was egter nie die werk van 'n sokkerlegende nie. Teen Joegoe-Slawië is sy poging maklik gekeer. In die wedstryd teen Italië het 'n ewe vrot skop egter wel in die net beland.

Die uitspeelwedstryd om die derde plek gaan ook kookwater-sokker oplewer. Engeland, wat nooit verby Kameroen moes kom nie, het baie beter teen Wes-Duitsland vertoon.

Die tuisspan, Italië, wat die toernooi as gunsteling begin het en straks wel die beste span was, sal as gunsteling op die veld draf. 'n Maklike wedstryd sal dit egter nie wees nie.

Wonder-tieners is hier om te bly

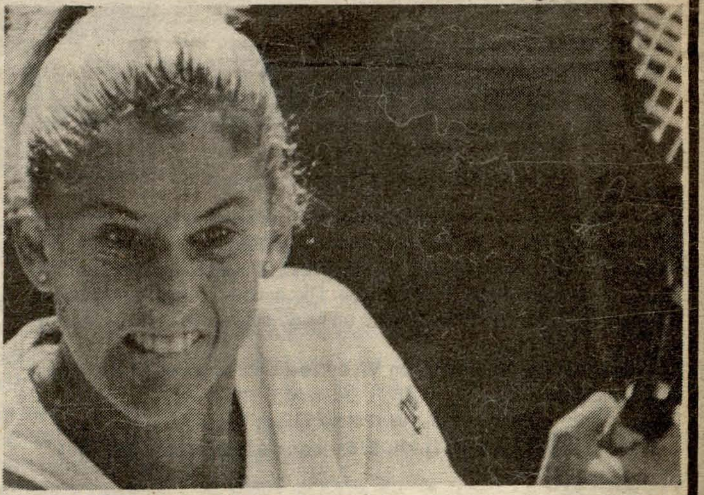

TIENER-SENSASIES op die tennisbaan is geen nuwigheid nie. Tracy Austin en Andrea Jaeger was albei maar skaars in hul tienerjare toe hulle van die groot name in wêreldtennis goed laat skrik het. Roem het egter te vroeg vir hulle gekom, en hulle was uitgebrand voordat hulle hul ontsaglike potensiaal behoorlik kon ontgin. Die jongste tiener-aanslag is egter anders, omdat daar so deksels baie van hulle is, en omdat hulle klaarblyklik die druk wat welslae meebring, kan verwerk.

Monica Seles (foto) en Jennifer Capriarti lei die aanslag. Seles het reeds die Franse Ope-titel agter haar naam, maar is op Wimbledon deur Zina Garrison geklop. Capriati het haar teen die kragspel van Steffi Graf vasgeloop, maar nie voordat sy ses potte ingepalm het nie.

Jimmy Connors het by 'n geleentheid gesê die probleem met ervaring op die tennisbaan, is dat dit soveel tyd kos om op te doen. "Wanneer jy dit het, is jy te oud om dit te gebruik." Seles-hulle sal nie dié probleem hê nie.

SA kan baie by Skotland leer

IS Suid-Afrika steeds een van die voorste rugbylande in die wêreld? Die skitterende rugby wat die tweede toets tussen Nieu-Seeland en Skotland onlangs opgelewer het, het 'n mens nogal laat wonder.

Op 'n sopnat Eden Park het Skotland gewys wat 'n span met min balbesit en baie verbeelding kan doen.

Die Skotte is in die skrums verneder, maar het met skitterende agterspel in die wedstryd gebly. Hulle was eintlik die beste span op die veld, maar onnodige oortredings het hulle die wedstryd gekos (21-18).

Die speler van die wedstryd was ongetwyfeld die Skotse heelagter, Gavin Hastings. Sulke heelagterspel sien 'n mens nie aldag nie. Veral die drie wat hy geskep het, was 'n juweel.

Toe hy tussen sy twee senters insny en na regs swenk, het die Nieu-Seelandse verdediging soos een man in daardie rigting genael voordat hy 'n briljante dwarsskoppie na die ander kant geloods het. Sy linkervleuel het die wedloop na die bal gewen, wat hy net in die doelgebied moes toeval.

Watter Suid-Afrikaanse heelagter kan so vinnig dink?

Dit is interessant dat 'n hele paar spelers wat hul internasionale loopbane in Suid-Afrika as lede van die Kavalier-span begin het, nou sleutelmanne in All Black-geledere is.

Die Kavaliers se toerbestuur, Colin Meades, Brian Lochore en Ian Kirkpatrick, het baie wenkbroue laat lig toe hulle destyds vir Murray Mexted gepos het om vir Wayne Shelford op agtsteman plek te maak.

Die tyd het hulle egter reg bewys; vandag is Shelford nie net die All Blacks se kaptein nie, maak ook ongetwyfeld die beste agtsteman in die wêreld.

Die losskopstut Steve McDowell, wat in die derde en vierde toetse lelik deur Piet Kruger in die skrums verniel is, het sedertdien ook in 'n baie goeie speler ontwikkel.

En dan is daar Grant Fox. Dié klein losskakel is die voorste puntemaker in wêreldrugby. Nie Naas Botha of Michael Lynagh kan by hom kers vashou nie. En hoewel sy stewel sy grootste bate bly, weet hy nou ook hoe om sy agterlyn te gebruik.

*** Hier te lande nader die reeks om die Lionbeker nou 'n hoogtepunt. Albei halfeindstryde maak heelwat belangstelling gaande, maar veral Transvaal, wat Noord-Transvaal of Loftus pak, gaan goed dopgehou word.**

Jannie Breedt se manne speel nou weer soos in 1986 en 1987, toe hulle dié trofee ingepalm het.

Net die tyd sal leer of hulle hul skittervertoning teen die Blou Bulle drie weke gelede kan herhaal. Die Noorde lyk dié keer veel sterker, en sal hul man veral in die skrums beter staan.

Transvaal sal stellig weer groot druk op Naas plaas. Dit sal egter veel moeiliker gaan as die Noorde voorlangs meer weerstand bied.

In die ander wedstryd pak Natal die WP. Die Piesangboere het verlede week hul heel beste vertoning van die seisoen gelewer tot hulle die Vrystaat in Bloemfontein verpletter het.

Te oordeel na dié vorm, behoort hulle te wen.

Dit lyk dus na 'n eindstryd tussen Natal en die Noorde.

Vrydag

onder redaksie van
ANDREA VINASSA

Laatnuus

Barbara Masekela, hoof van die ANC se Departement Kuns en Kultuur, het in 'n toespraak by die Grahamstad-Fees gevra dat die kulturele boikot moet voortduur. Winnie Mandela, vrou van Nelson Mandela, het in haar openingstoespraak by die Zabalaza-Fees in Londen, dieselfde pleidooi gelewer

MOIRA LEVY berig uit Londen dat Lauretta Ngcobo van die Pan Africanist Congress vir 'n nuwe fokus op die plattelandse leefwyse gevra het en gesê het dit is belangrik om die sterk punte van tradisionele Afrika-kultuur te laat herleef, terwyl die skrywer Nadine Gordimer só vir Bertolt Brecht aangehaal het: 'To speak of trees is treason'. Sy het gesê: 'Now we can speak of trees, we can speak of human beings and all their faults'

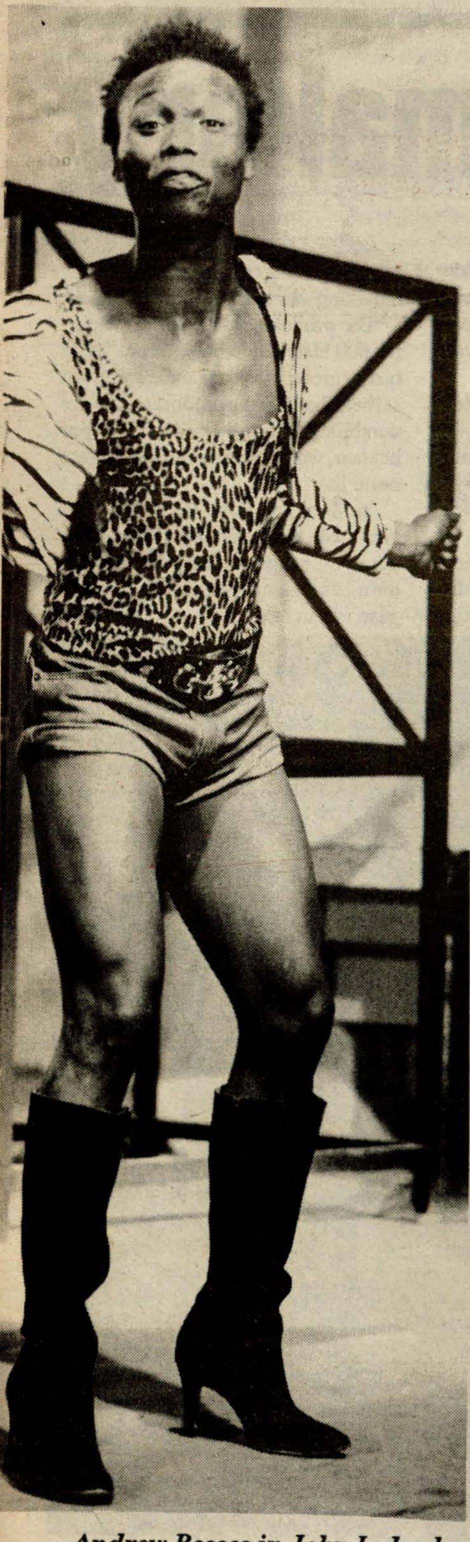

Andrew Bosses in John Ledwaba se 'Street Sisters' wat op die Grahamstad-fees aangebied is. Lees 'n resensie van die stuk op B4

Een land; twee feeste

SA teater staan by 'n kruispad

ANDREA VINASSA op Grahamstad

TWEE feeste, twee stede, twee kulture? Dit is seker nie toevallig dat die Standard Bank se Nasionale Kunstefees op Grahamstad en die ANC se Zabalaza-Fees in Londen tegelyk plaasvind nie.

Ywerige liberale menings oor die teenstrydighede van 'n teaterfees op 'n plek soos Grahamstad waar die werkloosheidsyfer in die township op iets soos 70 persent staan, is al holruggery. Ons kan ook ingaan op die teenstrydighede van 'n Suid-Afrikaanse kulturele fees in Londen - al is dit somer daar.

In Grahamstad wens jy dat jou voorouers nooit voet aan wal gesit het in só 'n triestige plek nie. Maar dis nie net die weer wat almal aanspoor om 'n nuwe rigting vir die fees te soek nie.

Die afgelope dertien jaar stroom (meestal wit) kultuurgroepe, toneelspelers en toneelliefhebbers Grahamstad binne. Hulle merk altyd op dat daar meer bedelaars is as in Kalkutta. Eers in 1987 het die fees 'n teiken geword vir politieke agitasie deur Grahamstadse kulturele aktiviste.

Voorheen was daar nie juis georganiseerde kultuurgroepe nie en moes die organisasies ernstiger politieke sake die hoof bied, sê 'n verslag van die Grahamstadse Kultuurkongres (GKK).

In 1988 is die fees se inherente teenstrydighede deur gemeenskapsorganisasies bespreek. Die volgende sake is uitgelig: die Eurosentriese aard van die fees (dit is dus heel ironies dat die beoordelaars van die Standard Bank Tekenwedstryd van "etnosentrisme" beskuldig is - sien bladsy B4); die fees was duur en dus nie toeganklik vir die swart gemeenskap nie; die werkgeleenthede wat geskep word deur die fees word deur witmense gemonopoliseer; die 1820-Stigting is nie aanspreeklik teenoor die plaaslike gemeenskap nie; die hoofstroom- en die randfees diskrimineer teen minderbevoorregte gemeenskappe, en die fees bevorder elitistiese kultuur.

Die organiseerders van die fees het verskeie vergaderings gehou met onder meer die Transvaal Cultural Desk, Jodac, Cosaw, die Mark-Teater, Wits en die Universiteit van Durban-Westville se studenterade en dramadepartemente en die Albany Raad van Kerke. Die organiseerders is aangesê om met ander kultuurorganisasies te onderhandel.

Dinge het net moeiliker geraak. (Ek het nogal medelye met iemand wat die strukture van die tientalle kulturele groepe die land oor probeer trotseer. Organisasie is nie hul sterk punt nie en ons het almal al geleer dat demokrasie 'n langdraderdige affêre kan wees.) Die Grahamstown Cultural Workers Committee (GCWC) is gebore. In 1988 en 1989 het groepe hier en daar geboikot en die feesorganiseerders het vanjaar ingestem om wysigings aan te bring soos die aanbieding van werkwinkels in die township - volgens my bronne is verlede jaar se werkwinkels maar swak bygewoon - opvoerings in die townships, so 3 of 4 000 gratis kaartjies en die aanbieding van twee poste vir die GCWC op die beplanningskomitee.

Omdat die saak 'n nasionale een was, het die groep besluit om liewer nie op die komitee te dien nie - sommiges sou dit as koöptering beskou en ander sou dit as 'n geleentheid beskou om veranderinge aan te bring. Die potensiële verdelende invloed op kulturele werkers is ingesien.

In Februarie vanjaar is nog 'n vergadering gehou en is daar besluit dat daar probleme bestaan soos: die elitistiese koloniale oorspronge van die fees, die feeskomitee se aanspreeklikheid en metode van keuring vir stukke.

'n Mens wonder nou of al hierdie oor-en-weer geprate oor demokrasie en aanspreeklikheid - en veral elitisme! - nie geneutraliseer is deur die besoek van Barbara Masekela, die ANC se departementshoof van Kuns en Kultuur nie.

Ek het saamgestem met talle kulturele werkers dat Masekela eers 'n soort massa-vergadering moes aangespreek het, voor sy by die klomp "blue rinse" kolonialiste gaan kuier het. Is dit nie net nog 'n subtiele vorm van magsberowing nie?

Maar 'n mens wil tog nie verkramp wees nie. Dalk is Masekela se teenwoordigheid net die regte internasionale inspuiting vir 'n fees wat eintlik 'n parogiale pyn in die gat is.

Almal by Grahamstad stem saam dat die fees moet verander, maar niemand is seker wat presies daarmee bedoel word nie. Almal is dit eens dat die fees in sy dertiende jaar by 'n kruispad staan. En, omdat die fees die toestand van teater dwarsoor die land weerspieël, beteken dit dat teater ook by 'n kruispad staan.

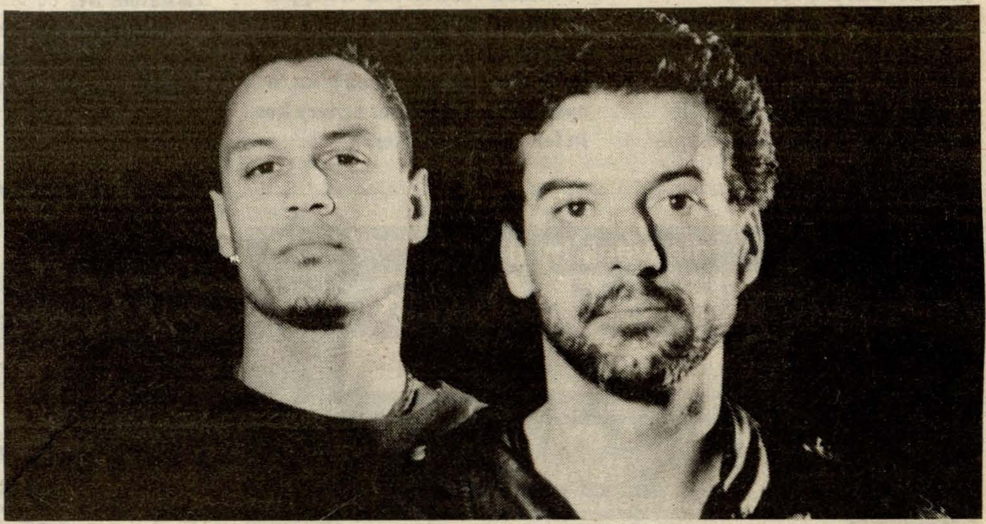

Kevin Smith en Dawid Minnaar in Ilse van Hemert se produksie van 'Houd-den-Bek', een van die opspraakwekkendste stukke op die fees. Die stuk gee 'n historiese perspektief en beeld simbolies die verwoestende uitwerking van rassisme op die Suid-Afrikaanse psige uit

Alan Crump, die voorsitter van die feeskomitee, is ten gunste van 'n groter openheid en nooi 'n ieder en 'n elk om met voorstelle vorendag te kom vir die verlewendiging van die fees. Nuwe naam? Nuwe plek? Nuwe tyd? Herverdeling van Standard Bank se hulpbronne? 'n Ontwikkelingsfonds vir minderbevoorregtes?

Hopelik kan die feeskomitee gaan kersopsteek by die kulturele werkers wat genooi is om deel te neem aan die Zabalaza-Fees in Londen...

MOIRA LEVY skryf uit Londen dat 'n groot skare met die opening van die Zabalaza-Fees getoyi-toyi het in die Institute of Contemporary Art. Amptelike toesprake is in die rede geval deur spontane danse en feesvieringe.

Frank Meintjies, die voormalige persbeampte van die Congress of South African Trade Unions (Cosatu), het die fees geopen met 'n kragtige beroep op die Britte om sanksies te handhaaf.

Hy het die fees beskryf as 'n geleentheid vir Suid-Afrikaanse kulturele werkers om vaardighede aan te leer. "Hierdie fees bied die tyd en ruimte om op hierdie take te fokus en om die proses van bemagtiging in die kulturele sfeer te versnel."

Hy het gesê dis tyd vir die Suid-Afrikaanse progressiewe beweging om verby die "reaktiewe" vorms van protes te beweeg en om "nuwe konkrete voorbeelde te formuleer vir die samelewing waarvoor ons veg.

"Kultuur het 'n belangrike rol te speel om ons voor te berei om die kettings van apartheid af te gooi. Ons moet ook die kultuur van geweld en oorlog teenwerk.

"Die verantwoordelikheid van kulturele werkers is om die beelde te skep wat 'n samelewing sal begeester om aktief te werk te gaan om 'n nuwe Suid-Afrika te skep."

Fynproe NETTIE PIKEUR

Nog warm kos vir koue dae

Brandkos deel 2

AS jy eers begin geesdriftig raak oor kerrie, mostert, rissies en dies meer, raak dit nogal moeilik om te weet waar om op te hou - en in die greep van 'n besetenheid oor kerriekos kies jy al hoe versigtiger aan jou vriende. Vrind Louis kry sooibrand van krule, maar Henry kou atjar dat sy oë rooi word.

Verlede week was net 'n inleiding tot die heerlike brandgeure, not to mention kleure van kerriekos en rissies, en vandeesweek soek ons 'n bietjie verder na souse en dinge wat die mond laat tintel.

In Marokko gebruik hulle die lekkerste kombinasie van bestanddele, soos suurlemoen en rissies.

Een van hul gunstelinge is die sous vir braaihoender. Ek verduidelik vir niemand hoe om hoender op die oop vuur te braai nie, want netnou is my naam gat. Ek vouch egter vir die wonderlike braaisous.

Djej Maquali

Meng in die Magimix, of stamp fyn in jou vysel: 4 sprietuie, twee huisies knoffel, een teelepel sout en 'n draaitjie vars swartpeper. Voeg dan by 2 lepels vars koljanderblare, 'n teelepel paprika met 'n knippie rissiepoeier, 'n teelepel komynsaad.

Keer alles uit in 'n bakkie. Nou voeg jy vier eetlepels botter by die mengsel en mash met 'n vurk fyn. Drup 'n paar druppels suurlemoensap by, en dis jou sous om oor die boudjies te verf.

Destyds in Mosambiek was daar 'n dodelike rissiesous genaamd Mazavaroo op die mark.

Oom John het van die sousie saamgepiekel terug na Johannesburg en dit jare lank in sy kelder aangehou - in weerwil van die plaaslike brandweerregulasies. Hy is, so ver ek weet, nooit aangekla nie.

Skielik sien ek nou die dag weer Mazavaroo in Stuttafords se grand koswinkel. En was dit lekker. 'n Meespunt is meer as genoeg - maar dis heeltemal verslawend.

Mense wat hou van 'n happie brand, sal dit op Provita met 'n skyfie kaas waardeer. Want dis hulle wat alewig op soek is na 'n byt, 'n brandgeur wat ornery kos in iets magies omskep...

Mazavaroo is net so lekker saam met avokadopeer, en ek ken iemand wat daarvan hou met blokkies feta-kaas en olywe.

Rouille

Nog 'n vergawe van 'n sous om mee te toor, die Franse bedien hulle viskoppe dikwels met teelepelsvol van die vurige lekkerny, maar dit het vele gebruike.

Kook eers twee soet groenrissies tot sag en trek hul velletjies af, of koop gebotteldes by die supermark, dis minder moeite.

Klop twee eierdooiers met drie fyngestampte huisies knoffel, die soetrissies en 'n snytjie witbrood sonder die korsie.

Jy kan dit alles in die Magimix doen. Nou voeg jy druppel vir druppel een koppie olyfolie by, asof jy mayonnaise maak. Voeg tussenin tot 'n teelepel gekoopte rissiesous by.

Bedien in 'n bakkie soos mayonnaise, wat elkeen lepelsvol van in sy sopkom opskep saam met die vis.

Duiwelbotter

As julle die nag moeg word van ou knoffelbotter, maak 'n botterpotvol van die smaaklike smeersel vir alles van brood tot tjops.

Neem 'n groot bak en maak daarin 500g botter fyn met 'n vurk, voeg by een teelepel Tabasco-sous, 2 eetlepels Worcester-sous, 1 teelepel droë Engelse mostert, 'n bietjie fyngekapte ui, pietersielie en dhania, asook 'n paar draaie swart peper en sout.

Skep uit in 'n mooi botterpot en waarsku die blomkool-eters.

Nou gaan ons Mexico toe, waar hulle ook hou van 'n rissie.

Tequila-sous vir seekos

Tequila is myns insiens op sy beste 'n aangeleerde smaak, en op sy ergste die verpersoonliking van babelas. Miskien was ek op die verkeerde tyd in 'n sleg plek, waar die macho-gewoonte om tequila met sout en suurlemoen te drink, 'n blywende renons in dié kaktus-drankie veroorsaak het. Nietemin.

Gebruik jou bottelvol ongewensde tequila so: Koop eers 'n pakkie marinara-mengsel - dis 'n nuwe mengsel van bevrore seekos soos calamari, mossels, garnaaltjies en dies meer. 'n Uitstekende standby. Woolworths hou dit aan.

Maak die happies gaar deur te braai in bietjie botter, en bedien die doopsous daarby: Meng in die Magimix een eier met een ekstra dooier, een teelepel sterk mostert, een lepel asyn, sout, 'n koppie olie, asook een gekapte vars groen rissie, of 'n teelepel rissiesous (handig kom Mazavaroo hier te pas).

Meng alles goed en voeg dan by 'n kwartkoppie van die gewraakte tequila, asook 'n skeutjie suurlemeonsap. Meng alles goed en bedien as 'n doopsous vir die gebraaide seekos-happies.

As jou mond regtig brand, is jogurt salwend. Moenie eers dink aan bier of water sluk nie, drink in elk geval geen goeie wyn by brandkos nie, neem lewer 'n paar slukkies van 'n drankie wat mense dikwels by Indiense kos bedien: Lassi is 'n mengsel van half-om-half gewone jogurt en yskoue water.

Klits lekker glad en skuimerig. 'n Stukkie kruisement vir geur laat dit nog koeler proe.

dié week by die
MARK-TEATER

MARK-TEATER
Maan - Vry: 8nm. Sa: 6nm & 9nm
CURL UP & DYE - deur Susan Pam
- die stuk is oppad Edinbugh toe

UPSTAIRS-TEATER
A ROOM WITH A REVIEW - deur Mark Banks - 'n Solo-exposé van alles van Kaapstad na Pick 'n Pay"
Ma tot Vry: 8.15nm, Sa 6.15nm & 9.15nm

DIE LAAGER
MRS KLEIN - met Shelagh Holliday - Nicholas Wright se 'uitsonderlike en treffende' stuk
"Ma tot Vr: 8.15nm Sa: 6.15 en 9.15nm

WAREHOUSE BY DIE MARK
Janice Honeyman se DOUBLE THICK DREAMS - Ma tot Vr: 7nm vir 8.30nm. Sa: 5.45nm & 8nm vir 9.30nm - 832-1641

KIPPIES BY DIE MARK
Di tot So: 9nm
Fly by Night - Afro-Kubaanse ritmes - 832-1646

MARKGALERYE
Groot Galery
Mark-Teater-Stigting se permanente versameling
Klein Galery
"Freedom Now" deur Kaapstadse gemeenskapkunstenaar
Eksperimentele muur - "Prints" deur Kelly van der Merwe

Telefoon 832-1641
Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040

Johannesburgse Vlooimark: Elke Saterdag van 9.00 vm tot 4.00 nm
Nuwe mark in Pimstraat van 9.00 vm tot 4.00 nm.
Sondae by die Mary Fitzgeraldplein van 9.00 vm tot 4.00 nm.

Boetiek-wynmakery

BJ Lankwarden skryf oor 'n nuutjie hier by ons

Boetiek-wynmakery is hoogmode in Australië en Noord-Amerika, maar plaaslik onbekend. Tot nou toe, altans, want Louisvale het pas hul eerste Chardonnay uitgereik.

Louisvale is 'n klein eiendom in die Devon-vallei, wat van die beste omgewing bied om wyn te verbou in die Stellenbosch-distrik. Die landgoed behoort aan Hans Froeling en Leon Stemmet, wat albei by die Nixdorf-rekenaarmaatskappy in Johannesburg gewerk het.

Op besoek aan vriende op Stellenbosch in 1988 het Hans navraag gedoen oor die beskikbaarheid van klein plasies in die omgewing. 'n Week later was hy en Leon die eienaars van Louisvale.

Mense wat so vinnig te werk gaan, kry gewoonlik gou resultate en die 1989 Louisvale Chardonnay is sekerlik 'n wyn wat enige tafel sal komplementeer en ook 'n perfekte item vir jou kelder aangesien dit ook kan verouder.

Die wyn word deur Neil Ellis gemaak, wie se reputasie net verhoog word deur hierdie briljante poging.

Wat jou die eerste van die wyn opval, is die verpakking. Hier is 'n etiket wat geen ooreenkoms toon met enige etiket ter wêreld nie. Die swart en wit etiket word verfraai deur 'n pers kroon wat met die eerste oogopslag ietwat opsigtelik is. Wanneer jy egter die wyn proe, vervaag dié indruk en gou besef jy hier is inderdaad 'n bottel wat 'n kroon werd is.

'n Briljante stylvolle, fyngestemde wyn, liggroen van kleur met 'n neus wat 'n goeie vrugtigheid vertoon. Interessant, die neus verander van nuanse terwyl jy drink.

Die smaak vertoon klassieke milde Chardonnay-geure van lemmetjie/sitrus en appelkose, gebalanseer deur goeie hout. Die plesier is dat die wyn nie te veel hout vertoon nie, net perfek vir die balans.

Dis duidelik dis 'n eerste uitreiking dié wat onder die voorste van die trefferparade beland het. 'n Mens kan met vertroue uitsien na die volgende uitreiking van Louisvale Chardonnay.

Die produksie was vanjaar klein, net 600 kiste. Die volgende oes sal 'n bietjie groter wees, maar die eiendom sal net Chardonnay produseer. Op die oomblik beloop die oes 2,5 ton per hektaar, wat seker een van die laagste oeste is.

'n Mens sou hoop Hans, Leon en Neil sal die produksie stadigaan vergroot, aangesien die aanvraag vir dié uitstekende wyn gou die voorraad gaan uitput.

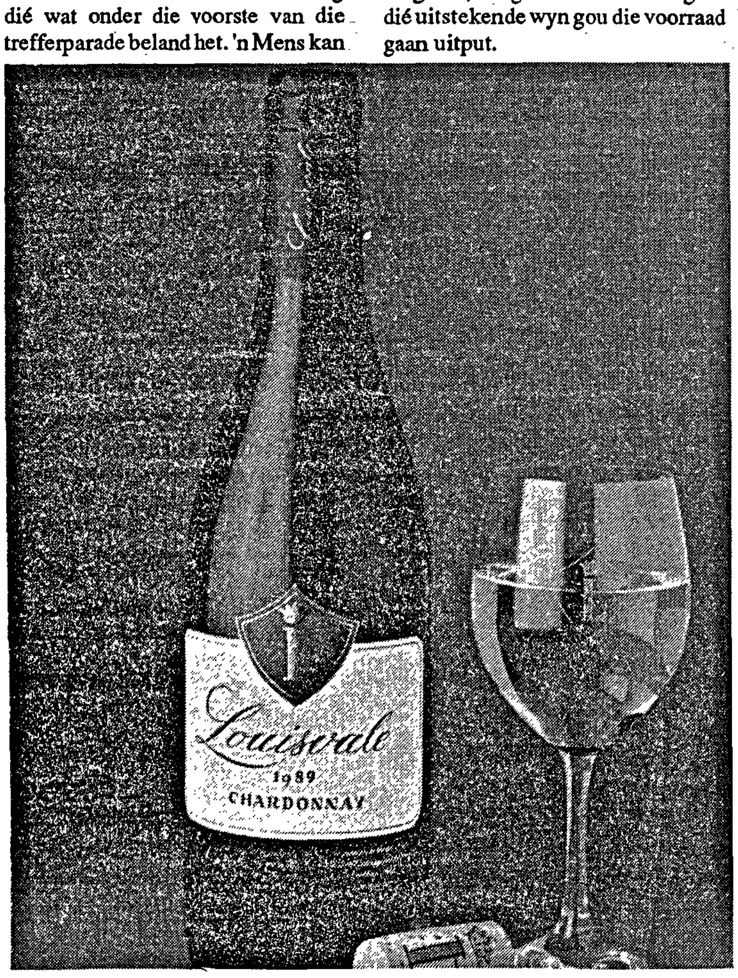

MRS KLEIN
By Nicholas Wright
With Shelagh Holliday, Fiona Ramsay and Charlotte Butler
Directed by Robert Whitehead
Laager at the Market

A discerning production of a magnificent play

RANDY LE ROUX

THE psychoanalytic axiom that nothing is accidental is used to brilliant effect by Nicholas Wright in this dazzling psychodrama.

In 1934 Hans Klein, only son of the eminent child psychologist Melanie Klein, fell to his death in a climbing mishap. But whether this was accidental or suicidal remained an open question. From this incident and its conscious and unconscious reverberations, Wright has fashioned a complex and utterly absorbing piece of theatre, quite the finest new work The Market Theatre has staged in many years.

As Wright's protagonists initiate undermining strategies and indulge in the razor sharp tactics of loosing verbal barbs, one is irresistibly drawn into their vortex of cerebral and emotional games-playing.

Shelagh Holliday invests Melanie Klein with forbidding puissance. Here is the great clinician, the pioneering child analyst who laid the foundations of her work in rigorous sessions with her offspring.

In Fiona Ramsay's Melitta, Klein's daughter, we see the resentment and insecurity stemming from that process. A fellow analyst, Melitta waged a lifelong campaign in journals of the profession, producing papers opposing her mother's theories. Ramsay reveals both the virulent professional foe and the inconsolable daughter.

Charlotte Butler's Paula Heimann completes the triangle of professional and personal hopes and fears. An ardent disciple of Klein's, she is pusillanimous (papbroekerig, lamsakkerig, kleinmoedig, lafhartig - red.) yet not without latent venom. Butler's Paula is an admirable mixture of the feckless with the insidious, the insecure with the fiercely self-propagating.

The play brings the three together after the death of Hans, for whose funeral Melanie is about to travel abroad. Paula comes to Klein's spare, sparse home - the austerity of which is more than suitably evoked by Patrick's design - to labour conscientiously, half-lovingly, over the proofs of a new edition of a Klein opus.

It is a submissive and inveigling act on both the personal and professional levels, and multi-motived: Paula wishes to be accepted as Klein's patient and to oust Melitta as daughter figure.

Melitta is conducting manoeuvres of her own: a poisonous letter to her mother offering an explanation and analysis of Hans's demise. Melitta is alternately accomodating and hostile, patronising and fearful towards Paula as the two fence in Klein's absence.

Klein's unexpected return sets off the chess-like manipulations in earnest. Battle is waged on psychological, intellectual and emotional fronts. Personal weaknesses are ruthlessly exposed by the analyst in all three while professional positions become prompts for ad hominem assaults.

It's fascinating stuff that grips like a drowner. Wright weaves together strands of dispossession to present a thesis on the theme: the characters are deprived of relations, whether it be son, brother, daughter, mother, husbands, father, community or country.

Wright reminds us that Klein, Melitta and Heimann are displaced central Europeans, Jews who come to England from the anti-Semitism sweeping their home countries and find the English reasonably amenable. But appropriately he does not overplay the ethnic aspect and concentrates instead on distilling the essence of Bloomsbury intelligentsia. Both here and elsewhere in the production the playing is camp, almost to the point of dissolving into the faisande.

This theatricality diminishes the intense intimacy of the text; but then, as Klein observes to her charges, hundreds are influences on, and witness to, their discussions and disclosures.

Another tenet of the profession maintains that there is no such thing as forgetting. Mrs Klein was unyielding, unforgiving and unforgetting - there was no rapprochement with Melitta and in later years she was alienated from Heimann too.

Holliday is supremely aloof, Ramsay implacable and Butler a knowing innocent and they convincingly transmit director Robert Whitehead's reading of the play. And though it is one that more than occasionally demands almost alienating affectedness, it is undoubtedly lucid and characteristically articulate.

In all, this is a discerning production of a magnificent play, the like of which has been absent from our stages for too long.

Charlotte Butler, Shelagh Holliday en Fiona Ramsay in 'Mrs Klein'

Zog word gesogte jive

ROBIN HAWKINS maak 'n Kaapse draai

EK het al dikwels dié lieflike dansorkes genoem, en dis tyd om bietjie meer oor hulle te sê. Waar hulle vandaan kom, is moeilik om te sê. Drie van die vierstuk was vroeër 'n kerndeel van 'n aangename, maar gemiddelde groep, The Fones. Dit was Steven - kitaar; Niall - tromme; en Elmarie - klawerbord, saam met twee ander. Met die vertrek van die baskitaarspeler en die sanger, het dit maar gelyk of hulle vergaan het. En toe verskyn Adrian Bekker op die toneel.

Julle onthou miskien nog vir Metallic Sunn. Dit was seker hier om 1980, of so. Hy sê: "There were others before, but that was the first band that made waves". Daarna was dit The Workers - voor die begrip vandag se hoogtes van chic en betekenisloosheid bereik het. My eerste kennismaak met Adrian was as deel van Bionic Automation om en by 1983 - toe ek met my eerste orkessies hier opgetree het. Met die dinamiese Dee, wat later as deel van haar vertonig vuur gesluk het, as sanger/es was hulle eintlik baie gewild, maar soos die meeste Kaapse groepe, het hulle maar min verdien, en die stryd uiteindelik gewonne gegee. Daar was ander, o.a. Tsotsi, wat nogal Jo'burg toe gegaan het (!) en Loco. Hy het al kitaar, tromme, klawerbord en bas gespeel en met al die jare se professionele ondervinding is hy presies die inspuiting wat Steve et al nodig gehad het om hulle produk af te rond en op te wen. Dus Dr Zog.

Adrian se effens bisarre sin vir humor - en sy invloed - is al klaar in die naam te bespeur. Verwysings na Zog, in die huidige SA-klimaat, is immers "tricky". Veral noudat vooroordeel en slagspreukdenke hoogty vier. Humor is nie op die oomblik ons sterk punt nie. Jammer oor die Engels. Maar as die nuwe Afrikaans van Ralph Rabie so klink, dan is dit seker olraait. En hulle sing nie oor politiek nie. Of nie direk nie. Hulle liriekе - en hulle lewering daarvan - bied eerder 'n humoristiese blik op bourgeois begeertes en leefwyses. Kommentaar op die ontsnappings- of bedekkingstaktiek van 'n kleinburgerlike samelewing. Daar is byvoorbeeld 'n liefdeslied vir 'n meisie met die naam Buttons. "Looking for Buttons". Dis miskien te Kaaps vir almal om die grap (?) te vang, maar ek vind dit heel amusant. Dan is daar ook die baie gewilde "Party Animal". Die naam sê alles. Kyk. Waarop dit neerkom, is dat hulle die perfekte oplossing is vir diegene met verstand, wat lekker wil jive en daarby ook vermaak wil wees. Hulle is goed. Hulle bewerking is uitstekend. Kortom, hulle is 'n jol.

Nuwe tendense by die Base?

Dit bring my by die tweede sakie. Tot redelik onlangs is ek baie gepla deur die eenigtingbestuur van The Base. Dit het alteveel gelyk of daar net ruimte bestaan vir sogenaamde etniese musiek. Of ten minste "township" tipe pop. Wit gesigte op die verhoog was skaars. As bleek deelnemer aan 'n groter bevryding- "struggle" as die rasbehepte modevariant, het dit my nogal gepla. Mens hoef mos nie noodwendig swart te wees om die "liberation" ding te soek nie. Kyk vir Johnny Clegg. Hy's "blank" en "struggle" al lank dwarsoor die kulturele boikot. Dit kan gedoen word.

In ieder geval, ek let op dat daar in die laaste maand of twee heelwat nie-etniese groepe daar begin optree. Ek bel toe vir Justin Deyssel - bestuurder - en gesels met hom oor die saak. Hy stem saam dat dit wel gebeur, en dat hul vorige beleid moontlik teenproduktief was. Hy noem ook dat deel van die rede vir die nuwe neiging daarin lê dat hy deur die houdings van sommige van die 'minderbevoorregte' groepe ontnugter is. Name noem ek eerder nie, maar etlike groepe is deur die klub ontdek, vertroetel en gepoleer tot op die punt waar hulle bekendheid verwerf het. En nou kan die klub nie meer aan hulle belaglike geldeise voldoen nie.

Van Oopmaak Gepraat...

Noudat almal net wil wegkaring Grahamstad toe, het die ou boikotkwessie weer, soos gewoonlik, opgeduik. Al is die Grahamstad-fees nou blykbaar half kosher, praat almal daaroor. Nou die aand was daar dan 'n paneelbespreking van die kwessie, met Johan Esterhuyse van KRUIK, Jonathan de Vries van MAPP en Jackie Nolte, van CWC. Die mense het mooi gepraat en so, maar die interessantste was dat almal blykbaar saamgestem het dat boikotaksie, wat betref kultuur, teenproduktief is. Hoor, hoor en sommer nog 'n piep ook. Ek sê: Kom ons hoor dit vir 'n ope gemoed! Daar was nog steeds die gehamer op die noodsaaklikheid van konsultasie en solidariteit onder kunspraktisyne. Hoekom? Vir wat moet 'n digter met die een of ander liggaam gaan beraadslag oor sy werk. Die een negatiewe stem - wat met die vervelige gekibbel oor wie met wie beraadslaag het oor wie op die paneel moet sit, en wat nou te maak, want sy groepering sal kraam as hulle weet dat hy in dieselfe kamer gesit het as 'n verteenwoordiger van KRUIK ... en aan en aan - het eintlik onwetend die spyker op die kop geslaan, alhoewel sy gevolgtrekkings heel anders was. Hy het gesê: "We artists are the eyes and mirrors of our people." En van wanneer af kry die oog eers toestemming voor hy iets sien. Maar dit raak vinnig 'n obsessie, dus laat ek dit maar, na 'n finale slagspreuk. Ek soek algehele bevryding van die kunstenaar. Laat hy/sy self besluit waaroor sy/haar werk moet gaan en hoe om te werk te gaan. Die aanskouer kan ook mos self besluit of die werk die moeite werd is of nie. Of glo ons miskien dat die samelewing waarvoor almal so hard werk, dalk nie oor die vermoëns beskik om sulke besluite te neem nie? Sies.

Koop eerder 'n turtle as 'n kind

ANDREA VINASSA

GROOTMENSE is nooit tevrede nie. Of hulle kan nie kinders baar nie, (soos in "Immediate Family"), of hulle raak per ongeluk swanger en moet trou (soos in "The Delinquents") ... en as hulle uiteindelik kinders het, kla hulle as hulle moeilikheid maak (soos in "Stanley & Iris").

Kinders, hoe om hulle te vervaardig of te koop, hoe om van hulle ontslae te raak en hoe om by jou volle positiewe te bly wanneer hulle tieners word, word in dié drietal emstige, sensitiewe en redelik middelmatige tranetrekkers bespreek. (As jy nie jou geld wil mors nie, sien "Stanley & Iris").

Ek sê net vergeet van kinders en kry vir jou 'n mutante tienderjarige Ninja-seeskilpad. Die kêrels in die movie - Raphael, Leonardo, Michelangelo en Donatello - is weesskilpaaie. Hulle is regte dudes... gevoelvol, vol humor, oorspronklik, galant, goeie dansers en op 'n moerse hoë geestelike pluck danksy hulle "pa", Splinter. (Splinter is 'n ou rot wat die turtles in 'n New Yorkse - Manhattan, die middelpunt van die heelal, om presies te wees - rioolpyp gekry het en hulle grootgemaak het in die tradisie van die Oosterse verweerkuns.)

En kan hulle rap. Jou ore van jou kop af. Hulle eet miskien heeltemal te veel pizza en het min gevoel vir interieur-ontwerp, maar hulle kruip dop en al diep in jou menshart in.

Al slaan hulle 'n lelike slag met 'n Ninja-swaard, is hulle glad nie macho nie. Was hulle mense, sou hulle dalk nerds gewees het.

Die grootste voordeel van die turtles is dat as hulle jou lastig val, kan jy sop maak.

"Teenage Mutant Ninja Turtles" beloof om een van die suksesvolste rolprente ooit te wees - die loket-inkomste vir die eerste naweek in Amerika was $25 miljoen en die lefties, liberals en diere-liefhebbers het al begin kla oor die nadelige uitwerking van die turtles se geweldadigheid.

As ons ons aan al die bedenkinge van bekommerde ouers en killjoys gesteur het, sou ons ook aan verveling beswyk het. Ek het al duisende "Tom and Jerry", "The Road Runner" en "The Fox and Crow" gekyk en ek is nog 'n pasifis.

Trouens, "Mutant Turtles" kan selfs gesien word as omgewingsbewus en moreel, maar ek wil dit nie oordoen nie. Die legende lui dat mense in New York krokodille as troeteldiere aangehou het. Toe hulle te groot of te lastig geword het, is hulle in toilette afgespoel en het hulle in die rioolstelsel beland. Sou jy nie skuldig voel as jou krokodil eensaam en alleen in 'n koue rioolpyp moes grootword nie?

So van swaarkry gepraat...

VICTOR MUNNIK skryf oor TV

VIR die swaarmoediges was LA Law die week weer 'n seën.

Victor Sefuentes, met die diamant in sy oor, en sy verkragte nooi kon nie mekaar en veral nie die wêreld vergewe oor wat haar oorgekom het nie (wie kan nou eintlik?) en sy woede uitgehaal op 'n regter wat sy klerk afgedank het oor hy op haar verlief geraak het en dit hom o so skuldig laat voel het.

Wel hy het darem derduisende rande kompensasie vir die kliënt verdien.

Markowitz, die moedige joodjie, het 'n rabbi verdedig wie se hand 'n bietjie gegly het toe hy 'n arme ou Joodse seuntjie moes besny. Vir party mense was dit seker snaaks, maar ek is seker daar was een of twee kykers wat die angs daarin raakgesien het.

Ligte vermaak was die senior vennoot se tandedraadjies. Hy is selfs vertel volwasse mans met tandedraadjies soen besonder lekker. Wel op sy ouderdom cope die meeste mense al met valstande.

Verryk

So tussen die krismiswurms en donkielonge wat bogenoemde tranedal voorafgegaan het, het ek 'n ontstellende visie gekry van boeremusiekliefhebbers wat met sakrekenaars sit en uitwerk wie wen, terwyl detailpersentasiepunte oor die orkeste se performance flits uit beskawingsbakermatte soos Bloem, die Aplestad, die Baai en die Goudstad. Snaaks dat die punte so dig by 67 persent bly draai het. (Wat beteken dit tog?)

Ja pleks die luisteraars ontspan en kultureel verryk word deur die perspex-Pierneefbome wat teen 'n ewige sonsondergang gloei.

Monster kom weg

Die Uitvinders was nog altyd 'n mooi program, met al die plesiere van Duitse kinderboeke (dis nou nie Heidi nie, maar die antwoord op Heidi).

Nou wil 'n ryk ou Engelsman die Loch Ness-monster laat vang, en die uitvinders bou 'n blikmonster om eersgenoemde monster te bekoor.

Hulle vang die goedgelowige monster toe ook sommer en sleep hom uit die water.

So bly is die lord dat hy 'n kanonsaluut afvuur en die tou afskiet sodat die monster wegkom.

"Die mens wat die natuurkragte probeer bedwing, staan hulpeloos en magteloos," filosofeer die kassie ten slotte. Die monster swem weg en 'n padda knipoog die ene wysheid tussen die riete.

Buitensporig

Hierdie stemming van bedeesde insig is egter versteur deur 'n nuwe reeks, een van die greinerige films wat so*agtstehands na ons toe kom: Die Waaghals. Waarvan die buitensporige energie die hele klein gehoortjie voor die kassie so bedruk het, dat ons eerder oor swaarkry begin praat het. Ai ja.

Hoekom?

So van swaarkry gepraat, julle weet daai liggaamlik gestremde meisietjie se laggie in die advertensies wat vra om waardigheid vir haar en haar lotgenote is uitgesny, en nou lag sy geluidloos. Dit sê duidelik iets, maar wat? Wat?

Skindersessies maak fees

ANDREA VINASSA op Grahamstad

DIE skindersessies op Grahamstad maak altyd die fees die moeite werd: dit is lekker om met jou ou vriende uit ander stede te gesels en om te hoor wat hulle doen, maar die heel lekkerste aspek van die fees is die intense besprekings met mense wat jy dikwels in Johannesburg sien. Jy het gewoonlik nooit tyd om diepsinnighede kwyt te raak in die maalstroom van die Johannesburgse kultuurlewe nie.

By die aanbieding Saterdagaand van die Jong Kunstenaars-toekenning, waar die choreograaf Robyn Orlin, en die kunstenaars Fée Halsted Berning en Bonnie Ntshalintshali, bekroon is, kla die mense oor die epiese produksies wat hulle vir drie ure of meer in hulle stoele vasnael.

Gibson Kente se ellelange "Give a Child" was baie ongewild. John Ledwaba se "Street Sisters" het mense dwars in die krop gesteek. "Demea" en "Houd-den-Bek" kan heelwat baat by 'n paar snitte, was die algemene gevoel. (Ek moet sê, Kruik se produksie van "Romeo and Juliet" het my lankmoedigheid op die proef gestel. Ondanks enkele uitmuntende vertolkings het die gestileerde choreografie vir my nogal passieloos aangedoen.)

Ek loop vir Graham Hopkins raak en wens hom geluk met sy vertolking van Trigorin in Ilse van Hemert se "The Seagull". Nie almal het met my saamgestem nie, sê hy. "I stuck my neck out." Na vemeem word, was hy ewe imposant in Guy Butler se ironiese "Demea" waarin hy die verraderlike Jonas speel. ("Demea" is binnekort in Johannesburg en Pretoria te sien.)

Die hoogtepunt vir baie mense in dié vroeë stadium van die fees, was die filmmaker Elaine Proctor se "On the Wire" wat een keer vertoon is voor dit Londen toe gestuur is vir die Zabalaza-fees. 'n Mens hoop dié dokumentêre prent maak weer 'n draai hier. "Dit het grense versit," is die beslissing.

Nog 'n hoogtepunt was Jeanne Goosen se "Kombuis Blues" en Jana Cilliers se vertolking van die naamrol in "Pope Joan the Second".

****

Die nuus het al by een of twee mense uitgelek dat die Johannesburgse avant-garde kunstenaar Wayne Barker die beoordelaars van die Standard Bank Teken-wedstryd 'n rat voor die oë gedraai het. 'n Klein groepie joernaliste het opgewonde in 'n hoekie gestaan en fluister oor die "hot scoop". (Sien berig elders op die blad.)

****

Ek het met Truk se oud-artistieke direkteur Bobby Heaney gesels. Hy maak deesdae videos en advertensie-flieks, met die oog op groter rolprente. Hy het onlangs aangesluit by televisie-regisseur Grey Hofmeyr se Dapple Films, wat binnekort met die produksie van 'n nuwe TV1-reeks oor 'n Griekse kafee-magnaat begin. Die hoofrol in "The Big Time" word gespeel deur "Orkney snork nie" se Frank Opperman en Natalie Gamsu speel sy sussie.

(Die AA Vita-pryse se beoordelaars het onlangs Hofmeyr se bio-fliek oor Albert Schweitzer gesien en was gaande daaroor. Gaan dit een van die wenners wees?)

Hoewel Heaney besluit het om 'n rolprentmaker te word, het hy nie die teater heeltemal versaak nie. Hy is die regisseur van 'n nuwe stuk van Paul Slabolepszy (hy voer van sy monoloë op), David Kramer (hy speel liedjies wat nog nooit opgeneem is nie) en die fotograaf David Goldblatt (sy foto's van Suid-Afrikaanse geboue). Die stuk word op die Edinburgh-fees opgevoer.

Paul Slab is ook daar. Een van sy stukke, "One for the High Jump", word op die planke gebring deur die jong regisseur Lara Foot. Slab se kop staan al Edinburgh toe: "Ek wou dit eers 'White Tribe Talking' genoem het, maar hulle (die fees-beamptes) het meer van 'The Eyes of their Whites' gehou." (Hy is daarvan bewus dat Harry Kalmer 'n toneelstuk met die titel "Die oë van hulle wit" geskryf het.)

"Ek ondersoek alle aspekte van die wit stam, veral hulle vrese. Die ouens op die pad. Op die treinstasies. Op die myne. Hulle vasberadenheid om voort te bestaan en om stelling in te neem." Slabolepszy voel homself nog altyd tuis as storieverteller.

Dit en Kramer se liedjies, wat self klein stories is, het hom geboei. "Die liedjies verklap David se private gedagtes. Dit is intieme goed. Ons wou nog altyd saamgewerk het. Ons het 'n liefde vir die teksture van die land in gemeen... vir 'n wêreld wat wreed, maar beeldskoon is."

Hier is almal se pêl dalk nie die vriendelike Kombi-kêrel van die televisie nie, maar die kritiese sosiale kommentator van "Baboon Dogs".

"The Eyes of their White" word heel waarskynlik nie in Suid-Afrika opgevoer nie, sê Slabolepszy.

Pauline O'Kelly in Kruik se produksie van Athol Fugard 'se The Road to Mecca' een van die hoogtepunte van die fees wat nog vanoggend 10.30vm opgevoer word

Vermaak gaan verlore

STREET SISTERS
Met Rose Mbonlswa, Mantombi Dlamini, Tiny Maslo en ander
Musiek: Lionel Sylvester
Regie en teks: John Ledwaba

RANDY LE ROUX

THEY got rhythm - who could ask for anything more? Die gehoor, om mee te begin.

Die spelers ook. En sommer miljoene ander mense - wat John Ledwaba, in hierdie musical-cum-sosiale dissertasie, groot leed aandoen. Die meerderheid van die land word die slagoffers van sy neerbuigende stereotipe. Protagoniste sing, protagoniste dans, protagoniste bied gemeenskapsteater-toesprake, maar nooit ontkom hulle aan die een-dimensionele of die pedantiese nie.

Daar is ook nie veel dramatiese ontwikkeling wat vermeng word met die didaktiek nie. Die verhaal ontwikkel geeneen van 'n aantal intrigerende moontlikhede nie.

Daarenteen is die panasee wat Ledwaba in sy skeppings bied, 'n totale "sang-en-dans"-aanslag.

Dis 'n gerieflike plaasvervanger, maar die geneesmiddel is nie noodwendig beter as die siekte nie.

In die beperkinge van dié teater, was die Broadway-eske kleur- en klank-energie van die verhoog af 'n geweldadige aanslag op die sinne. Al was "Street Sisters" dikwels visueel boeiend, was dit eenvoudig te lawaaierig.

Die eerste helfte van 90 minute het my effens verbysterd gelaat. Ek het nog gewag vir een of ander verhaal om te ontplooi.

Dit het nooit nie. In die plek daarvan was daar meer toesprake en tonele gevul met politieke en sosiale relevansie. Hierdie susters is meer as net "street wise".

Ons kan eenvoudig nie versuim om te leer oor prostitusie nie, en 'n honderd ander dinge ook nie: iewers in die gekletter van voorligting gaan vermaak verlore.

Dit is onvergeeflik want Ledwaba het skitterende spelers tot sy beskikking: talentvol, uitbundig, lewenslustig en vol selfvertroue. Hulle verdien beter stof... en hulle verdien beter stof om uit te voer.

CV can't vote... or draw?

KENDELL GEERS in Grahamstown

THE visual arts are well represented at this year's Standard Bank National Arts Festival. Besides the six official exhibitions, there are a number of fringe exhibitions ranging from an exhibition on the art of fly fishing to the paintings, drawings and ceramics of the Melville Art and Discussion Group.

This year the National Drawing Competition, which is held every three years, has been rocked by controversy.

Following the announcement of the three winners Walter Oltmann, Matong Simon Nkwadipo and Margaret Vorster, it was revealed that a work on the exhibition, "CV Can't Vote" by Andrew Moletse, had in fact been produced by Johannesburg avant-garde artist Wayne Barker.

According to Barker, the drawing was produced in less than an hour, while framing the drawing that he considers his best work - which he entered under his own name and which was subsequently rejected from the competition.

Barker entered "CV Can't Vote" to test his hypothesis that crudely drawn naive ethnocentric art is widely praised even though it is often derivative, formulaic and substantially lacking content.

This year the Young Artist Award went jointly to Fée Halsted Berning and Bonnie Ntshalintshali. This is the first time that the Young Artist Award for fine art has been given jointly as well as the first time it has been given to artists working in ceramics.

Ntshalintshali's work is derived from Biblical narratives like "The Last Supper", "Jonah and the Whale" and "Pharaoh's Dream". The works are "naive" using saturated colours and bold forms for impact.

Since 1985 Ntshalintshali has been Fée Halsted Berning's assistant and pupil on Ardmore Farm in Winterton.

Berning's style is visibly more educated, drawing on western European sources like Rodin's Gates of Hell and Andrea Pisano's Baptistry doors. Her work begins to transcend the boundaries between painting and ceramics, using two dimensional painted forms in combination with three dimensional ceramic forms.

This Exhibition will open at the Standard Bank Centre Gallery in Johannesburg on July 25 at 6pm.

Cyprian Shilakoe is the posthumous recipient of this year's Guest Artist Award. Shilakoe died tragically in a car accident in September 1972 at the age of 26. Prior to the accident he took leave of his family and friends, having predicted his own death. This exhibition is the first comprehensive collection of his works to be presented to the South African public.

After the Grahamstown festival, the show will travel to East London, Bloemfontein, Cape Town, Port Elizabeth, Windhoek, Durban, Johannesburg and Pretoria.

"The Art of the Fine Print" presented by the Caversham Press, celebrates five years of printmaking by Master Printer Malcolm Christian in the Natal Midlands.

This is the first comprehensive exhibition where the printmaking mediums of etching, engraving, lithography and silkscreen have been introduced to the South African public as authentic artforms.

In the past the authenticity and originality of these mediums has been questioned through a general lack of understanding.

The exhibition, which includes works by Marion Arnold, William Kentridge, Penny Siopis and Andrew Verster performs a valuable educational function, informing the the public about the printmaking processes.

Die liefling van die platteland is nie 'n kampvegter nie

ANDREA VINASSA

DIS die koudste winter in tien jaar en 'n warm stort is moeilik bekombaar... Die ironie van "stilettorocksanger" Nataniël (le Roux) se jongste show ontvlug niemand nie. Dit heet "Summertime" and the weather is definitely not fine. Die liedjie is ook nie eens op die program wat nou by Grahamstad se laatnag-kuierplek, Cuyler-straat, te sien is nie.

"Summertime"... "Dis seker die mooiste song wat nog ooit geskryf is, en ook die een wat die meeste verkrag is. Elke mens sing dit in elke steakhouse, maar die enigste een wat werk, is die oorspronklike Gershwin-weergawe," sê Nataniël. Die enigste betekenis rondom die liedjie is miskien dat Nataniël hom nou, verbasend genoeg, "ernstig" tot musiek wend.

Hy was laas met die omstrede Kruik-produksie van "Piekniek by Dingaan" in 1987 op Grahamstad. Sedertdien het hy ontwaak as die liefling van die platteland (om nie te praat van Staatsteater-gehore nie.) Jong meisies vra hoekom hy nie deur sy "base" sweet nie en hoe sy dieet werk.

En tog verteenwoordig elke treetjie wat hy op 'n verhoog in sy hoëhakskoene maak nog 'n ondergrawing van die seksueel-politieke norme van ons ou eng samelewing. Of doen dit?

Nataniël se huidige golf van roem is te danke aan 'n dieet. Ja, die banaliteit beskaam nie. "Ek het famous geraak oor 'n dieet." In Januarie verlede jaar het hy 19 kilogram verloor met behulp van 'n "bruin-rys-dieet". Huisgenoot het hom gefotografeer en tientalle mense het matemalisties gebel om te hoor of hy Aids het. Nee, dis die dieet. Huisgenoot het toe die dieet by hom gekoop en sedertdien kry Nataniël swaar soos mens in Hollywood swaarkry.

'Ek is nou op 'n high oor musiek'

"Mense is gefassineerd deur 'n ding wat so lyk, maar praat oor wat in Afrikaner-huise aangaan. Ek het eenvoudig grootgeword en dis waar my materiaal vandaan kom. Ek lees nog die vrouerubriek en drink elfuur tee soos my ma. Sondae kook ek hoender omdat ons hoender kook by die huis.

"Mense haat my met 'n passie, maar as ek in die Staatsteater speel, sien ek hulle altyd weer daar. Mense raak uptight, maar hulle kom altyd weer. Ek is altyd verstom. Ek waarborg my gehoor dat my show hulle sal ontstel en die volgende dag is die show uitverkoop."

Hy sit selfs "die alternatiewes" af, sê hy. 'n Joernalis het hom in 'n resensie "pseudo-alternatief" genoem. Hy het in sy motor geklim en die joernalis in sy kantoor gaan aanspreek. Nataniël is kampvegter vir geen cause nie.

Uitspattige kostuums, die moontlikheid van 'n paar dieet-wenkies en die klein-dorpse verhaaltjies wat hy tussen sy liedjies vertel word aangegee as die redes vir die gewildheid van dié 27-jarige fenomeen. (Die redes waarom bebaarde mans in kakie-hemde die hardste klap en weer en weer terugkeer, kan waarskynlik heelwat stof verskaf vir 'n meesleurende tesis oor Seksuele Politiek, Calvinisme en Verdrukking in Revolusionêre Maatskappye met Spesifieke Verwysing na die Verbrokkeling van Apartheid in fin-de-siecle Suid-Afrika).

Maar iemand het nou die dag vir hom gesê hy kan sing ook. "Al die jare was musiek vir my 'n means to a costume." Ander mense se motiverings is polities, Nataniël s'n is Errol Arendz.

Vuilbek Bette Midler is deesdae een van sy groot bronne van inspirasie. "Ek verbeel my ek is in Hollywood as ek 'n show opsit. Ek is glamour-befok. Die groot jammerte vir my is dat daar geen star system in Suid-Afrika is nie.

"Ek is nou op 'n high oor musiek. As jy wil grappe hoor, moet jy fokof." Diegene wat wil costumes sien, sal nie teleurgesteld wees nie: "Fifties onderklere, korsette... iewers tussen dekadent, common en classic."

Hy wil nog eendag Sun City toe gaan. Met nipple caps en motors wat uit die dak uit kom.

Hy is high oor Tina Turner se "Be Tender with Me" en "Stormy Weather" en die nuwe liedjies oor die mense in sy tuisdorp Kuilsrivier in die Kaap. Hy sing gewoonlik nie cover versions nie, maar dié keer is daar drie om die "gesofistikeerde musiek vir grootmense" af te rond.

****

Maandag: Dis drie dae voor die première van "Summertime" in Grahamstad en Nataniël is koorsagtig besig om op die vloer van die "Tuynhuis", 'n bouvallige motorhuis in Yeoville, musiek-note vir sy band uit te skryf. Hulle het van 'n suksesvolle plattelandse toer teruggekeer en het so pas aan die nuwe liedjies begin werk. Hulle is: Willem Möller op hoof-kitaar, Jannie van Tonder op tromme, Kai op baskitaar en Rika Vermeulen op sintetiseerder.

"Ek huil en gooi gewoonlik op voor 'n show, dié keer is daar nie tyd daarvoor nie."

"Summertime" is 'n teenvoeter vir Grahamstad se eksistensiële wroegings wanneer almal in swart aangetrek is, teen 'n swart agtergrond, op swart bokse speel. "Dis nie 'n diep show nie. Ek gaan net platteland toe met diep shows."

****

Nataniël was nie altyd beroemd of so gelukkig soos vandag nie. "As jy is en lyk soos ek, wil jy jouself skiet. Maar nou is ek goddank bly ek is so. Hoekom dit probeer doodleef?

"Ek onthou my ma het altyd gesê: 'Niëltjie, as jy goed probeer wegsteek, die Here sien dit raak.' Ek het lank gesukkel om my loopbaan op dreef te kry en sodra ek heeltemal eerlik was, het ek vooruitgang gemaak. Die feit dat ek 'n solo-loopbaan het, is die negende wonder van die wêreld. Op die ou end is ek 'n produk wat ek probeer verkoop en as die mense ophou praat, moet ek begin worry."

Beskawings ontmoet in katedraal

AFRICAN SANCTUS
Sint Maria Katedraal
Johannesburg

HENNING VILJOEN

DIE uitvoering van "African Sanctus" in die Sint Maria Katedraal was 'n musikale en spirituele "happening" waar 'n mens totaal meegesleur word deur die gewyde, dog energieke en ritmies belaaide aard van die werk - 'n werk waardeur 'n mens werklik kan "geesvang".

"African Sanctus" is 'n werk waar Afrika en Europa ontmoet. In hierdie baie oorspronklik gekonsipieerde religieuse werk, slaag die komponis David Fenshawe briljant daarin om 'n brug te slaan tussen tradisionele Afrika-musiek en 'n westerse musikale idioom soos dit in die Latynse Mis neerslag vind. Die merkwaardige aan die werk is dat daar 'n harmoniese eenheid tussen die Afrika en westerse musikale idiome gevorm word, sonder dat enige een iets van die unieke eiesoortigheid van die onderskeie idiome ingeboet het. Die unieke eie identiteit van elke idioom word behou en omvorm tot 'n nuwe ryk musikale taal met ankers in uiteenlopende kulturele erfenisse.

Die Afrika-musiek is afkomstig uit streke langs die Nyl tot by Dar-es-Salam in Oos-Afrika en behels musiek soos die Acholi Bwala-dans uit Uganda, 'n Immam uit Kairo se "Roep tot gebed", Sudanese huweliksdanse en 'n Masai se melklied uit Kenia. Hierdie musiek is in 'n ongeskonde en outentieke vorm deur die komponis self op stereo-band vasgelê. Hierdie klankmateriaal word dan as die grondmateriaal gebruik waarteen, waarop en waaroor die Latynse Mis gekomponeer is. Hierdeur is daar 'n aangrypende en grootse religieuse sintese bewerkstellig tussen die Christendom, Islam en etniese musiek.

Die uitvoering is deur 'n begeesterde toeligting van die werk deur die komponis self voorafgegaan. Met sy aansteeklike entoesiasme het hy die argitektoniese samestelling van die werk vir 'n mens oopgedek en daardeur die daaropvolgende trefkrag van die uitvoering verhoog.

Die uitvoering van die werk stel geweldige vereistes aan die dirigent om die onderskeie musikale elemente bestaande uit tradisionele en westerse slaginstrumente, klavier, elektriese kitaar, koor en sopraan-solis, asook die oorspronklike musiek op bandopname te integreer.

Richard Cock verdien lof vir die deeglike voorbereiding en afgerondheid van die uitvoering, waardeur hy die werk in 'n grootse opruiende jubelsang laat kulmineer.

Die SAUK-koor het met oorgawe en energieke jubeling gemusiseer en veral getref met die wyse waarop die skrille kontraste tussen die liriese gedraenheid van die *Kyrie* teenoor die triomfantlike ekstase van die *Sanctus* verwerklik is.

Rina Hugo het baie beïndruk met die makelose wyse waarop sy oor die koor geprojekteer het, asook met haar innig deurleefde vertolking van "The Lord's Prayer".

Ewe-eens het Surendran Reddy getref met sy ritmies sterk gedefinieerde spel en sy sensitiewe weergawe van die "Love Song" wat as 'n soort tussenspel in die Mis aangewend word.

"African Sanctus" gee 'n nuwe dimensie aan die kruisbestuiwende moontlikhede vir musiekskeppinge wanneer twee beskawings ontmoet en wat tot dusver nog hier plaaslik onontgin gelaat is - dit stel ook 'n uitdaging aan musici in die nuwe Suid-Afrika.

TEATER

JOHANNESBURG

Susan Pam se uitmuntende CURL UP AND DYE is terug by die *Mark-Teater.* Tel (011) 832-1641.

By die *Laager, Mark-Teater* kan Fiona Ramsey, Charlotte Bulter en Shelagh Holliday in MRS KLEIN gesien word. Tel: (011) 832-1641.

By die *Mark-Teater* se *Warehouse* is Janice Honeyman se DOUBLE THICK DREAMS te sien. Met Gaby Lomberg, Tobie Cronje, Tonia Selly en Lana Green. Tel: (011) 832-1641.

By die *Mark* se *Upstairs-Teater* is MARK BANKS - A ROOM WITH A REVUE. Tel: (011) 832-1641.

By die *Alhambra-Teater* kan Gordon Mulholland en Rex Garner in MOVE OVER MRS MARKHAM gesien word.

Tel: (011) 402-7726.

SEXTET met Tim Plewman, Paul Ditchfield en Paul Andrews open vanaand om 8.15 by die *André Hugeunet-Teater.* Tel: (011) 725-6300.

By die *Leonard Rayne-Teater* word die riller DANGEROUS OBSESSION met Russel Savadier, Janet du Plessis en Errol Hart opgevoer.

KAAPSTAD

Baxter-Teater, Mainstraat: Theatre: ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST deur The Sons of England Dramatic Society is tot 21 Julie hier te sien. Tel: (021) 685-7880.

Studio: AT THE EDGE is tot 14 Julie te sien. EAST begin 19 Julie. Tel: (021) 685-7880.

Concert: HANZEL AND GRETEL. Van 14 Julie word Andrew Buckland se THING! opgevoer. Tel: (021) 685-7880.

Theatre on the Bay, Seepunt: Kom kyk in die brein van 'n Chippendale is nie die naam van die opvoering nie, dis net plain common THE CHIPPENDALES. Tot 7 Julie. Tel: (021) 438-3301.

Nico Malan-Teater: Theatre: WHOSE AFRAID OF VIRGINIA WOOLF. Tot 21 Julie. Met Michael McGovern en Christine Basson. Tel: (021) 21-5470.

Opera: SWEENEY TODD wissel af met die vertoning CANDIDE. Tot 28 Julie. THE RAPE OF LUCRETIA open 28 Julie. Tot 5 Augustus. Tel: (021) 21-5470.

In die *Opera* se voorportaal en in die *Arena* word twee kindervertonings vir die duur van die skoolvakansie aangebied. Hulle is THE FANTASTIC MR FOX en WISE TRALITZIAS CANNOT FLY. Tel: (021) 21-5470.

Shelagh Holliday in MRS KLEIN by die Mark-Teater.

GALERYE

JOHANNESBURG

Karen KcKerron-galery, Bryanston: Uitstalling van werke deur Clifford Mpai en Mandla Nani. Tot 11 Julie.
Barbican Studio, Johannesburg: Uitstalling deur verskeie kunstenaars. Tot 17 Julie.
Les Art International, Rosebank: Uitstalling van etse en kunswerke deur verskeie kunstenaars. Tot einde Augustus.
East Urquhart-galery, Melville: Uitstalling van blomme-skilderye deur Sharland East-Urquhart. Tel (011) 726-6677.
Kim Sacks-galery, Yeoville: Op die laaste Sondag van elke maand hou die galery 'n oop dag wanneer die publiek die geleentheid kry om kunstenaars in aksie te sien. Mandjiemaak-demonstrasies en so aan. Tel: (011) 648-6107.
Theresa Jo se *Workshop,* Bizarre-sentrum, Yeoville: Handgemaakte juweliersware en 'n verskeidenheid van etse deur Theresa Naude.
African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwood-sentrum 9a, Plettenbergbaai.
Zona. Naïewe Afrika-kuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg. Uitstalling deur Samson Mudzunga.

KAAPSTAD

Baxter-Galery: Groepuitstalling getiteld Poster as Art.
Art Scene, Seepunt: Gemengde galery-uitstalling.
Chelsea-galery, Waterlooweg 51, Wynberg: Uitstalling deur verskeie plaaslike kunstenaars.
Gallery 709, Adderleystraat: Uitstalling getiteld Contemporary Trends II. Galeryversameling wat beeldhouwerke en skilderye deur plaaslike en internasionale kunstenaars insluit, onder andere: Judith Mason-Attwood, Philippa Hobbs en André Naude.
Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier.
Gallery International, St Georges-sentrum: Algemene uitstalling.

MUSIEK

JOHANNESBURG

Jamesons, Commissionerstraat: Die jol is weer aan met verskeie jazz-groepe wat elke Woensdag, Vrydag en Saterdagaand optree. Tel: (011) 834-2351.

Piccadilly Bar, Highstraat, Brixton: Vanaand: Little Sister. Woensdag: Diamond Dogs. Saterdag: Jack Hammer. Tel: (011) 726-6019.

Roxy Rhythm Bar, Melville: Maandag: Count Ash, Dinsdag: Little Sister, Woensdag: Fat City, Donderdag: Tananas, Vrydag: Neil Solomon, Saterdag: Diamond Dogs. Tel: (011) 726-6019.

Rumours, Rockeystraat: Woensdag: Louis Levy, Donderdag: Stan Jones (klavier) en Art Kelly (bas). Hulle tree ook Sondae saam met Gil Anderson (tromme) op.

Radium Beer Hall, Louis Bothalaan: Sondae: The Fat Sound Big Band tree hier op. Bel om uit te vind watter Sondae: (011) 728-3866.

Kippies, Mark-Teater, Newtown: Township-jazz se voorstedelike tuiste. (Toe op Maandae, die res van die week oop van sewe-uur - en naweke van vyf-uur - tot laat.) Fly by Nite tree tans hier op - jazz fusion.

The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave met 'n aparte vertrek vir "live" groepe, 'n daktuin en video- en pool-kamer. Welkome afleiding van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior is soms Saterdagaande die platejoggie. Vir "denkende" jollers.

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraatse laataand-"joint" vir mense wat soms werk en van jazz hou.

Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir middelstedelinge. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

KAAPSTAD

Base: Sondag is Jazz Denn. Tel:(021) 23-3667 vir inligting oor wat in die week daar aangaan.

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING: 6-12 JULY
* Main Feature starts 15 minutes after advertised times *
BOOK AT COMPUTICKET

NU METRO 1-6 HYDE PARK 447-3091
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
JOE VERSUS THE VOLCANO — Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE LITTLE MERMAID — Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MADAME SOUSATZKA — Shirley MacLaine, Peggy Ashcroft (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
STANLEY & IRIS — Jane Fonda, Robert DeNiro (2-12) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-6 BEDFORDVIEW 616-6828
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
JOE VERSUS THE VOLCANO — Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SHIRLEY VALENTINE — Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COURAGE MOUNTAIN — Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
INTERNAL AFFAIRS — Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SKI PATROL — Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO CITY 1-8 (Formerly Ster City) Cnr. CLAIM/PLEIN ST. 337-3033/23-5871 Parking at Jack Mincer
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
JOE VERSUS THE VOLCANO — Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SKI PATROL — Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COURAGE MOUNTAIN — Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
CRY FREEDOM — Denzel Washington, Kevin Kline (2-19) DAILY: 10.00, 2.00, 5.15, 8.45
INTERNAL AFFAIRS — Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARD TO KILL — Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-7 HILLBROW 724-2511
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
JOE VERSUS THE VOLCANO — Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE LITTLE MERMAID — Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COURAGE MOUNTAIN — Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
INTERNAL AFFAIRS — Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEX, LIES AND VIDEOTAPE — James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SKI PATROL — Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO RANDBURG 787-0340
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

7 ARTS NORWOOD 483-1680
A HANDFUL OF DUST — James Wilby, Rupert Graves (A) DAILY: 2.00, 6.00, 8.00, 10.00

SHARE THEATRES 494-1137 1-8 ALL ADMISSIONS R2,50
NEXT OF KIN — Patrick Swayze, Helen Hunt (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
CRY FREEDOM — Denzel Washington, Kevin Kline (2-19) DAILY: 10.00, 2.00, 5.15, 8.45
SKI PATROL — Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
ODD BALL HALL — Don Ameche, Burgess Meredith (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEX, LIES AND VIDEOTAPE — James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE DELINQUENTS — Kylie Minogue, Charlie Schlatter (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARD TO KILL — Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NIGHTGAME — Roy Scheider, Karen Young (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-2 BALFOUR PARK 887-8548
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO 1-2 ALBERTON 907-2362
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
JOE VERSUS THE VOLCANO — Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

LEBA KLERKSDORP (018) 24564
THE LITTLE MERMAID — Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
JOE VERSUS THE VOLCANO — Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 GONE WITH THE WIND — Clark Gable, Vivien Leigh (A) MON-FRI: 7.30. SAT: 2.30, 7.30
150 ODD BALL HALL — Don Ameche, Burgess Meredith (A) MON-FRI: 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30

MEGACITY NU METRO MMABATHO (0140) 2-3553
MON-SAT: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SUN: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
HARD TO KILL — Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18)
ODD BALL HALL — Don Ameche, Burgess Meredith (A)
INTERNAL AFFAIRS — Richard Gere, Andy Garcia (2-19)
COURAGE MOUNTAIN — Charlie Sheen, Leslie Caron (A)

CINE MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Eric Roberts, James Earl Jones BEST OF THE BEST Kick Boxing (2-8 PG)

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 6-12 July
NU METRO OSCAR Jeppe Street, Sunnyside 341-7682
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
NU METRO SUNNYSIDE Esselen Street 44-9867
Joe Versus The Volcano — Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO VILLAGE 1-2 Sunnyside 44-6096
INTERNAL AFFAIRS — Action (2-19) Richard Gere, Andy Garcia DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Courage Mountain — Adventure (A) Charlie Sheen, Leslie Caron DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO 1-7 Menlyn Park 47-4568
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Little Mermaid — A Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
CAT CHASER — A Sexy Crime Thriller (2-19) Peter Weller, Kelly McGillis DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Joe Versus The Volcano — Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Courage Mountain — Adventure (A) Charlie Sheen, Leslie Caron DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
sex, lies and videotape — Award Winning Sex Drama (2-18) James Spader, Andie MacDowell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 Gone With The Wind — Special 50th Anniversary Presentation (A) Clark Gable, Vivien Leigh MON-FRI: 7.30. SAT: 2.30, 7.30
150 ODD BALL HALL — A Wacky Comedy (A) Don Ameche, Burgess Meredith MON-FRI: 6.00, 8.30. SAT: 2.30, 6.00, 8.30
NU METRO NELSPRUIT 1-3 The Promenade (01311) 25767
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Courage Mountain — Adventure (A) Charlie Sheen, Leslie Caron DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARD TO KILL — Explosive Action Thriller (2-18) Steven Seagal, Kelly Le Brock DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BOOK AT COMPUTICKET

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 6-12 July
NU METRO STUTTAFORDS 1-3 TOWN SQUARE 26-1818
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Joe Versus The Volcano — Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO FISH HOEK 1-3 TOWN SQUARE 82-2404
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Little Mermaid — A Walt Disney Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO SEA POINT 1-4 MAIN ROAD 434-7951
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Little Mermaid — A Walt Disney Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Joe Versus The Volcano — Action Comedy (A) Meg, Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO BRACKENFELL 1-4 CHECKERS CENTRE 981-8100
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Little Mermaid — A Walt Disney Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Joe Versus The Volcano — Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO OSCAR ADDERLEY STREET 45-2585
sex, lies and videotape — Award Winning Sex Drama (2-18) James Spader, Andie MacDowell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO RONDEBOSCH MAIN ROAD 685-4569
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
NU METRO 1-2 MITCHELL'S PLAIN 32-2040
Back To The Future III — Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd PLUS RECKLESS — Action (2-18) Darryl Hannah, Aidan Quinn MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00
The Lives Of A Cat — Drama (2-18) George Gotz PLUS Teenage Mutant Ninja Turtles — Action Comedy (A) Judith Hoag, Elias Koteaz MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30 SAT. 11.00, 3.30, 8.00
BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

*****Voortreflik
****Sterk aanbeveel
***Sien gerus
**So-so
*Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

***** *SEX, LIES AND VIDEOTAPE* - Andie McDowell speel die rol van 'n ongelukkige huisvrou en James Spader speel 'n soort hippie met seksuele probleme in die wonderlike fliek wat 'n Palm D'Or by die Cannes-filmfees ingepalm het.

***** *MY LEFT FOOT* - Met Daniel Day Lewis in die hoofrol as 'n parapleegiese skrywer en kunstenaar in die fliek wat vir verskeie toekennings benoem is.

**** *TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES* - Die fliek oor vier baie dapper skilpaaie, 'n pragtige joernalis genaamd April en die boef Shredder, is uiteindelik hier.

**** *SHIRLEY VALENTINE* - 'n Huisvrou los die skottelgoed vir 'n minuut of twee en vat die pad Griekeland toe waar sy verlief raak op die lewe. Met Pauline Collins.

**** *DREAMS* - Die meester-rolprentmaker Akira Kurosawa se rolprentweergawe van 'n paar van sy drome. Prekerig maar tog iets besonders. Steven Spielberg is die vervaardiger.

*** *STANLEY AND IRIS* - Jane Fonda en Robert de Niro in 'n fliek ver verwyder van haar politieke wroegings en sy mal Taxi Driver-dae.

*** *THE FABULOUS BAKER BOYS* - 'n Lekker agteroorsit-fliek oor 'n pragtige sangeres (Michelle Pfeiffer) wat twee broers se lewe (en bankbalans) opkikker met haar pragtige stem en lyf. Ook met Jeff en Beau Bridges.

*** *DRIVING MISS DAISY* - 'n Fliek oor 'n ouerige dame wat noodgedwonge vir haar 'n motorbestuurder moet aanskaf.

*** *LOOK WHO'S TALKING* - John Travolta in 'n baie snaakse en die eerste suksesvolle fliek in 'n baie lang tyd oor 'n meisie en 'n kind.

*** *THAT SUMMER OF WHITE ROSES* - 'n Man probeer wys dat hy nog 'n man is, dis oorlog, 'n mooi vrou raak op hom verlief en op 'n stadium is daar baie spanning. Gebaseer op 'n ware verhaal. Met Tom Conti en Susan George.

** *MANIKA, MANIKA* - 'n Verhaal van 'n jong meisie wat in haar tweede lewe haar vorige man ontmoet. Met Julian Sands.

** *SHE DEVIL* - Meryl Streep is die "pienk" skrywer van aaklige romanse en Roseanne Barr die vet lelike ma en vrou met 'n moesie tussen haar neus en bo-lip wat oor 'n man baklei.

** *INTERNAL AFFAIRS* - 'n Fliek oor polisiemanne wat mekaar se bloed soek. Richard Gere speel die rol van 'n polisieman wat van korrupsie verdink word. Ook met Andy Garcia.

* *ALWAYS* - 'n Vrou se man sterf in 'n vliegongeluk en sy en hul beste vriend is vreeslik hartseer, maar hulle was al drie so na aan mekaar dat hulle hom altyd na aan hulle voel, al is hy dood, of so iets. Met Holly Hunter, John Goodman en Richard Dreyfuss.

PRETTY WOMAN - Richard Gere is 'n besigheidsman, kompleet met grys 'saidies', wat perongeluk op 'n prostituut verlief raak. Die fliek is glo vreeslik oulik. Julia Roberts (van Steel Magnolias-faam) is die vriendelike prostituut.

QUEEN OF HEARTS - 'n Seun onthou sy jeugjare, verander sy familie se lewe tydens een aand se kaartspeel en verlang na die cuppuchino-masjien. Met Anita Zagaria, Joseph Long en Ian Hawkes.

MADAME SOUSATZKA - Shirley MacLaine speel die hoofrol en dit alleen regverdig 'n kuiertjie by die fliek.

GETTING IT RIGHT - 'n 31-jarige maagd (hy's boonop 'n man) besluit dat hy moeg is om nie te weet waarom alles (behalwe geld) in die lewe draai nie. Met Lynn Redgrave en Jesse Birdsall.

CHINA O'BRIEN - Cynthia Rothrock vertolk die rol van 'n vroulike Bruce Lee tipe karakter wat almal karate chops gee.

SKI PATROL - 'n Vreeslike vervelige fliek oor 'n klomp jong Amerikaners wat die winter in die berge deurbring (waar dit baie sneeu) en hoe hulle 'n ski-oord uit die kloue van 'n klomp gretige boewe red.

FANTASIA - Die 50ste herdenking van Walt Disney se fantasie-film met Leopold Stokowski en die Philadelphia-orkes.

THE PACKAGE - 'n Politieke drama met planne om 'n wêreldleier om die lewe te bring. Met Gene Hackman en Joanna Cassidy.

IMMEDIATE FAMILY - 'n Emosionele film met Glenn Close in 'n baie ongewone rol. 'n Getroude paartjie wat nie kinders kan hê nie, besluit om die baba van 'n verwagtende tiener aan te neem. Ook met James Woods.

STORMY MONDAY - Melanie Griffith, Tommy Lee Jones en Sting speel in die romantiese riller.

DELINQUENTS - Kylie Minoque in 'n fliek oor twee tieners wat nie hulle mind kan opmaak of hulle wil of nie wil nie, en dis al. Charlie Schlatter is die tienerseun wat die probleem deel.

Vervolg op bl B8

Kaapstad

SK WORD NOU VERTOON
VRYDAG en SATERDAG 6 en 7 JULIE 1990
ROLPRENTE
TEATERS
VOORUITBESPREKING BY COMPUTICKET (NAVRAE (021) 21-4715)

Blue Route Tokai
Blouroetesentrum, Tel. 75-3030
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 8.15, 10.15 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm
KIRK CAMERON • JAMI GERTZ
LISTEN TO ME
Mede-speler Roy Scheider — Dis omtrent die lewe (2-14)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
• MICHEAL J. FOX •
BACK TO THE FUTURE PART 3
Hierdie keer gaan hulle terug na die Wilde Weste (Almal)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 7.45, 9.45 nm
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
PRETTY WOMAN
SUPER — ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00 en 2.15 nm ALLEEN
IMMEDIATE FAMILY
AANGRYPENDE FAMILIE DRAMA (2-12)
SAANS. 5.15, 7.45 en 10.00 nm ALLEEN
INTERNAL AFFAIRS
AKSIE POLISIE-RILLER — (2-19)

Maynard Mall Wynberg
HOOFWEG, TEL. 761-0131
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm
KIRK CAMERON • JAMI GERTZ
LISTEN TO ME
Mede-speler Roy Scheider — Dis omtrent die lewe (2-14)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 9.45 nm
PRETTY WOMAN
SUPER — ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 7.45, 9.45 nm
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL

Monte Carlo
STRANDGEBIED, TEL. 25-3052
DAAGLIKS 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm
— WALT DISNEY SE KLASSIEKE MEESTERSTUK —
FANTASIA
WONDERLIKE MUSIKALE ONDERVINDING (Almal)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30 en 2.45 nm
GLENN CLOSE • JAMES WOODS
IMMEDIATE FAMILY
AANGRYPENDE FAMILIE DRAMA (2-12)
SAANS. 5.45, 8.15, 10.15 nm
MELANIE GRIFFITH • TOMMY LEE JONES
STORMY MONDAY
Mede-spelers —STING— Aksie Riller (2-16)

Protea Claremont
HOOFWEG, TEL. 61-7979
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
PRETTY WOMAN
SUPER — ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 7.45, 9.45 nm
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL

Constantia Rosebank
HOOFWEG, TEL. 686-6649
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
ROERENDE EN AANGRYPENDE DRAMA
AUTUMN MILK
Duits met Engelse onderskrifte (ALMAL)
DAAGLIKS. 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
'N RYK KOMEDIE VOL HERINNERINGSVOLLE KARAKTERS
QUEEN OF HEARTS
DIE SEISOEN SE SOETSTE VERRASSING (Almal)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 2.45 en 8.15 nm ALLEEN
THAT SUMMER OF WHITE ROSES
DAAGLIKS: 12.15, 5.45 en 10.30 nm ALLEEN
GERARD DEPARDIELL • CAROL BOUQUET
TROP BELLE POUR TOI (2-18)

Goue Akker
MIDDESTAD, TEL. 25-2720
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm
KIRK CAMERON • JAMI GERTZ
LISTEN TO ME
Mede-speler Roy Scheider — Dis omtrent die lewe (2-14)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm
HELLO! ONS IS HIER
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS. 10.00 vm, 12.30, 2.45 en 5.45 nm ALLEEN
— WALT DISNEY SE HUMORISTIESE AVONTUUR —
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL
SAANS. 7.45 en 10.15 nm ALLEEN
JEFF BRIDGES • MICHELLE PFEIFFER • BEAU BRIDGES
THE FABULOUS BAKER BOYS
VOLWASSE DRAMA (2-18)

Tygervallei
Tygervalleisentrum, Bellville Tel. 948-6710
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm
HELLO! ONS IS HIER
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm
KIRK CAMERON • JAMI GERTZ
LISTEN TO ME
Mede-speler Roy Scheider — Dis omtrent die lewe (2-14)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 7.45, 9.45 nm
— WALT DISNEY SE HUMORISTIESE AVONTUUR —
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
RICHARD GERE • JULIA ROBERTS
PRETTY WOMAN
SUPER — ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)

Kine Parow
Santamsentrum, Parow Tel. 92-5126
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm
HELLO! ONS IS HIER
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS. 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 7.45, 9.45 nm
— WALT DISNEY SE HUMORISTIESE AVONTUUR —
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL

Somerset-Wes
TEL. (024) 51-5581
DAAGLIKS: 9.45 vm, 11.45, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 nm
HELLO! ONS IS HIER
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
DAAGLIKS: 10.15 vm, 12.15, 2.30, 5.00, 7.00, 9.15 nm
— WALT DISNEY SE HUMORISTIESE AVONTUUR —
THE LITTLE MERMAID
Verbysterend — Genotvolle tekenprent vir ALMAL

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
DAAGLIKS. 11.00 vm, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
RICHARD GERE • JULIA ROBERTS
PRETTY WOMAN
SUPER — ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)
DAAGLIKS: 10.30 vm, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 nm
KIRK CAMERON • JAMI GERTZ
LISTEN TO ME
Mede-speler Roy Scheider — Dis omtrent die lewe (2-14)
DAAGLIKS: 11.00 vm, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
• TOM HANKS •
JOE VERSUS THE VULCANO
SPANNENDE ROMAN — KOMEDIE AVONTUUR (Almal)
DAAGLIKS: 10.30 vm, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 nm
GENE HACKMAN • JOANNA CASSIDY
THE PACKAGE
PLOFBARE RILLER — (2-14)

IN-RY ★ SAANS OM 7.30 nm ★
★ R11,00 per Motor, Kombi of Bakkie vir 2 Rolprente ★
Goodwood–Tel 54-4339 – Langs Goodwood Skougrond
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (Almal) LAMBADA THE FORBIDDEN DANCE (O.T. 2-12)
Seabreeze – Tel 701-3309 – Pollsmoorweg, TOKAI
BACK TO THE FUTURE PART 3 (Almal) UNCLE BUCK (Almal)
Skyvue – Tel 903-5130 – Hoofweg, KUILSRIVIER
LISTEN TO ME (2-14) GLORY (2-14)
ONS NUWE "WINTER WENNER" aanbod:
Heerlike 100 g Kaas-burger, warm aartappelskyfies en koffie vir slegs R5,00 AVB uitgesluit. • BESKIKBAAR BY ALLE IN-RY TEATERS

SK STER-KINEKOR
6 JULIE – 12 JULIE
VROEË BESPREKINGS BY COMPUTICKET
NAVRAE (011) 331-9991 – ALMAL WELKOM
ROLPRENTE
LET WEL: ALLE ROLPRENTE VERANDER VRYDAE
PRETORIA COMPUTICKET NAVRAE (012) 322-7460

SENTRAAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
PRETTY WOMAN (2-14)
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE!
JOE VS THE VOLCANO (A)
BLIND FURY (2-14)
HARD TO KILL (2-18)
THE DELINQUENTS (2-14)
INTERNAL AFFAIRS (2-19)
Daagliks 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Jul – MADHOUSE (2-12)
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
27 Jul – STELLA
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY VOORSTE INGANG NA KINE CENTRE

KINE HILLBROW 1-3 725-3134/724-4116
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
PRETTY WOMAN (2-14)
BLIND FURY (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)

NOORD

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30 nm
FANTASIA (A)
Daagliks. 8.00, 10.15 nm
THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Jul – MADHOUSE (2-12)
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – STELLA

SANDTON CITY 1-9 783-4430/1
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
PRETTY WOMAN (2-14)
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE!
Daagliks 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
MICHAEL J. FOX IS TERUG IN DIE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
IMMEDIATE FAMILY (2-12)
'N ROERENDE DRAMA MET GLENN CLOSE EN JAMES WOODS!
STORMY MONDAY (2-16)
MELANIE GRIFFITHS (WORKING GIRL) TOMMY LEE JONES EN STING IN DIE SPANNENDE AKSIE RILLER!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
BLIND FURY (2-14)
THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Jul – MADHOUSE (2-12)
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
27 Jul – STELLA

SK DIE MEKKA VAN GEHALTE FILMS
Pensioenaris konsessies slegs geldig Maan tot Don om 10.00 vm, 12.15 & 2.30 nm by Constantia en The Mall
VOLGENDE AANBIEDINGS:
ERIK, THE VIKING
LOOKING FOR EILEEN
JESUS OF MONTREAL
84 CHARLIE MOPIC
STELLA
MOUNTAINS OF THE MOON

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
QUEEN OF HEARTS (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
THAT SUMMER OF WHITE ROSES (2-16)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
TROP BELLE POUR TOI (2-18)
(FRANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
GETTING IT RIGHT (2-16)
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
MANIKA, MANIKA (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
Daagliks: 5.30, 8.00, 10.15 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12)
WENNER VAN 2 OSCARS
FINALE WEEK!

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
FANTASIA (A)
'N KLASSIEKE STROKIESPRENT VAN WALT DISNEY!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
A CHORUS OF DISAPPROVAL (A)
Onderdak parkering beskikbaar by Ingang agter Constantia-sentrum

OOS

EASTGATE 1-8 622-3617/8
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
BLIND FURY (2-14)
'N AKSIE BELAAIDE DRAMA MET RUTGER HAUER!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE!
THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
VOLGENDE AANBIEDINGS
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
27 Jul – STELLA

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
VOLGENDE AANBIEDING
20 Jul – MADHOUSE (2-12)

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE!
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY BENONI PLAZA
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)

PALM SPRINGS 1 & 2 56-3223
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.30 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!

WES

WESTGATE 1-6 764-2530
Daagliks: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
MICHAEL J. FOX IS TERUG IN DIE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
PRETTY WOMAN (2-14)
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30 nm
JOE VS THE VOLCANO (A)
Daagliks: 7.45, 10.00 nm
THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Jul – MADHOUSE (2-12)
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
27 Jul – STELLA

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Daagliks: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
MICHAEL J. FOX IS TERUG IN DIE AKSIE AVONTUUR!

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Kaartjies: Volwassenes R6,50. Skoliere R4,50
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
PRETTY WOMAN (2-14)
BLIND FURY (2-14)
THE DELINQUENTS (2-14)
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
VOLGENDE AANBIEDING
20 Jul – MADHOUSE (2-12)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
JOE VS THE VOLCANO (A)
Daagliks: 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!

VAAL

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – STELLA

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
Daagliks: 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (2-14)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7566/9
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
KIRK CAMERON & JAMIE GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
BLIND FURY (2-14)
'N AKSIE BELAAIDE DRAMA MET RUTGER HAUER!
THE PACKAGE (2-14)
GENE HACKMAN, JOANNA CASSIDY & TOMMY LEE JONES IN DIE AKSIE RILLER!
CHINA O'BRIEN (VV2-8)
HARD TO KILL (2-18)
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Jul – MADHOUSE (2-12)
27 Jul – I LOVE YOU TO DEATH (2-12)

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
Middernag Vertoning: Vry 13 Julie
THE HIDDEN (2-16)
FANTASIA (A)
'N KLASSIEKE STROKIESPRENT VAN WALT DISNEY!
Daagliks 9.45, 11.30, 1.00, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
'N WALT DISNEY ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – STELLA

TRANSVALIA 26-8387
Daagliks: 2.30 nm
IMMEDIATE FAMILY (2-12)
Maan-Vry 5.30, 8.00 nm
Sat: 10.00, 5.30, 8.00 nm
STORMY MONDAY (2-16)

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
HULLE IS HIER! AKSIE EN AVONTUUR! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
PRETTY WOMAN (2-14)
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE!
VOLGENDE AANBIEDING
27 Jul – STELLA

ICE-RINK 44-5253
PUBLIEK SKAATS
MAANDAE – SATERDAE
1ste Sessie: 10.00-12.30 nm
2de Sessie: 2.00-5.00 nm
Son. 2.00-5.00 nm – 7.30-10.30 nm

Sun City Teaters 014651-21174
WORD TANS VERTOON: OOP 7 DAE PER WEEK
CINE 3
JAVA BURNS (2-16)
DAD (A)
RELENTLESS (2-18)
CINE 1
THE OTHER SIDE OF JULIE (Volwasse)
MIRANDA (Volwasse)
CINE 2
THE MISTRESS (Volwasse)
SCREW LOOSE (Volwasse)

SK STER-KINEKOR PRETORIA INRYE
Skakel asb. Ster-Kinekor Navrae 44-5253 vir besonderhede

LYNNWOOD 87-1633
KIRK CAMERON & JAMI GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
LISTEN TO ME (2-14)
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)

SWARTKOPS 374-4902
WALT DISNEY SE NUUTSTE ROMANTIESE AVONTUUR STROKIESPRENT!
THE LITTLE MERMAID (A)
RETURN TO SNOWY RIVER (A)

WONDERBOOM 57-1108
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
MAD MISSION 2 (A)

UITSPAN 7-2515
MICHAEL J. FOX IS TERUG IN DIE AKSIE AVONTUUR!
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
AMAZING STORIES (2-12)

JAKARANDA 54-9115/9
SUPER FAMILIE VAKANSIE DUBBEL! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
LADY & THE TRAMP (A)
YOUNG EINSTEIN (A)

WITBANK 01351-81064
SUPER FAMILIE VAKANSIE DUBBEL! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
LADY & THE TRAMP (A)
HER ALIBI (A)

RUSTENBURG 01421-29358
PRET EN PLESIER MET HIERDIE SUPER DUBBEL!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
THE GODS MUST BE CRAZY 2 (A)

SK STER-KINEKOR 6 Jul – 12 Jul INRYE
VERTOON TANS
SUPER FAMILIE VAKANSIE FILMS BY DIE INRYE!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
Top Star • Velskoen • Atlas
THE LITTLE MERMAID
Brakpan • Hillfox
BACK TO THE FUTURE 3
Speedy's • Kempton Park

TOP STAR (STAD) 412-1843/493-5877
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
13 Jul: LISTEN TO ME

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
13 Jul: LITTLE MERMAID

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 973-1017
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
GHOSTBUSTERS 2 (A)
13 Jul: TOM HANKS IN "JOE VS THE VOLCANO"

STADIUM (MALVERN) 615-1131
KYLIE MINOGUE!
THE DELINQUENTS (2-14)
TURNER & HOOCH (A)
Binnekort: CHINA O'BRIEN THE PACKAGE

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/794-1385
KIRK CAMERON & JAMI GERTZ IN DIE ROERENDE DRAMA!
LISTEN TO ME (2-14)
FIELD OF DREAMS (A)
13 Jul: THE DELINQUENTS

KEMPTON PARK 975-4905
MICHAEL "FAMILY TIES" FOX – AKSIE AVONTUUR!
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
WE'RE NO ANGELS (A)
13 Jul: ALL DOGS GO TO HEAVEN/SHE'S OUT OF CONTROL

GERMISTON 902-1607/8
TOM HANKS IN SY NUUTSTE KOMEDIE TREFFER! MET MEG RYAN!
JOE VS THE VOLCANO (A)
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A)
13 Jul: CHINA O'BRIEN BLIND FURY

VEREENIGING 12-3211
SUPER VAKANSIE DUBBEL VERTONING!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
DIE SPANNINGVOLLE DRAMA!
SCANDAL (2-19)
THE ACCUSED (2-18)
13 Jul: TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES

BRAKPAN 815-3907
WALT DISNEY SE NUUTSTE TREFFER!
THE LITTLE MERMAID (A)
PINK CADILLAC (A)
13 Jul: TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 613-4129
MICHAEL J. FOX IN SY NUUTSTE AVONTUUR TREFFER!
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
THE LAND BEFORE TIME (A)
13 Jul: TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
WALT DISNEY SE NUUTSTE TREFFER!
THE LITTLE MERMAID (A)
DEAD POET'S SOCIETY (A)
13 Jul: LOOK WHO'S TALKING/ALL DOGS GO TO HEAVEN

SPRINGBOK (SPRINGS) 813-4138
VOLOP AKSIE EN SPANNING IN DIE DUBBEL VERTONING!
CHINA O'BRIEN (A)
THE PACKAGE (2-14)
13 Jul: LISTEN TO ME/SHE-DEVIL

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
KIRK CAMERON & JAMI GERTZ – ROERENDE DRAMA!
LISTEN TO ME (2-14)
THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
13 Jul: SHE-DEVIL TRY THIS ONE FOR SIZE

KINANDER (EVANDER) 24117
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
BEST OF THE BEST (VV2-8)

KRUGERSDORP 953-1959
SUPER AKSIE EN KOMEDIE DUBBEL VERTONING!
CHINA O'BRIEN (A)
SHE-DEVIL (2-14)
13 Jul: THE DELINQUENTS BLAZE

NIGEL 739-6016
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
STEEL MAGNOLIAS (A)

FILMS

ONAFHANKLIKE ROLPRENTTEATERS

KAAPSTAD

LABIA - Oranjestraat 68:
Films wat die naweek daar wys: Scouans, Lair of the White Worm, La Lectrice, Eat a Bowl of Tea en Miss Firecracker. Tye was nie beskikbaar nie. Tel: (021) 24-5927.

JOHANNESBURG

7 ARTS, Norwood: Akira Kurosawa se DREAMS

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow:
WHEN THE WIND BLOWS wys vanaand en Saterdagaand om 3, 6 en 9nm. Volgende week wys die film HAIR. Tel: (011) 642-8915.

Die hippies wat nog nie dood is nie en lus het vir 'n bietjie hare kan volgende week die filmweergawe van die musiekblyspel HAIR by die Mini Cine in Hillbrow sien. Op die foto is Laurie Beechman, Ellen Foley en Debi Dye.

DIÉ WEEK SE TV

VRYDAG 6 JULIE

TV1
6.00 Goeie Môre SA
8.25 Wimbledon tennis
1.00 Sokker
2.00 Wimbledon tennis
2.30 Duck Tales
2.55 Bible Story
3.00 Wimbledon tennis
5.15 Fast Forward
5.45 News
6.00 Wimbledon tennis
7.00 The Dirty Dozen
8.00 Nuus
8.45 Police File
9.00 Vendetta
10.00 Die geheime laai
11.00 Wimbledon hoogtepunte
12.00 Oordenking

TV2
5.57 Dramareeks
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.31 Imalini
8.15 Video Juke Box

TV3
5.57 Dramareeks
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Imalini
8.15 Video Juke Box

TV4
2.00 TopSport: Tennis
4.00 Sokker
9.04 Obsessed with a Married Woman
10.48 Anny Schilder in Turkey
11.15 MASH

M-NET
10.30 The Holcroft Covenant
12.15 60 Minutes
12.30 Videofashion
1.00 Valley of Gwangi
2.35 Barbie and the Rockstars
3.00 The Smurfs
3.25 Wildfire
3.50 Dino Riders
4.15 Wowser
4.40 The Flintstone Kids
5.00 Hot Hits
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Sport
Intekenare
7.00 Wimbledon tennis
9.00 Shooter
10.40 Tour de France
11.10 Flashpoint
1.00 Business as Usual

SATERDAG 7

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 Klemens en Klementeintjie
11.10 Die Robinsons
11.35 Diere en mense
12.00 TopSport
6.00 Nuus
6.15 Kompas
6.20 Boeremusiekkompetisie
7.00 Die waaghals
8.00 News
8.35 LA Law
9.30 Royal Wedding - kyk onder hoogtepunte
11.05 The Thorns
11.30 Epilogue

TV2
11.00 Educational Rendezvous
3.10 TopSport
6.30 Epilogue
6.45 News
7.01 Top 20
8.55 Oordenking

TV3
11.00 Educational Rendezvous
3.00 TopSport
6.27 Epilogue
6.30 Nuus
6.45 In depth programme
7.00 Top 20
8.55 Oordenking

TV4
6.02 Mr Belvedere
9.52 Kupid
10.36 Benson
11.03 Our House
11.53 Sledge Hammer

M-NET
7.00 K-TV
11.00 Jaws III
12.35 Dinosaur
1.30 Motorsport
3.00 The Rolling Stones - kyk onder hoogtepunte
4.35 The Coral Triangle
Oop Tyd
6.00 Diamonds
Intekenare
7.00 Rhinestone
9.00 Deadly Care - kyk onder hoogtepunte
10.30 Tour de France
11.00 Pavarotti/ Carreras/ Domingo konsert - kyk onder hoogtepunte
12.30 Mischief

SONDAG 8

TV1
12.30 Music and the Spoken Word
1.00 Tao Tao
1.30 ZET!
1.40 Storybook Classic
2.00 Walt Disney-fliek
2.50 Wimbledon tennis: Finaal
7.00 Streetwise
7.20 Life Style
7.40 Thy Kingdom Come
8.00 Nuus
9.00 Piet-My-Vrou
10.45 Lig vir die wêreld

TV2
1.00 TopSport
5.57 Vulkane
6.30 In depth programme
7.45 Nuus
7.01 Masekhane
7.55 Oordenking

TV3
12.00 TopSport
5.57 Terasse
6.30 News
6.45 In depth programme
7.01 Imahlasedi a Tumelo
7.55 Oordenking

TV4
10.00 Impressions
12.00 TopSport
10.03 Mutiny on the Bounty

M-NET
7.00 Indiese programme
10.30 Portugese programme
Intekenare
1.30 Care Bears
2.00 The California Raisin Show
2.30 Superbook
3.00 Longarm
5.00 Julie and Carol Together Again
5.50 Saturday Night
Oop Tyd
6.00 Midnight Caller
Intekenare
7.00 Carte Blanche
8.00 Survivors
8.30 Back to the Future - kyk onder hoogtepunte
10.30 Tour de France
11.30 California Kid

MAANDAG 9

TV1
6.00 Goeiemôre SA
4.05 Santa Barbara
4.30 Just the Ten of Us
5.00 Innovations
5.15 Bionic Six
5.45 News
6.00 Antenna
7.00 The Game
8.00 Nuus
9.00 TopSport
10.00 St Eligius
10.50 Oordenking

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Disneyland
5.58 Hello Kitty's
6.27 Epilogue
6.30 In Depth Programme
7.00 News
7.31 Police File
8.00 Velaphi
8.30 Ziyaduma

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Disneyland
5.58 Dikolong
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Police File
8.00 After 8
8.30 Sediba Sa Moya

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.03 Family Ties
9.30 Dynasty
10.23 Hunter
11.16 Rock 'n Roll Palace

M-NET
10.30 Flashpoint
12.10 60 Minutes
12.30 Videofashion
1.30 Rubber Tarzan
2.30 The Three Fishkateers
3.00 The Smurfs
3.25 My Little Pony
3.50 Maxie's World
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
5.35 Spartakus and the Sun
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Perfect Strangers
Intekenare
7.00 Superman IV
8.30 The Making of Total Recall
9.00 The Jazz Singer - kyk onder hoogtepunte
10.50 Tour de France
11.20 The Holcroft Covenant

DINSDAG 10

TV1
6.00 Goeiemôre SA
2.30 Teleskool
3.30 Oscar
3.45 Wielie Walie
4.00 Rustelose jare
5.00 As die eeu draai
5.15 Mooirivier
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenne
7.00 Fox en vennote
8.00 News
9.00 Dallas
10.00 The Golden Girls
10.30 No Jacket Required
11.00 Open University
11.55 Evening Prayer

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Countries
4.46 Dealing with Dogs
5.58 Centurions
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.31 Tydskrifprogram
7.55 Sokker

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Countries
4.45 Dealing with Dogs
5.58 Thakaneng
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Musiek
7.00 Sokker

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 The Chain
10.44 My Two Dads
11.09 Paradise

M-NET
10.30 Rhinestone
12.20 Sunday Morning
12.30 Videofashion
1.00 Robin Hood
2.30 Mr Beethoven
3.00 The Smurfs
3.25 My Little Pony
3.50 Maxie's World
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Muntant Hero Turtles
5.35 The Real Ghostbusters
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Designing Women
Intekenare
7.00 The Last Dragon
8.50 60 Minutes
9.00 Heritage
10.00 Perdespring
11.00 Tour de France
11.30 Longarm

WOENSDAG 11

TV1
6.00 Goeiemôre SA
2.30 Teleschool
3.30 The Adventures of Teddy Ruxpin
4.00 Bible Story
4.30 Santa Barbara
5.00 Innovations
5.15 ZAPMAG
5.45 News
6.00 Antenna
7.00 Telly Fun Quiz
7.30 Who's the Boss
8.00 Nuus
9.05 Goue jare, bitter jare
10.00 Alfred Hitchcock bied aan...
10.30 N.P. van Wyk Louw - kyk onder hoogtepunte
11.30 Oordenking

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Training and development
5.58 Jeugdrama
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.26 Bathathe
7.55 Sokker

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Training and Development
5.58 G I Joe
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.26 Crossbow
7.55 Sokker

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Poor Little Rich Girl
9.58 Night Court
10.26 Flic Story

M-NET
10.30 Shooter
12.00 The Money Programme
12.30 Indian Cookery
1.00 Superman IV
2.30 Barbie and the Rockstars
3.00 The Smurfs
3.25 My Little Pony
3.50 Maxie's World
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
5.35 Spartakus and the Sun
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Doctor Doctor
Intekenare
7.00 Back to the Future
9.00 Lace II
10.35 Tour de France
11.00 Deadly Care

DONDERDAG 12

TV1
6.00 Goeiemôre SA
2.30 Teleskool
3.30 Wysheid van die kabouters
4.00 Rustelose jare
5.15 Tekkies
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenne
7.00 Binnekring
8.00 News
9.00 thirtysomething
10.00 The City
10.30 Diagonal Street
11.00 The Halls
11.30 Face to Face

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 AIT
4.42 Stepping into Rhythm
5.58 Tydskrifprogram
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.31 526
8.00 Crossbow
8.30 Jazz

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 AIT
4.42 Stepping into Rhythm
5.58 Kickers
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Pick-a-Box
8.00 Nong Seakaladi
8.30 Jazz

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Poor Little Rich Girl
10.01 Movie Focus
10.35 Cheers
11.03 TJ Hooker

M-NET
10.30 Jaws III
12.05 60 Minutes
12.30 Indian Cookery
1.00 The Magic Carpet
2.30 The Selfish Giant
3.00 The Smurfs
3.25 Wildfire
3.50 Dino Riders
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
5.35 The Real Ghostbusters
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Empty Nest
Intekenare
7.00 Revue Plus
8.00 Royalty Special - kyk onder hoogtepunte
9.00 Lace II
10.35 Tour de France
11.00 Flashpoint

Fergie vertel alles

FERGIE raak alles en nog wat kwyt in die program ROYALTY SPECIAL wat Donderdagaand op M-Net te sien is. Sy is beslis nie skaam om presies te vertel wat sy dink van die koningin, dié se ma, Diana, Charles en die hele adellike kaboedel nie.

In die derde weergawe van die musiekprent THE JAZZ SINGER vertolk Neil Diamond die rol van 'n Joodse kantor wat besluit dat hy 'n popsanger wil word. Hy los toe sy vrou, stel sy pa teleur, en kry vir hom 'n nuwe liefde. Maar alles is nie altyd so lekker soos dit klink nie. Ook met Laurence Olivier en Lucie Arnaz. Die fliek wys Maandagaand op M-Net.

Operaliefhebbers kan gerus Saterdagaand naderskuif vir 'n unieke geleentheid om 'n lewendige konsert deur Pavarotti, Carreras en Domingo op M-Net by te woon.

Cheryl Ladd vertolk die hoofrol in die fliek DEADLY CARE, gegrond op 'n ware verhaal, wat Saterdagaand op M-Net wys. 'n Toegewyde verpleegster se gedurige kontak met dood en siekte veroorsaak haar ontvlugting tot drank en dwelms. Die poppe begin te dans toe sy eendag 'n pasiënt 'n dodelike dosis insulien toedoen. Ook met Jason Miller.

'n Tweeledige program oor N P van Wyk Louw begin Woensdagaand op TV1. In die eerste aflewering word daar na die digter se jeugjare, sy adolossente liefde asook die ontluiking van sy talent as digter gekyk.

Saterdagaand op TV1 wys die 1951 musiekprent ROYAL WEDDING - 'n tyd toe die histeriese belangstelling in die troue van prins Phillip en prinses Elizabeth hoogty gevier het. Die storie handel oor 'n Amerikaanse broer en suster wat gedurende die tyd London besoek. En Fred Astaire doen sy bekende ding teen die mure en dak uit in die fliek.

Die fliek wat van Michael J. Fox 'n iets gemaak het - BACK TO THE FUTURE - wys Sondagaand op M-Net. 'n Eksentrieke professor (Christopher Lloyd) stuur 'n tipiese Amerikaanse tiener in 'n tydmasjien terug na 1955, die tyd toe sy ouers nog jonk was.

Dan moet niemand wat hou van lippe wat lyk asof hulle met een of ander iets ingespuit is, Saterdagmiddag die program oor die ROLLING STONES misloop nie. Die enigste man op die aardbol wat Michelle Pfeiffer opdraende gee wat vet lippe betref, Mick Jagger, doen sy ding.

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

BERIGTE UIT GRAHAMSTAD - B4